

Suomenoppija ja yrittäjyyskieli

Iana Kubyshkina

Pro gradu -tutkielma

Turun yliopisto

Kieli- ja käännöstieteiden laitos

Suomen ja sen sukukielten maisteriohjelma

Kesäkuu 2019

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Kieli- ja käännöstieteiden laitos / Humanistinen tiedekunta

KUBYSHKINA, IANA: Suomenoppija ja yrittäjyyskieli

Pro gradu -tutkielma, 77 s., 22 liites.

Suomen ja sen sukukielten maisteriohjelma

Kesäkuu 2019

Tarkastelen pro gradu -tutkielmassani yrittäjyyskieltä suomenoppijan silmin. Lähtökohtana tähän tutkimukseen oli osallistumiseni yrittäjyyskurssille, jossa maahanmuuttajataustaiset oppilaat tutustuivat yrittäjyyden periaatteisiin ja suomalaiseen yrittäjyyskulttuuriin. Koin itse haasteita yrittäjyysosanaston oppimisessa ja päätin tutkia muiden osallistujien kokemuksia erikoiskielen kehittämisestä sekä yrittäjyyskurssista yleensä. Pyrin selvittämään käyttävätkö suomenoppijat strategioita sanaston oppimiseksi ja millaisia haasteita heillä on ammattisanaston kanssa. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys pohjautuu käyttöpohjaiseen lähestymiseen ja ekologiseen teoriaan, joiden valossa katson suomenoppijoiden sanaston oppimista sekä heidän kokemuksiaan yrittäjyyskielestä. Tarkastelen tutkimusaineistoa painottaen kielen oppimisen sosiaalista puolta ja ottaen huomioon myös taustatekijöiden vaikutuksen oppimisprosesseihin ja kielenkehitykseen.

Tutkimusaineistoni koostuu kymmenestä kaksiosaisesta kyselylomakkeesta vastauksineen, jotka keräsin Turussa järjestetyn maahanmuuttajille tarkoitetun yrittäjyyskurssin yhteydessä helmikuussa 2018. Koehenkilöiden kielitaso ja muut taustatiedot olivat erilaisia. Kyselylomakkeen toisessa osassa esitin koehenkilöiden taustatietoihin, oppimisstrategioihin ja motivaatioon liittyviä kysymyksiä. Toisessa osassa pyysin koehenkilöitä suorittamaan käytännölliset sanastotehtävät. Vastaukset käsitelin käyttäen kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusmenetelmää.

Saadut kyselyvastaukset osoittavat, että kurssin osallistajat käyttivät strategioita sanaston oppimiseen. Suosituimpia sanan merkityksen selvittämisen strategioita olivat sosiaaliset ja metakognitiiviset. Sanan oppimiseksi oppijat käyttivät mielellään kontekstipohjaista oppimisstrategiaa, mikä vahvistaa tutkielman teoreettista näkökulmaa oppimisen ekologisuudesta. Osallistujien yrittäjyysosanaston osaamisessa on havaittavissa laadullisia eroja. Vain neljä kymmenestä koehenkilöstä osoittivat yrittäjyysosanaston hallintaa korkealla tasolla kurssin päätteeksi. Kuuden henkilön tulokset olivat heikkompiä. Kyselyn tehtäväosan tulokset osoittivat oppijoiden yrittäjyysosanaston produktiivisen osaamisen tasoa.

Tutkimustuloksien perusteella voidaan päätätä, että suomenoppijat kokevat haasteita yrittäjyysosanaston oppimisessa. Strategioiden käytön tehokkuus on näyttänyt olevan kyseenalaista. On huomattavaa, että maahanmuuttajien yrittäjyyskielen osaamisen kehittyminen tapahtuu hitaammin kuin on oletettu. Kokemistansa haasteista huolimatta suomenoppijat ovat säilyttäneet motivaation opiskeluun ja itsensä kehittämiseen.

Asiasanat: suomenoppija, yrittäjyys, suomi toisena kielenä, ekologinen teoria, käyttöpohjainen teoria, maahanmuuttopolitiikka, sanaston oppiminen

Sisällys

1	Johdanto	5
2	Suomen maahanmuuttopolitiikka ja kielipolitiikka 2000-luvulla.....	9
	2.1 Työperäinen maahanmuuttopolitiikka 2000-luvun alussa.....	9
	2.2 Kotouttaminen ja kotoutuminen	11
	2.3 Maahanmuuttajien elinolot ja yrittäjäyys	13
	2.4 Ammatillinen kielitaito.....	16
3	Käyttöpohjainen lähestyminen ja ekologinen näkökulma toisen kielen oppimiseen	20
4	Sanaston oppiminen.....	25
	4.1 Reseptiivinen ja produktiivinen taito.....	25
	4.2 Uuden tiedon oppimisen mallit ja itse-säätely.....	27
	4.3 Sanaston oppimisen käytännön strategiat.....	29
	4.4 Toisen kielen sanaston oppimisen haasteita	34
	4.5 Erikoiskieli ja erikoisalan sanasto	35
5	Yrittäjäyyskurssi tutkimuskohteena.....	37
	5.1 Kurssin tavoitteet, toteuttamistapa ja rahoitus.....	37
	5.2 Aineiston esittely: kyselytutkimus ja sanastotehtävät	40
	5.3 Osallistujatiedot.....	42
	5.4 Osallistujien kokemukset yrittäjäyys-sanastosta	46
	5.5 Yrittäjäyys-sanaston oppimisen strategiat	49
	5.6 Suomenoppijoiden motivaatio, haasteet ja kokemukset työelämästä.....	56
	5.7 Sanastotehtävien tulokset: Suomenoppijoiden yrittäjäyys-sanaston osaaminen	60
6	Tuloksien tulkintaa ja pohdintaa	64
7	Lopuksi	68
	Lähteet	73
	Liitteet	79

1 Johdanto

Globaali muuttoliike on ulottunut Euroopan unionin pohjoiseen Suomeen. Suomessa on aina asunut erikielisiä ja etnisesti eri ryhmiin kuuluvia ihmisiä, mutta Suomesta on tullut yhä entisestään monikulttuurisempi maa. Suomen väestörekisterin mukaan Suomen väestöstä 6,5 % on ulkomailla syntyneitä, 6,4 % väestöstä on vieraskielisiä ja 4,4 % on ulkomaan kansalaisia (Väestöntutkimuslaitos 2019). Maahanmuuttajien määrä Suomessa on lisääntynyt jatkuvasti vuodesta 1980 alkaen. Maahanmuuton ja ulkomaalaisten määrän kasvusta huolimatta Suomessa asuu vähiten ulkomaalaisia muihin Euroopan maihin verrattuna. Suurin osa Suomessa asuvista maahanmuuttajista on työikäisiä (Sisäministeriö 2018b: 12, 17).

Toimiva integraatio- ja kielipolitiikka takaa ulkomaalaisten onnistuneen sosialisoitumisen ja sopeutumisen uuteen elämäntilanteeseen. Kielitaito ja kulttuurin osaaminen ovat välttämättömät periaatteet maahanmuuttajan onnistuneeseen kotoutumiseen. Tämä tarkoittaa myös sitä, että Suomeen muuttanut henkilö kokee itsensä osaksi suomalaista yhteiskuntaa.

Monien Suomeen muuttaneiden ja suomea oppivien ulkomaalaisten mielestä suomen kielen oppiminen on haastavaa. Suomen kielen oppiminen voi olla erityisesti vaikeaa esimerkiksi sellaiselle oppijalle, jonka äidinkieli eroaa huomattavasti suomen kielestä kirjoitusasussa, kieliopissa, ääntämisessä ja kielenensisäisessä logiikassa. Kirjoitustaidottomuus tai lukutaidottomuus, jotka ovat hyvin yleisiä esimerkiksi Lähi-idästä tulevien maahanmuuttajien joukossa, ovat haasteita jopa kielenoppimisen alkeispolussa. Kuitenkin kaikkien Suomeen muuttaneiden henkilöiden kannattaa oppia kotimaista kieltä päästääkseen Suomen yhteiskunnan tasa-arvoiseksi jäseneksi.

Olen opiskellut suomea yli kahdeksan vuotta sekä ulkomailla että Suomessa korkeakoulutasolla. Vaikka kielitaitoni on aika korkea, uusien asioiden oppimiselle on aina varaa. Tarkoitan siis, että opin joka päivä jotain uutta ja saan joka tilanteesta irti tietoa kielestä, vuorovaikutustavoista tai suomalaisesta kulttuurista. Uskon, että muutkin maahanmuuttajataustaiset suomen kielen oppijat kokevat samaa. Oma kokemukseni suomen oppimisesta ja eri alojen sanaston oppimisesta on toiminut tämän tutkielman virikkeenä. Lähtökohtana tähän tutkimukseen oli osallistumiseni yrittäjyyskurssille, jossa maahanmuuttajataustaiset oppilaat tutustuivat yrittäjyyden periaatteisiin ja suomalaiseen

yrittäjyyskulttuuriin. Koin itse haasteita yrittäjyys-sanaston oppimisessa ja päätin tutkia muiden osallistujien kokemuksia erikoiskielen kehittymisestä sekä yrittäjyyskurssista yleensä.

Suomenoppijoiden määrä on ollut jatkuvassa kasvussa, minkä takia suomi toisena kielenä - tutkimus kehittyy jatkuvasti. Kielitaito on avain onnistuneeseen työllistymiseen ja sitä kautta kotoutumiseen. Sen takia myös ammattikielen tutkimus on hyvin ajankohtaista ja relevanttia. Yrittäjyyskieli maahanmuuttajien ammattikielenä -aluetta ei ole kuitenkaan tutkittu riittävästi, mikä tarkoittaa (sitä), että suuri joukko tärkeitä tutkimuskysymyksiä on vielä auki.

Tutkielman tavoitteena on saada yleiskuvaus suomen kielen oppijoiden kokemuksista erikoissanaston oppimisessa. Tutkimuskysymykseni ovat:

- 1) Kokevatko suomenoppijat haasteita yrittäjyyteen liittyvän sanaston oppimisessa?
- 2) Mitä strategioita suomenoppijat käyttävät oppiakseen sanastoa?
- 3) Onko ammattiin valmentava koulutus hyödyllinen suomenoppijalle kielen oppimisen kannalta?
- 4) Ovatko suomenoppijat motivoituneet opiskeluun ja/tai työelämään?

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys pohjautuu käyttöpohjaiseen lähestymiseen ja ekologiseen teoriaan, joiden valossa katson suomenoppijoiden sanaston oppimista sekä heidän kokemuksiaan yrittäjyyskielestä. Tarkastelen aineistoa käyttöpohjaisessa viitekehyksessä, painottaen kielen oppimisen sosiaalista puolta sekä ottaen huomioon myös taustatekijöiden vaikutuksen oppimisprosesseihin ja kielenkehitykseen.

Tutkin pro gradu -työssäni suomenoppijoiden kielen kehitystä, erikoissanaston oppimistapoja ja -strategioita sekä sanaston oppimisen haasteita. Haastavan ja mielenkiintoisen tutkielmastani tekee se, että tutkimani koehenkilöt eivät osallistuneet tavalliseen kieliopetukseen, vaan ammattiin suuntautuviin kursseihin. Koehenkilöiden ryhmä on hyvin heterogeeninen, sillä samassa ryhmässä on maahanmuuttajia, jotka ovat opiskelleet suomea kahdeksasta kuukaudesta yli kahteenkymmeneen vuoteen. Oppijoiden taustakriteerit, kuten äidinkieli, ikä, sukupuoli ja ammatti, ovat myös hyvin erilaisia. Se, että kaikki ovat saaneet yrittäjyysvalmennusta samalla tavalla, ei kuitenkaan takaa kaikkien osallistujien sanaston onnistunutta omaksumista.

Tutkimusaineisto koostuu kymmenestä kyselylomakkeesta vastauksineen, jotka koottiin erään yrittäjyyskurssin yhteydessä helmikuussa 2018 Turussa (ks. Luku 5.1, 5.2.). Aineiston keruutapana on haastattelu, joka suoritettiin kirjallisessa muodossa valmiiksi tehtyjen lomakkeiden avulla. Kyselylomake löytyy liitteistä (Liite 1). Vastaukset käsiteltiin nimettöminä käyttäen sekä määrällistä (kvantitatiivista) että laadullista (kvalitatiivista) tutkimusmenetelmää. Koska koehenkilömäärä oli pieni, määrällinen tutkimus voitiin tehdä ilman tilasto-ohjelmien apua. Niiden käyttö olisi laajemman aineiston tuloksien saamisessa lähes välttämätöntä. Tutkielmani on luonteeltaan osittain etnografista. Tutkimusaineiston analyysi pohjautuu siis jossain määrin ”kenttähuomioihin”, sillä olen itse osallistunut kyseiselle kurssille ja ollut paikalla jokaisella kurssitapaamisella. Itseni tutkiminen ei kuitenkaan kuulu tutkimustehtäviini, vaikka osallistuin luokkahuoneen vuorovaikutustilanteisiin ja oppimisprosessiin muiden kurssilaisten rinnalla. Varsinaista kenttäpäiväkirjaa en ole laatinut, vaan tein satunnaisia huomioita oppimisprosessin ohella.

Kysely koostuu kysymysosasta ja tehtäväosasta. Kysymysosaan sisältyy muutama alakohta, jossa kysyn taustatietoja, tietoja suomen kielen opinnoista, kysymyksiä yrittäjyyskurssista sekä yrittäjyysanastosta ja sen oppimisesta. Näiden lisäksi esitän oppijoiden motivaatioon liittyviä kysymyksiä. Tehtäväosassa pyysin osallistujia suorittamaan kolme kirjallista tehtävää, jotka liittyvät yrittäjyysanastoon. Tehtäväosan tarkoituksena on saada kuva siitä, kuinka hyvin koehenkilöt ovat oppineet yrittäjyyskurssin ydinsanastoa kurssin päätteeksi.

Tutkielmani hypoteesi pohjautuu käyttöpohjaisen teorian pääajatukseseen siitä, että kielen kehitys tapahtuu kieliympäristössä. Oletuksenani on se, että erikoissanaston oppiminen tapahtuu suurimmaksi osaksi yrittäjyyskurssin kontekstissa eli viikoittaisen kurssikokoontumisen aikana. Oppiakseen uusia sanoja oppija oletettavasti käyttää erilaisia välineitä, jotka sopivat paremmin hänen oppimistyyliinsä tai opetustilanteeseen. Oletan myös, että reseptiivinen erikoiskielen taito on produktiivista vahvempi, sillä ne kehittyvät eri tahtiin. Erikoiskieli tuottanee vaikeuksia oppijoille sekä luokkatilanteessa että kotona.

Työni jakautuu johdannon lisäksi neljään lukuun. Luvussa 2 esitän lyhyen kuvauksen Suomen maahanmuuttopolitiikasta ja kotoutumisohjelman periaatteista. Samassa luvussa tutustutaan Suomessa asuvien maahanmuuttajien elinoloihin ja yrittäjyyteen. Työelämään liittyvät ammatillisen kielitaidon kysymykset käyn läpi luvun 1 lopussa. Luvussa 3 käänän kiinnostukseni kohti sanaston oppimisen tutkimusta. Luku 3 on omistettu käyttöpohjaisen ja

ekologisen kielen oppimisen teorioiden perusteisiin. Luvussa 4 esitetään sanan tuntemisen kriteerejä, sanaston oppimisen malleja ja strategioita sekä erikoissanaston oppimisen haasteita.

Luvussa 5 tutustutaan tarkemmin yrittäjyyskurssiin, sen tavoitteisiin ja sisältöön, sekä kurssin osallistujiin, jotka ovat olleet tämän tutkielman koehenkilöinä. Samassa luvussa esitän tekemäni kyselytutkimuksen ja kyselystä saatuja vastauksia. Kyselyvastauksien loppuanalyysia ja päätelmiä tuloksien perusteella teen luvussa 6. Lopuksi pohdin kyselyn tuloksia ja niihin liittyviä yksityiskohtia, tutkimuksen aikana vastaan tulevia haasteita sekä esitän kysymyksiä jatkotutkimusta varten.

2 Suomen maahanmuuttopolitiikka ja kielipolitiikka 2000-luvulla

2.1 Työperäinen maahanmuuttopolitiikka 2000-luvun alussa

Maahanmuuttoliike on ollut jatkuvassa kasvussa viime vuosikymmenien aikana. 2000-luvun alussa tapahtuneen Suomen väestörakenteen muuttumisen takia Suomen Työministeriö valmisti vuonna 2004 maahanmuuttoliittista ohjelmaa. Työministeriön ohjelman työryhmän mietinnön mukaan Suomen väestörakenteen muutoksessa on havaittavissa seuraavat tendenssit: Suomen väestö vanhenee samalla tahdilla kuin muissa Euroopan maissa ja muualla maailmassa, mikä takia Suomen työmarkkinoilla syntyy työvoiman pulaa (Alitolppa-Niitamo, Söderling, Fågel 2005: 18–19). Väestön ikääntymisestä ja työvoiman tarjonnan vähenemisestä riippumatta työvoiman kysyntä kuitenkin kasvaa (esimerkiksi hoiva-alalla). Onnistunut maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikka ovat avain työvoimavaran muodostamiseen ulkomaalaisten työntekijöiden, elinkeinonharjoittajien ja opiskelijoiden voimin.

Suomen talous kehittyy maailman globalistuessa, mistä johtuu Suomen riippuvuus kansainvälisestä tutkimus- ja teknologiaosaamisesta. Työperäisen maahanmuuton avulla voidaan pysyä mukana globalisoituneessa taloudessa sekä hallita kasvavaa työvoiman pulaa. Tärkeintä on se, että maahanmuuttajia ei katsota vain mahdollisena Suomalaisten yritysten työvoimana, vaan maahanmuuttajille pyritään tarjoamaan mahdollisuuksia uuden yritystoiminnan aloittamiseen ja muiden työllistämiseen. (Alitolppa-Niitamo, Söderling, Fågel 2005: 19.)

Aktiivisen maahanmuuttopolitiikan menestyminen on mahdollinen vain kansakunnan yksimielisellä tuella (Alitolppa-Niitamo, Söderling, Fågel 2005: 21). Onnistunut maahanmuuttopolitiikka edesauttaa suomalaisen yhteiskunnan kehittämistä sekä edistää kulttuurista arvostusta. Aktiiviseen maahanmuuttopolitiikkaan kuuluu luonnollinen kotouttaminen, joka saavutetaan yksilö- ja perhetasolla. Maahanmuutto-ohjelman selkeät periaatteet ovat seuraavanlaiset:

- Edistetään työperäistä maahanmuuttoa

- Korvataan työmarkkinoilta poistuvaa työvoimaa ja vahvistetaan osaamis pohjaa ja siten turvataan talouskasvun ja taloudellisen toimeliaisuuden edellytyksiä
- Samalla turvataan mahdollisuus kotoutumiseen, osallistumiseen, perheeseen, oikeudenmukaiseen kohteluun ja syrjimättömyyteen. (Alitolppa-Niitamo, Söderling, Fågel 2005: 19.)

Vuonna 2004 käyttöön otetut maahanmuuttopolitiikan periaatteet pitävät paikkansa myös nykypäivänä viidentoista vuoden kuluttua. Vuonna 2018 on julkaistu « Töihin Suomeen – hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma työperäisen maahanmuuton vahvistamiseksi ». Sisäministeriö myöntää, että Suomi tarvitsee yhä maahanmuuttajia korvaamaan eri aloilla syntyneitä työvoimapulaa. (Sisäministeriö 2018a.) Aktiivinen, hallittu ja ennakoitu maahanmuutto on hallituksen maahanmuuttopoliittisen linjauksen pääperiaate.

Tavoitteena on houkuttaa osaavaa työvoimaa Suomeen mutta sen lisäksi myös hyödyntää jo maassa asuvien maahanmuuttajien työvoimaresursseja nykyistä tehokkaammin. Hallitus toivottaa tervetulleeksi kansainvälisen osaajan liiketoiminnan, investoinnit ja yritysten kansainvälistymisen. Ammattitaitoisten maahanmuuttajien katsotaan vaikuttavan suomalaisten yritysten kilpailukykyyn sekä luovan uusia työpaikkoja. (Sisäministeriö 2018b: 20.)

Maahantuloprosessin työntekijöille, yrittäjille, opiskelijoille ja tutkijoille pitää olla vaivatonta ja nopeaa. Maahanmuuttajien maahan asettautuminen ja kotoutuminen tulee olla tuettua viranomaisten, työnantajien, ammattiverkostojen ja palvelutarjoajien yhteisellä toimella. Yhteistyössä viranomaisten ja muiden tahojen kanssa valtion on osattava järjestää Suomeen muuttaneille hyvää arkea, jotta maahanmuuttaja kokee olevansa osallinen suomalaisen yhteiskuntaan. (Sisäministeriö 2018b: 23.)

Hallituksen kotoutumishjelman toimintasuunnitelman keskeisenä tavoitteena on hyödyntää jo Suomessa olevien maahanmuuttajaosaajien resursseja kotimaisten yritysten kasvun saavuttamiseksi ja innovaatiotoiminnan edistämiseksi. Tämän toivotaan vaikuttavan myös työttömien maahanmuuttajien kouluttautumisen ja työllistymisen mahdollisuuksiin. (Sisäministeriö 2018b: 27.) Paitsi työllistymistä myös osallisuutta suomalaisen yhteiskuntaan pitää tukea kotoutumispalveluja järjestävien tahojen voimin.

Sisäministeriö (2018b) on vakuuttanut, että myönteinen asenne ja hyvät väestösuhteet tukevat työkäisten maahanmuuttajien kotoutumista ja mahdollista Suomeen kiinnittymistä. Hallituksen maahanmuuttopoliittisen ohjelman tavoitteena on taata hyviä väestösuhteita maahanmuuttajien ja kantaväestön välillä. Suhtautuminen maahanmuuttoon pitää olla myönteistä ja hyväksyttävää kantaväestön puolelta, sekä väestösuhteiden pitää olla toimivat. Hallituksen tavoitteena on, että suomalainen työelämä on vapaa syrjinnästä, vastaanottavainen ja monipuolinen. Ohjelmaan halutaan lisäksi mukaan myös maahanmuuttajanaisen yhteiskunnallisen osallistumisen vahvistamista sekä heidän osaamisensa kehittämistä. (Sisäministeriö 2018b: 32–33.)

2.2 Kotouttaminen ja kotoutuminen

Ensimmäinen laki maahanmuuttajien kotoutumisesta on tullut voimaan jo vuonna 1999 (Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 493/1999). Sen jälkeen lakia on muutettu ja täydennetty muutaman kerran maahanmuuttajien kotouttamisen tehostamisen ja nopeuttamisen vuoksi. Vuonna 2010 hyväksyttiin myös laki kotoutumisen edistämisestä. Lain mukaan kotoutumiskoulutuksen kielellinen tavoite on maahanmuuttajan suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidon saavuttaminen, joka edistää ”työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallinnan liittyviä valmiuksia”. (*Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 § 20.*)

Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 määrittää kotoutumista seuraavalla tavalla:

”*Kotoutumisella* tarkoitetaan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan omaan kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen.”

”*Kotouttamisella* tarkoitetaan kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla.”

Kotoutumisen edistämisen tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa. Se, onko maahanmuuttajan kotoutuminen tukemisen tarpeessa, on hyvin yksilökohtaista ja tilanteesta riippuvaa. (Sisäministeriö 2018b, 27.)

Maahanmuuttajan kotouttaminen ja hänen onnistunut sosialisoitumisensa suomalaisessa yhteiskunnassa on Suomen maahanmuuttajapolitiikan perusta. Kotoutumista pidetään menestyneenä, kun maahanmuuttaja voi osallistua tasavertaisesti kantasuomalaisten kanssa sosiaaliseen elämään kaikin puolin, niin taloudellisesti kuin myös esimerkiksi poliittisesti. Samalla hänellä pitää säilyä oikeus ja mahdollisuus ylläpitää omaa kieltään ja kulttuuriaan.

Viranomaisten tarjoamia kotoutumispalveluita järjestetään Suomeen muuttaneen työntekijän lisäksi myös puolisolle ja lapsille, sillä kotoutumispalveluiden toimella taataan ihmisten sopeutuminen uuteen yhteiskuntaan. Kotoutumispalveluiden pitää olla monikielisiä, mutta jos maahanmuuttaja asettautuu Suomeen pidemmäksi ajaksi, on syytä tukea hänen suomen tai ruotsin kielen opiskeluaan. (Sisäministeriö 2018b: 27.)

Suomeen muuttanut henkilö voi osallistua koulutukseen, joka määräytyy henkilön oman työllistymistilanteen, edellisen koulutuksen, kielitaidon ja kielitaidottomuuden sekä muiden tarpeiden mukaan. Kotouttamiskoulutus on suunnattu kotoutumisen piiriin kuuluville aikuisille maahanmuuttajille, joilla on jonkinlaisia ongelmia työllistymisessä tai itsenäisessä kotoutumisessa. Kotoutumiskoulutuksen pääperiaatteina on edesauttaa maahanmuuttajaa sopeutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan, tutustuttaa hänet Suomessa asumisen realiteetteihin ja antaa tarvittavat kielelliset ja ammatilliset valmiudet työllistymiseen ja/tai lisäkoulutukseen. Kotoutumiskoulutuksen lisäksi opetushallitus järjestää, kehittää ja tukee muita maahanmuuttajien koulutusmahdollisuuksia: yleissivistävää koulutusta, ammattikoulutusta, aikuiskoulutusta. (OPH 2011: 24–26.)

Hallituksen maahanmuuttopoliittisen ohjelman (2018) mukaan maahanmuuttajien osallisuuden tukeminen on hyvin tärkeää kotoutumisen kannalta. Sosiaalisen verkostoitumisen ja sitä kautta osallistumisen lisääntymisen toivotaan tapahtuvan kulttuuri-, nuoriso-, liikunta-, harrastus- sekä kansalaisyhteiskuntatoiminnan kautta. Näitä mahdollisuuksia tehostetaan ohjelman mukaisesti maahanmuuttajien kotouttamisen edistämiseksi. (Sisäministeriö 2018b: 33.)

2.3 Maahanmuuttajien elinolot ja yrittäjyys

Tasa-arvoisessa yhteiskunnassa jokaisella on oikeus elämään, itsensä määrittelemiseen, arvostukseen sekä taloudelliseen ja henkiseen hyvinvointiin. Monesti taloudellinen sekä siitä johtuva henkinen hyvinvointi ovat yhteydessä onnistuneeseen työllistymiseen.

Useat maahanmuuttajat kokevat vaikeuksia työpaikan löytämisessä sekä työelämään sijoittumisessa. Syitä on monenlaisia. Yleinen ongelma on se, että Suomeen muuttaneen henkilön kotimaassa tai muualla saatua osaamista tai koulutusta ei ole tunnistettu riittävällä tasolla Suomessa. Useat maahanmuuttajat pääsevät koulutustaan vastaamattomalle työpaikalle tai jäävät vaille työpaikkaa. Maahanmuuttajat, jotka ovat saaneet korkeakoulutasoisen koulutuksen kotimaassaan, joutuvat usein alemman asteen opintopolkuihin tai ammatteihin. (Hiltunen 2012: 15.)

Suuri osa maahanmuuttajista työllistyy niin sanotuille sisääntuloaloille, eli sellaiselle alalle kuten esimerkiksi siivous-, rakennus-, ravintola-, ja teollisuusalalle. Sisääntulotyöt ovat matalapalkkaisia tehtäviä, jotka harvoin vastaavat maahanmuuttajan koulutusta tai työkokemusta, ja niiden suorittamista varten ei yleensä tarvita ammattitaitoa tai kieliosaamista. (Kyhä 2011: 76.) Sellaiset työt voivat edesauttaa maahanmuuttajaa pääsemään sisään työmarkkinoille, saamaan sosiaalista ja kulttuurista kompetenssia ja kehittämään kielitaitoaan. Toisaalta ne voivat vaikuttaa negatiivisesti maahanmuuttajan tulevaan työuraan siten, että hän joutuu jäämään matalapalkkasektoriin ilman mahdollisuutta päästä oman alan töihin tai parempaan työmarkkina-asemaan.

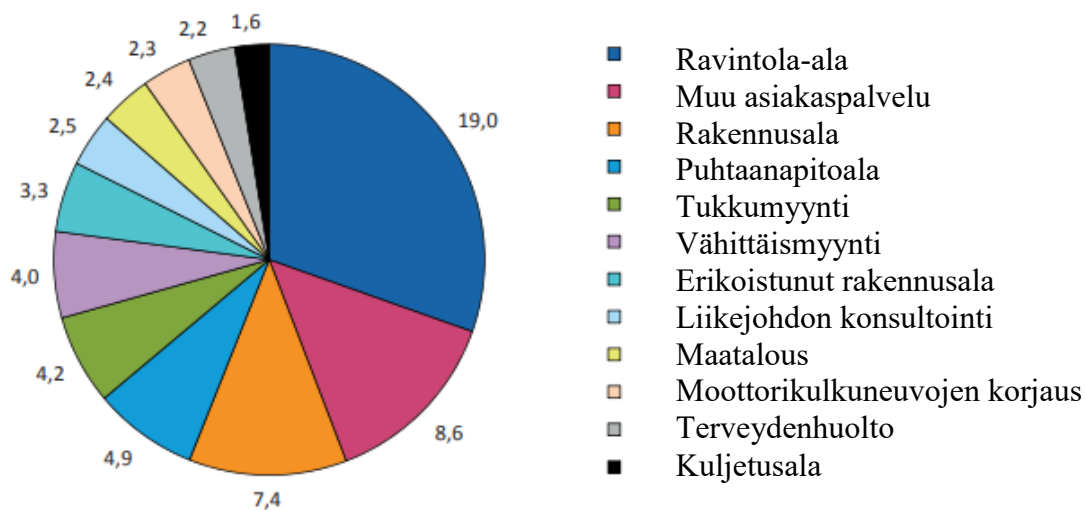
Suurin osa työllistyneistä (noin 52 %) ja yritystoimintaa harjoittavista (noin 56 %) maahanmuuttajista asuu Uudellamaalla (Fornaro 2018: 13). Maahanmuuttajien työttömyysprosentti on suurempi kuin kantaväestön keskuudessa, minkä takia yhteiskunnallinen hyvinvointi ja taloudellinen kehitys ovat monesti yhteydessä maahanmuuttajien menestyneeseen kotouttamiseen ja integraatiopolitiikkaan (Sisäministeriö 2018b: 15).

Yrittäjyys on monelle maahanmuuttajalle tapa päästä kohti/osaksi taloudellista menestymistä, taaten siten samalla varmuuden huomisesta ja saavuttaen henkistä hyvinvointia. Maahanmuuttajien työllistymistä ja yrittäjyyttä on tutkinut muun muassa valtiotieteen tohtori

ja Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkija Tuula Joronen (esim. Joronen 2012). Joronen on tehnyt muun muassa vuonna 2003 haastattelututkimuksen maahanmuuttajien yrittäjyydestä, missä hän on tuonut esille yrittäjyyteen liittyviä kysymyksiä monesta eri näkökulmasta. Esimerkiksi tutkimuksen mukaan maahanmuuttajilla on usein taloudelliseen pääomaan pohjautuvia hankaluuksia, jotka voivat vaikuttaa niin yrityksen pystyttämiseen kuin myös palkkatyönhakuun. Joronen korostaa myös, että maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestöstä tulevien yrittäjien haasteet yrittäjyydessä ovat osittain samoja. Niiden joukossa ovat yritystoiminnan rahoittaminen, asiakkaiden hankkiminen ja sopivan toimitilan löytäminen. Maahanmuuttajat kokevat kuitenkin useammin vaikeuksia liittyen suomalaisen byrokraatiaan, mikä voitaneen selittää kulttuurieroilla tai puutteellisella suomen kielen taidolla. (Joronen 2012: 181.) Hänen tutkimuksessaan vahvasti esille noussut kielitaito-ongelma on siis tämänkin tutkielman keskiössä.

Yrittäjyyttä harjoittavien maahanmuuttajien määrää ei tiedetä tarkasti, mutta Jorosen mukaan yritystoiminta ja yrittäminen maahanmuuttajataustaisten henkilöiden keskuudessa on kerännyt kasvavaa kiinnostusta (Joronen 2012: 104–107). Immigrant Entrepreneurship in Finland -raportin mukaan maahanmuuttajayrittäjyyden määräsuhte on lähellä kantaväestön tasoa, joka vuonna 2014 oli noin 10–11 % (Fornaro 2018: 6–7). Maahanmuuttajien yrittäjyys on huomattavasti kasvanut vuosina 2006–2014, ja sama on tapahtunut myös yrittäjämäärän kanssa. Siihen on monta syytä, joista voidaan erottaa tärkeiksi maahanmuuttajien heikko työllistyminen sekä maahanmuuttajien määrän kasvu. Yrittäjyydestä on tullut maahanmuuttajalle selkeä vaihtoehto palkkatyölle. Tätä teesiä tarkastelen myös tässä tutkielmassa teettämäni kyselyn tuloksien perusteella (ks. Luku 5–6).

Maahanmuuttajien yritykset sijoittuvat useimmiten seuraaville aloille: ravintola-, muu asiakaspalvelu-, rakennus- ja remontti-, siivous-, vähittäismyynti-, jälleenmyynti- ja muu palveluala (ks. Kuvio 1; Fornaro 2018: 11).

KUVIO 1. Suosituimmat liiketoiminnan alat maahanmuuttajayrittäjien määrässä mitattuna vuonna 2014 (Fornaro 2018: 11).

Kantaväestötaustaisten ja maahanmuuttajataustaisten yrittäjien tuloerot ovat olleet suuret useiden vuosien ajan. Paolo Fornaro selittää sitä lähinnä kantasuomalaisten ja maahanmuuttajataustaisten yrittäjien toimialojen vaikutuksella. Maahanmuuttajien harjoittama yrittäjyys on usein pienituloista johtuen yritysten pienistä ko'osta. Vaikeuksia työllistymisessä ja hankalan työmarkkinatilanteen katsotaan vaikuttavan maahanmuuttajien yrittäjiksi hakeutumiseen. (Fornaro 2018: 15.) Omassa tutkielmassani pyrin myös selvittämään maahanmuuttajien näkökulmia työllistymiseen, työmarkkinatilanteeseen sekä yrittäjyyteen.

Koulutustaso, työkokemus, kielten osaaminen ja muut työelämän taidot lähtömaan ja sen kulttuurin lisäksi ovat sellaisia tekijöitä, jotka vaikuttavat sekä maahanmuuttajien työllistymiseen että yrittäjiksi hakeutumiseen (Joronen 2012: 135–136). Joissakin kulttuureissa, kuten esimerkiksi Lähi-idässä tai Arabian maissa, yrittäjyys ja itsensä työllistäminen on melkein ainoa tapa hankkia elanto. Sen sijaan esimerkiksi entisen Neuvostoliiton kansalaisilla yrittäjyyden mallit ja yrittäjyyskulttuuri puuttuvat, mikä vaikuttaa kyseisen kulttuurin edustajien yrittäjyyteen.

Maahanmuuttajien yrittäjyyden prosenttisuhde vaihtelee kulttuureittain ja tulomaittain, sillä esimerkiksi turkkilaistaustaisista henkilöistä yrittäjyyttä harjoittavia on jopa 40 %, kun taas

Afrikan etelämaista kotoisin olevien yrittäjien määrä on vain 4 % koko väestöryhmästä. (Fornaro 2018: 5.)

Puutteellisen kielitaidon tai ammattitason tunnistamisen puutteellisuuden lisäksi maahanmuuttajan työllistymisen palkkatyöhön voi hankaloitua myös esimerkiksi etnisen taustan takia johtuvasta syrjinnästä. Työmarkkinoiden lohkoutuminen tapahtuu myös helposti sukupuolen tai iän mukaisesti. (Kyhä 2011: 66.) Sen takia yrittäjäksi hakeutuminen on monelle maahanmuuttajalle mahdollinen tapa saavuttaa taloudellista hyvinvointia. Maahanmuuttajien yrittäjyysmotiivit vaihtelevat maahanmuuttohistorian ja oleskeluluvan perusteen mukaan, koska siitä riippuvat myös maahanmuuttajalla käytössä olevat resurssit yritystoiminnan aloittamiseen. Vastaavasti yrittäjyydestä riippuvat maahanmuuttajien resurssit ja mahdollisuudet päästä Suomen sosiaaliturvan piiriin. (Joronen 2012: 136.)

2.4 Ammatillinen kielitaito

Ammattikieleksi ymmärretään kieltä, jota käytetään ensisijaisesti tietyssä työympäristössä ja sen ammattiyhteisön jäsenien kesken. Riittävä suomen kielen taito on tärkeä edellytys menestyneeseen työllistymiseen ja sen kautta taloudellisen ja mentaalisen hyvinvoinnin saavuttamiseen, sosialisoitumiseen ja kotoutumiseen. Ammatissa tarvittavasta kielitaidosta käydyissä keskusteluissa puhutaan usein ”riittävästä” kielitaidosta. Työpaikkailmoituksissa työnhakijalle esitetään vaatimuksena työhön soveltumiseen ”riittävä” tai ”sujuva” suomen kielen taito. Viestintätaidot katsotaan välittömäksi ammattilaisen osaamisen osaksi. Kuitenkin kielitaidon ”riittävyyttä” on hankala määrittää, koska eri alalla ja eri työtehtävissä vaatimukset voivat vaihdella. (Virtanen 2017: 18, 21.)

Se, missä määrin kielitaito on riittävää, on ammattialuekohtaista. Jollain alueella on mahdollista selviytyä pelkällä englannin taidolla (atk-, bioteknologia-ala ym.), jollain alueella taas suomen kielen osaaminen on pääperiaate mahdolliselle omatoimiselle työlle. Ammattikielitaidon riittävyys riippuu myös siitä, keiden välillä vuorovaikutus ja viestintätilanne tapahtuvat, työntekijän ja asiakkaan välillä vai työkavereiden kesken. (Virtanen 2017: 161.)

Ammatillisen kielitaidon arviointi ja kuvaaminen tuottavat vaikeuksia kielen ja ammattitaidon välisen suhteen haasteellisen määrittelyn takia. Työnhakutilanteessa riittävä kielitaito usein

limittyy suhteelliseen puheen sujuvuuteen ja ääntämiseen. Tällöin muut kielitaidon osa-alueet eivät saa riittävää huomiota, mistä seuraavääristynyt kuva työhakijan kielitaidosta. (Virtanen 2017: 21.) On tärkeä arvioida tehtävässä tarvittavaa kielitaidon tarve oikein, sillä jopa saman alan sisälläkin eri työtehtävissä tarvittavan kielitaidon vaatimukset voivat erota huomattavasti toisistaan (Komppa, Jäppinen, Herva, Hämäläinen 2014: 14).

Korkeakoulututkinnon suorittaneen henkilön suomen kielen taitotasovaatimukseksi asetetaan yleensä eurooppalaisen viitekehysten taitotaso B2 (Komppa, Jäppinen, Hämäläinen 2014: 14). Eurooppalainen viitekehys asettaa suomen kielen osaamisvaatimuksiksi sen, että suomenoppija pystyy osallistumaan ”säännölliseen vuorovaikutukseen syntyperäisen kanssa ilman, että se vaatii kummaltakaan osapuolelta ponnistelua” (EVK 2003). Esimerkiksi sosiaalialalla, jossa työtehtäviin kuuluu erityyppistä vuorovaikutusta esimerkiksi viranomaisten kanssa, hakijalta vaaditaan jopa suomen kielen tasoa C1 (Komppa, Jäppinen, Hämäläinen 2014: 14). Terveysalan työntekijän on osattava muun muassa alan erikoissanastoa, asiakaspalvelulle luonteenomaista kielirekisteriä ja ymmärrettävä suomalaista elekieltä. Työntekijän täytyy osata suullista ja kirjallista viestintää, sekä osata osallistua sosiaalisiin työn ulkopuolisiin tilanteisiin, kuten esimerkiksi kahvihuonekeskusteluihin. Esimerkiksi leikkaussalissa tarvittava kielitaito on riittävä työn tekemiseen, mutta sosiaaliset taidot voivat olla puutteelliset. (Virtanen 2017: 161–162.)

Kaikki edellä esitetyt vaatimukset on vaikea täyttää, minkä takia maahanmuuttajataustaiset työntekijät jäävät usein työyhteisön ulkopuolelle. Aija Virtanen (2017: 161) kertoo, että työnantaja saattaa suosia suomen kielen taitoista työntekijää ei-suomenkielisen sijaan sen takia, että suomenkielisen kanssa vuorovaikutus ja viestintä tapahtuvat varmasti sujuvammin. Sillä työnantaja varmistaa sen, että väärinymmärryksien mahdollisuus on pieni. Pätevyydestä ja sosiaalisista taidoista huolimatta siis ei-suomenkielisen työnhakijan työllistyminen voi tulla mahdottomaksi. On oleellista huomata, että maahanmuuttajien työllistyminen tapahtuu hyvin usein sosiaalisten epävirallisten verkostojen kautta, kun virallisten kanavien vaikutus ei anna yhtä hyviä tuloksia (Kyhä 2011: 179).

Riittävä ammatillinen kielitaito on siis tärkeä sosiaalinen työkalu. Se edistää maahanmuuttajataustaisen henkilön työllistymistä muiden kompetenssien, kuten kulttuuritietojen, taitojen, personaalisuuden, verkostojen ja muiden sosiokulttuuristen ominaisuuksien, rinnalla (Kyhä 2011: 65).

Yritystoiminta on siitä haastava ammattiala, että siinä menestymiselle vaaditaan parempaa kielitaitoa kuin tavallisessa vuorovaikutustilanteessa. Yrittäjän ammatti on perusluonteeltaan kielellistä, ja kommunikaatiotaito on erityisen tärkeä ammattiyrittäjän työelämävalmiuden osa-alue. Yrittäjän täytyy osata oman alansa ammattikieltä ja tuottaa sillä kielellä suullista ja kirjallista tietoa, ja tämän lisäksi hänen odotetaan osaavan kommunikoida maan viranomaisten kanssa, tuntevan lainsäädäntöä sekä antavan asiakaspalvelua maan kielellä. (Joronen 2012: 135.) Tämä siis tarkoittaa, että ollakseen pätevä, yrittäjän on osattava useita erikoissanastoja, rekistereitä ja sosiaalisia kompetensseja. Ammattikielen on oltava myös korrektia eli toisin sanoin kielenpuhujan on osattava käyttää kieltä asiallisesti. Kielitaito tuottaa ammatillista uskottavuutta (Komppa, Jäppinen, Herva, Hämäläinen 2014: 6) ja on olennainen osa ammatillista kompetenssia.

Haastattelututkimuksensa tuloksien perusteella Joronen väittää, että yrittäjinä toimivat yleisimmin omasta mielestään keskimäärin huonon tai erittäin huonon kielitaidon hallitsevat puhujat kuin (omasta mielestään) hyvät tai erittäin hyvät. Hän selittää, että palkkatyöhön työllistyvistä 53 % puhuu suomea hyvin, kun taas huonomman suomen taidon hallitsevat olivat työllistyneet palkkatyöhön harvemmin (18 %). Hän tulkitsee tilannetta siten, että huonommin suomea osaavat olivat niin kuin karkotettu pois työmarkkinoilta yrittäjyyteen. Maahanmuuttaja kuitenkin ryhtyy yrittäjäksi vain jos hänellä löytyy tarvittavat resurssit liiketoiminnan aloittamiseen. (Joronen 2012: 35.)

Maahanmuuttajataustaiset yrittäjät kokevat enemmän tai vähemmän kieleen liittyviä ongelmia yritystoiminnan aloittamishetkellä. Maahanmuuttajayrittäjät kokevat vaikeuksia esimerkiksi yrittäjyyskurssin opetuksen seuraamisessa, koska heidän suomen kielen taitonsa ei ollut riittävää siihen. (Joronen 2012: 150.) Yli puolet maahanmuuttajataustaisista yrittäjistä on kokenut vaikeuksia heikon kielitaitonsa takia esimerkiksi tiedon hankkimisessa ja lainsäädäntöön liittyvissä asioissa. Maahanmuuttajat ovat kokeneet haasteita yleisesti yrittäjyyden eri osa-alueilla suomalaisia yrittäjiä yleisemmin. Kielitaitoon liittyvät ongelmat ilmenivät 59 % maahanmuuttajayrittäjällä, kun taas suomalaisista kieliongelmia oli vain yhdellä kymmenesosalla. (Joronen 2012: 159.) Liike-elämän työtehtävissä turvaudutaan usein englannin kieleen, koska suomen kielen käyttö saattaa tuottaa väärinymmärryksiä ja suomen kielellä kommunikointi vaatii ponnistelua vuorovaikutukseen osallistuvilta osapuolilta (Komppa, Jäppinen, Herva, Hämäläinen 2014: 14).

Jotta työnhakija osaisi ammattikieltä, se on opittava erikseen jo ennen varsinaista työnhakua. Esimerkiksi TE-toimisto järjestää ammattikurssien yhteydessä eri alojen ammattikielen koulutuksia, kuten palvelualan tai rakennusalan ammatillinen suomi (Palvelualan työhön, maahanmuuttajalle (nro 685043)). Myös yrittäjäyyskoulutusta ja yrittäjäyysalan kielikoulutusta maahanmuuttajille ja maahanmuuttajataustaisille hakijoille tulisi tarjota tarpeeksi, koska maahanmuuttajien mahdollisuudet hakeutua menestyksekkäästi suomenkielisille tarkoitettuun koulutukseen ovat selkeästi rajoitetut (Hiltunen 2012: 15).

3 Käyttöpohjainen lähestyminen ja ekologinen näkökulma toisen kielen oppimiseen

Käyttöpohjainen teoria on kattokäsite monille kielen kommunikatiivista luonnetta esille tuoville teorioille, kuten myös ekologiselle teorialle. Käyttöpohjaisen lähestymistavan (usage-based) mukaan oppimisen edellytyksenä on kielenkäyttötilanne eli kielellinen toiminta ja vuorovaikutus (Mustonen 2015: 16). Käyttöpohjaisesta näkökulmasta kielenoppiminen nähdään dynaamisena, jatkuvasti muuttavana prosessina (Honko 2013: 30).

Kieltä ei katsota lineaarisena, autonomisena koodina, vaan kompleksisena, moneen suuntaan kehittyvänä systeeminä, käytön kautta emergoituvana toimintana. Kieltä ei nähdä objektina, vaan sitä tarkastellaan toimintana, joka tapahtuu tiettyssä ajassa ja paikassa. (Mustonen 2015:19, 26, 30.)

Kielen oppimista ja kielenkäyttötilanteita ei eroteta toisistaan, vaan niiden katsotaan tapahtuvan samanaikaisesti ja vaikuttavan toisiinsa. Kielen ja kielen oppimisen nähdään koostuvan konstruktiosta, joihin sisältyy ilmausten käyttötieto sen muotosta, merkityksestä ja funktiosta: syntaktisista, semanttisista ja pragmaattisista ominaisuuksista. (Mustonen 2015: 45.) Konstruktiot ilmenevät siis niiden käytöstä (Tomasello 2008: 69). Käyttöpohjaisen näkökulman mukaan oppiakseen käyttämään ilmauksia puhujan täytyy osata ilmauksen muotorakenne, sen merkitys ja käyttötilanne. Käyttöpohjainen kielenoppiminen perustuu näihin kolmeen erottamattomaan dimensioon. (Mustonen 2015: 46.) Oppijan kielellinen kokemus vaikuttaa sanaston ja rakenteiden hallintaan ja kehitykseen (Honko 2013: 24). Käyttöpohjaisen teorian valossa siis myös leksikaalisten taitojen kehityksen nähdään tapahtuvan vuorovaikutuksen ja kielenkäyttötilanteiden myötä (Honko 2013: 25). Sosiaaliset verkostot ja kielenkäyttötilanteet vaikuttavat kielen emergoitumiseen ja kehitykseen. Mitä enemmän kielenkäyttötilanteita oppijalla on, sitä enemmän mahdollisuuksia on kielen kehittymiseen.

Yksilön kielelliset toimintamallit ja -tavat ilmenevät kielenkäyttötilanteessa (Mustonen 2012: 25). Oppimisen tavoitteena on oppia käyttämään kieltä erilaisissa vastaantulevissa kielenkäyttötilanteissa. Tärkeänä tekijänä kielenoppimisessa nähdään syöte (input) eli kielen ”näytekappale”, toisin sanoen sen frekvenssi ja laatu. Toiseksi tärkeä tekijä kielenoppimisessa käyttöpohjaisen lähestymistavan mukaan on oppijan aktiivinen rooli ja osallisuus

vuorovaikutustilanteissa. Oppimistilanteiden oppimistilanteiden kokonaisvaikutus oppijaan on myös olennainen vaikutin kielen oppimisessa. (Mustonen 2012: 25–26.)

Ekologinen näkökulma kielenoppimiseen on yksi käyttöpohjaisen teorian osa. Ekologinen näkökulma on myös vahvasti mukana tämän tutkielman viitekehyksessä.

Ekologinen teoria keskittyy ihmisen ja ympäristön väliseen suhteeseen. Ekologinen kielitiede -termi on peräisin E. Haugenin tutkimuksista vuodelta 1972. Kielen ja ympäristön välillä olevaa suhdetta on alettu tutkimaan jopa 1800–1900 luvulla (van Lier 2004: 43).

Ekologiassa tarkastellaan kielenoppijaa ja hänen ympäristöään dynaamisena, jatkuvasti kehittyvänä ja muuttuvana systeeminä. Ympäristö, jonka kanssa ja jonka sisällä suhteet syntyvät, voi olla niin fyysinen kuin sosiaalinen, niin realistinen kuin kuvitteellinen. (van Lier 2004: 44.) Ympäristön nähdään sisältävän kaikki mahdolliset fyysiset, sosiaaliset ja symboliset affordanssit, jotka toimivat aktiivisen toiminnan lähtökohtana ja jotka kielenoppija voi käyttää oman toiminnan rikastuttamisen resursseina (van Lier 2004: 53). Ympäristön ja yksilön välisiä suhteita pohditaan dialogisuuden näkökulmasta, jonka mukaan ympäristö ja yksilö vaikuttavat toisiinsa ja itseorganisoituvat orgaaniseen, dynaamiseen systeemiin (Skinnari 2012: 20).

Affordanssi eli tarjouma on ekologisen teorian pääkonsepti, jonka Leo van Lier määrittää kielenoppijan ja ympäristön välille syntyväksi suhteeksi. Se viestittää oppijalle toiminnan mahdollisuudesta tai mahdottomuudesta. Kielelliset affordanssit voivat olla niin luontaisia kuin kulttuurisia, suoria ja epäsuoriaakin. (van Lier 2004: 4, 95.)

Ekologisen näkemyksen mukaan kieli ja muut merkityksien lähteet ovat eläviä, muuttuvia eivätkä valmiiksi määriteltyjä, minkä takia Van Lier erottaa affordanssin ja syötöksen (inputin) termit toisistaan. Syötös-termi sisältää näkemyksen kielestä tietynä määritettynä koodina, ja oppimista vertaillaan siinä näkökulmassa tietokoneen suorittaman valmiin koodin osien prosessointiin. (van Lier 2004: 90.) Affordanssille annetaan seuraavat ominaisuudet (van Lier 2004: 95, käänös minun):

- a) Affordanssi ilmaisee suhdetta ihmisen ja kieli-ilmaisun välillä (puheaktin, puheenvuoron); se on toiminnan potentiaali; se on mahdollisuuden suhde;

- b) Lingvistiset affordanssit ovat määriteltyjä kieli-ilmaisuuksissa, ja ovat keskustelukumppanin (interlocutor) käytettävissä. Keskustelukumppani voi käyttää yhtä tai useampaa affordanssia mikäli ne ovat relevantteja siinä hetkessä;
- c) Käyttöön valittu affordanssi palvelee agenttia – riippuen hänen taitotasostaan – tukemalla keskustelun jatkotoimintaa ja johtamalla menestyneempään korkeamman tason vuorovaikutukseen.

Affordanssin päätarkoitus on ”sovittaa” ympäristössä esiintyvä aines oppijan kanssa yhteen. Affordanssi toimii havainnon ja toiminnan ”polttoaineena” sekä aiheuttaa muiden affordanssien, viittauksien ja korkeamman tason jatkovuorovaikutuksen syntyä. (van Lier 2004: 96.)

Ekologisen näkökulman mukaan kaikkia ympäristön tarjoamia affordansseja ei nähdä oppijan resursseina, vaan niitä, jotka oppija pystyy havaitsemaan ja hyödyntämään (työstämällä) (Mustonen 2015: 57). Oppimisresursseja voidaan luokitella sisäisiksi (esim. oppijan kielenoppimiskyky, motivaatio, oppimisasenne, aiempi tieto kielestä, vuorovaikutushalu, oppimistyyli ja -strategiat, muistiominaisuudet jne.) ja ulkoisiksi (kieliympäristön kautta tai puolelta tulevat: ympäristön käyttämä kieli, materiaaliset resurssit kuten media, mahdolliset luokkahuoneen ulkopuoliset kielenkäyttötilanteet). Mustosen (2015: 57) mukaan affordansseiksi voidaan kutsua vain hyödyllisiä ja merkityksellisiä oppimisen resursseja.

Kielen oppiminen van Lierin (2004: 5) mukaan ei ole lineaarista, jatkuvaa prosessia, vaan osallisuuden myötä ilmaantuva kompleksinen systeemi. Kielen emergenssin ajatellaan tapahtuvan, kun suhteessa yksinkertaisemmat elementit itseorganisoituvat suurempaan, kompleksisempaan systeemiin (van Lier 2004: 80). Kielen oppiminen ilmenee oppijan osallisuudesta merkittävään sosiaaliseen toimintaan (van Lier 2004: 52). Tällaisessa järjestetyssä toiminnassa affordansseja voidaan käyttää resursseina tulevalle toiminnalle. Affordanssi-lähtöisessä teoriassa oppijan aktiivisuus ja havaintokyky ovat oppimiskontekstin keskeisiä tekijöitä.

Tässä tutkielmassa kielen kehityksen ja oppimisen katsotaan tapahtuvan osallistumisen kautta, minkä myötä kielen kehitys tapahtuu yksilön kokemushistoriassa (Mustonen 2015: 22). Kielen oppiminen tapahtuu yleensä verbaalisen vuorovaikutuksen kautta (Skinnari 2012: 23), mistä johtuu se, että vuorovaikutukseen osallistuminen on tärkeä toiminta, joka edesauttaa

oppimista, ja on itsestään oppimisen muoto (van Lier 2004: 246). Oppimiskontekstissa oppija käyttää hyväkseen verbaalisen vuorovaikutuksen tarjoumien lisäksi monenlaisia muita resursseja, kuten ensikieltä, sekä lingvistisiä ja metalingvistisiä tietoja. Kieli ja sen osa-alueet (fonologia, morfologia, merkitys, pragmatiikka, diskurssi) sekä muut merkitystä välittävät esineet ja symbolinen konteksti edesauttavat oppimista. (van Lier 2004: 142.)

Ekologisen teorian näkökulmasta kielenoppija on aktiivinen omassa toiminnassaan, jopa silloin, kun hän passiivisesti sisäistää ja prosessoi ympäristönsä tarjoamaa tietoa. Ajatusta oppimisesta melko mekaanisena ja ulkoa tulevan tiedon omaksumisena on ekologisen näkökulman kautta kritisoitu. (Skinnari 2012: 21.) Kielenoppija hakee tietoa ja kokemusta osallisuuden kautta omatoimisella aktiivisella otteella joko yhteistyössä muiden kieliympäristön jäsenten kanssa tai itsenäisesti (van Lier 2004: 7–8.) Oppijalla on oltava autonomia ja toimijuus, joita hän voi käyttää resursseina oppimiseen ja kehittymiseen. Oppijan autonomisuus esiintyy hänelle annetussa mahdollisuudessa määrittää omaa toimintaansa ympäristön kontekstin sisällä. Autonomia määritellään esimerkiksi ajan myötä kehittyväksi kapasiteetiksi kontrolloida omaa elämää. (Virtanen 2013: 407.). *Toimijuus* (agency) on taas sellainen ominaisuus, joka on vastuussa yksilön motivaatiosta. Toimijuudella on olennainen rooli Van Lierin ekologisessa näkökulmassa, sillä toimijuuden tuella yksilö pystyy havaitsemaan enemmän oppimisen mahdollisuuksia ja rajoituksia, jotka syntyvät oppijan ja kieliympäristön välillä. (van Lier 2004: 53.)

Vuorovaikutuksen katsotaan ekologisen näkökulman mukaan tapahtuvan aina ajallisessa ja paikallisessa kontekstissa. On tärkeä huomioida, että tässä tutkielmassa vuorovaikutuksen katsotaan sisällyttävän sekä verbaalisia vuorovaikutuksen muotoja että ei-verbaalisia (esimerkiksi ilmeet ja eleet). Ekologisen näkökulman mukaan *konteksti* paitsi ympäröi kieltä myös määrittää sitä. Samaan aikaan konteksti on kielen määrittämää. Kieli ekologisessa teoriassa on systemaattista ja strukturoitua. (van Lier 2004: 5.)

Kielenoppimisessa huomioidaan systeemin moninaisuutta (variety) mikro- ja makrotasolla: jokaisen kielenoppijan oppimista katsotaan yksilökohtaisesti, sillä kukin oppii omalla tavallaan, omaan tahtiin ja omin keinoin, mutta myös oppimisympäristöt (koulut, luokat, yhteisöt) vaihtelevat paljon. Ekologisen teorian mukaan kielenympäristöissä syntyvää monipuolisuutta (diversity) arvostetaan yhtä lailla kuin biologiassakin, josta kielitieteen ekologinen teoria on saanut alkunsa, koska monipuolinen ja monimuotoinen yhteisö on

tulevaisuuden kannalta elinvoimaisempaa. (van Lier 2004: 7.) Rikas sosiaalinen ekosysteemi kehittyy ja kasvaa oman monimuotoisuutensa tasapainossa (van Lier 2004: 50).

Summa summarum, ekologisen teorian pääperiaatteiden mukaan kieli nähdään maailman aktiivisuutena ja yksilöiden, ryhmien ja maailman välissä ja kesken syntyvinä suhteina. Se ei ole staattinen systeemi, mutta sen käyttötarkoitus on systemaattinen. (van Lier 2004: 53.) Kieltä sekä kielenoppijan ja kieliympäristön välissä toimivia suhteita katsotaan dynaamisina ja kompleksisina systeemeinä, joiden kehitys on mahdollista kieliympäristön tarjoamien resurssien ja affordanssien myötä. Tutkielman viitekehyksessä kielenoppija tai kielenkäyttäjä toimii yhteisön jäsenenä ja aktiivisena kieliympäristön luoja. Kieliympäristöä katsotaan vastavuoroisesti kielenoppijan kielen oppimista muokkailevana tekijänä. (Mustonen 2015: 27–30.)

4 Sanaston oppiminen

4.1 Reseptiivinen ja produktiivinen taito

Jotta vieraan kielen oppiminen ja vieraalla kielellä puhuminen sujuisi hyvin, oppijan on osattava monta tuhatta sanaa. Jokaiselle oppijalle sanan tunteminen tarkoittaa eri asiaa. Sanoakseen ”minä tunnen tämän sanan” toiselle oppilaalle riittää, että hän on nähnyt sanan kirjoitettuna lehdessä tai vaikka kaupan vitriinissä. Toiselle taas on tärkeää ymmärtää sanan merkitys ja osata selittää se toiselle tarvittaessa. Vivian Cookin (2016) mielestä sanan tunteminen ei tarkoita sitä, että puhuja osaa käyttää sanaa oikein, vaan sanan osaamiseen liittyy monta eri aspektia, kuten esimerkiksi sanan konsepti, merkitys ja ulkomuoto.

Paul Nation (2005) esittää artikkelissaan sanan tuntemiseen (*knowing a word*) sisältyvät aspektit. Nämä aspektit voi jäsentää kolmeen ryhmään: sanan ulkoisen muodon tunteminen (kirjoitusasu, ääntäminen ja sananosat), sanan merkityksen tunteminen (sanan muodon ja merkityksen yhdistäminen, sanan konseptin ja sen mahdollisten viittausten ymmärtäminen sekä muiden lähimerkitystä kantavien tai samaan konseptiin liittyvien sanojen tunteminen), ja sanan käyttömahdollisuuksien tunteminen (sanan kieliopillinen tunteminen, ja osaaminen sijoittaa sana oikeaan paikkaan lauseessa ja puheessa, sanojen kollokaatioiden, sekä sanan tyyli- ja konnotaatio-ominaisuuksien tunteminen). (Nation 2005: 583–584.)

Oppija saattaa kokea sanan oppimiseen liittyviä vaikeuksia riippuen siitä, muistuttavatko edellä mainitut aspektit toisen kielen (L2) sanassa sen käännöstä ensimmäisessä kielessä (L1) tai ovatko ne säännönmukaisia ja arvattavia jo entuudestaan tutuista samankaltaisista tai niihin liittyvistä L2:n sanoista. (Nation 2005: 585.) Tästä voi olettaa, että suuri osa suomen kielen sanoista saattanee aiheuttaa vaikeuksia suomenoppijalle sen takia, että suomen kielen sanat eivät muistuta ulkomuodoltaan oppijan ensikielen sanoja, eikä uuden sanan käännös välttämättä suoranaisesti linkity mihinkään aiemmin tunnettuun sanaan tai konseptiin. Sanan merkitys ja konsepti itse voivat myös olla vieraita suomenoppijalle.

Jokaisesta sanan tuntemisen aspektista Nation (2005) erottaa reseptiivisen ja produktiivisen tiedon. Reseptiivinen tai toisin sanoen ”passiivinen tieto” on sellainen tieto, joka tulee käytetyksi kuuntelu- ja lukutilanteissa, kun taas produktiivinen tieto (tunnetaan myös nimellä ”aktiivinen tieto”) on tietoa, jota tarvitaan puheessa ja kirjoittamisessa. Termit ”passiivinen”

ja ”aktiivinen” ovat yhä käytössä SLA- ja S2-alalla, vaikka termit ovat suhteellisen epätarkkoja ja harhaanjohtavia. Käytännössä ”passiivinen” kuunnellun ja luetun kielen vastaanottaminen on myöskin aktiivista toimintaa, joka edellyttää saman verran panostusta kuin produktiivinen kielenkäyttö. Välttääkseni termien väärinymmärrystä, tulen jatkossa käyttämään lähinnä termejä produktiivinen ja reseptiivinen.

TAULUKKO 1. Nationin sanan tuntemisen aspektien taulukko (What is involved in knowing a word?)

Muoto	Puhuttu	R	Miltä sana kuulostaa (mistä äänistä sana muodostuu)?
		P	Miten sana äännetään?
	Kirjoitettu	R	Miltä sana näyttää (mistä kirjaimista sana muodostuu)?
		P	Miten sana kirjoitetaan ja lausutaan?
	Sanan osat	R	Mitkä sanan osat ovat tunnistettavissa?
		P	Mitkä sanan osat ovat olennaisia sanan merkityksen ilmaisemiseen?
Merkitys	Muoto ja merkitys	R	Mikä merkitys on tällä sanamuodolla?
		P	Mikä sanamuoto voidaan käyttää tämän merkityksen ilmaisemiseen?
	Konsepti ja tarkoitteet	R	Mikä kuuluu konseptiin?
		P	Mihin asiaan konsepti voi viitata?
	Assosiaatiot	R	Mitkä muut sanat tulevat mieleen kyseisen sanan yhteydessä?
		P	Mitkä muut sanat voi käyttää kyseisen sanan sijaan?
Käyttö	Kieliopilliset funktiot	R	Missä kieliopillisissa malleissa sana esiintyy?
		P	Missä kieliopillisissa malleissa sana täytyy käyttää?
	Kollokaatiot	R	Mitkä sanat tai sanatyypit esiintyvät kyseisen sanan yhteydessä?
		P	Mitkä sanat tai sanatyypit täytyy käyttää kyseisen sanan yhteydessä?
	Käyttörajoitukset (rekisteri, yleisyys, jne.)	R	Missä, milloin ja kuinka usein voi tavata sanan?
		P	Missä, milloin ja kuinka usein voi käyttää sanaa?

R – reseptiivinen tieto; P – produktiivinen tieto

Luonnollisesti erityyppinen tieto vaatii erityyppisiä oppimis- ja opettamistapoja, -tyylejä ja -strategioita, joita esitän seuraavassa alaluvussa.

4.2 Uuden tiedon oppimisen mallit ja itse-sääteley

Miten me oikein opimme uusia sanoja? Edes aikuinen äidinkielen puhuja ei koskaan voi saapua oppimisen päätepisteeseen. Toisen kielen oppiminen on käyttöpohjaisen teorian mukaan epäilemättä kompleksinen, jatkuva ja osallisuuden kautta tapahtuva dynaaminen prosessi (Mustonen 2015: 28). Olennaisin ja tärkein tekijä onnistuneessa sanaston oppimisprosessissa on *input* eli syöte, minkä voi määrittää kielen näyttekappaleeksi tai yksinkertaisemmin sanaksi tai leksikaaliseksi yksiköksi. Eli kieltä on mahdollista oppia vain silloin, kun oppijalla on mahdollisuus tutustua sanaan kuulemalla (puhutussa kielessä), katsomalla (viitotuissa tai symbolisissa kielissä) tai lukemalla (kirjoitetussa kielessä). (Barcroft 2015: 34.) Loogisesti ajatellen, jos oppijalle ei tarjota syötöstä, hänen ei ole mahdollista oppia sitä. Toisin sanoen sanaston oppiminen on aina input-alkuista. Saatuaan syötöksen oppija prosessoi sitä sillä tavalla, että eri sanan aspektit (muoto, semantiikka, kontekstuaalisuus ja käyttömahdollisuudet) avautuvat oppijalle yksi kerrallaan ajan myötä. Toisen kielen oppijat voivat oppia sanan kokonaisuuden omaksumalla sen osia eri konteksteista ja eri käyttötilanteista. (Barcroft 2015: 34–35)

Barcroft (2015: 35) erottaa kaksi perusmekanismia, joiden myötä oppija oppii sanastoa. Toinen oppimistyyppi on tapauskohtainen (incidental), jolloin oppija oppii sanan päättelemällä sen merkityksen kontekstista. Toinen taas on tarkoituksellinen (intentional), kun oppija käyttää aikomuksellisesti oppimismetodeja ja –strategioita, kuten esimerkiksi katsoo sanan merkityksen sanakirjasta tai selvittää sanan käännöksen ensikielelleen.

Oppimisen strategiat ovat olleet tärkeänä tutkimuksen kohteena jo muutaman vuosikymmenen ajan. *The Language Learning Journal* on omistanut kokonaisen numeron oppimisstrategioihin liittyviin aiheisiin (Vol. 35, 2007). Kielen oppimista ja itsesääteleyä sekä muita prosesseja, jotka liittyvät kielen prosessointiin, on tutkinut muun muassa Zoltan Dörnyei. Teoksessaan ”*The psychology of the language revisited*” (2015) hän esittää laajan katsauksen kielten oppimisen strategioiden aikaisemmasta ja nykyajan tutkimuksesta. Dörnyei antaa seuraavia määritelmiä käsitteelle ”oppimisen strategia” (2015: 140):

- a) se on oppijan tietoisesti valikoima oppimisen prosessi
- b) se on oppijan toiminta/käyttäytyminen ja ajatukset, joiden tarkoituksena on opettamisen helpottaminen

Laajemmin katsoen oppimisen strategiat sisältävät kaikki ajatukset, käyttötavat, uskomukset ja tunteet, jotka helpottavat oppimista, ymmärtämistä tai myöhemmin tietojen ja taitojen kehittämistä (Dörnyei 2015: 143, käännös minun). Dörnyei myös erottaa tavallisen oppimisprosessin sellaisesta, joka on strateginen. Oppija käyttää oppimisstrategiaa saadakseen tehokkaamman oppimisen tuloksen, eli oppimisstrategia syntyy silloin, kun oppija tietoisesti etenee oppimissuunnitelman avulla tiettyyn oppimis päämäärään tai –tavoitteeseen (Dörnyei 2015: 144). Oppimisstrategian pitää olla oppijan tietoisesti ja vapaaehtoisesti valitsema sekä sopia hyvin oppimistarkoitukseen ja oppijan oppimistyyliin, jotta strategia toimisi tehokkaasti. (Dörnyei 2015: 147)

Seuraavaksi tutustutaan Dörnyein ehdottamaan kielenoppimisen strategioiden typologiaan, joka on koottu aikaisempien tutkimuksien pohjalta. Dörnyein typologiassa esiintyvät (2015: 149):

1. Kognitiiviset strategiat, eli opittavan materiaalin (*inputin*) kanssa tehtävät manipulaatiot ja niiden muokkaaminen (esim. kertaus, yhteenveto tai referointi, kuvien käyttö).
2. Metakognitiiviset strategiat, eli ylemmän asteen strategiat, joiden tarkoituksena on kielenoppijan oppimisprosessin analysointi, tarkkailu, arviointi, suunnittelu ja järjestäminen.
3. Sosiaaliset strategiat, sisältäen ihmisten välisiä käyttäytymistapoja, joiden tavoitteena on lisätä oppijanaloitteista vuorovaikutusta ja kielenkäyttöä opittavalla kielellä (esim. keskustelun aloittaminen natiivipuhujien kanssa ja yhteistyö tai yhteistoiminta vertaistensa kanssa).
4. Affektiiviset (tunteisiin liittyvät) strategiat, eli sellaiset strategiat, jotka kontrolloivat oppijan henkilökohtaisen oppimisen luovia tuntemuksia ja kokemuksia.

Kielten oppimisen teoriassa erotetaan erittäin tärkeä tekijä, joka käytännössä kuuluu jokaiseen kielten oppimisen prosessiin. Se on *itsesäätely* (Self-regulation). Itsesäätely vaikuttaa oppijan oppimisen tehokkuuteen ja oppimisen tulokseen, sekä on yhteydessä motivaatioon.

Itsesäädellyt oppimisen strategiat ovat siis laajasti katsoen tarkoituksellisia ja tavoitteellisia yrityksiä vaikuttaa ja kontrolloida kielen oppimista. Nämä strategiat ovat laajoja, opetettavia toimintatapoja, joita oppija valitsee itse käytettäväkseen oppimistarkoituksiin (esim. tiedon

konstruointi, sisäistäminen, varastointi, palauttaminen ja käyttö; lyhytaikaisten tehtävien suorittaminen; kielitaidon kehittäminen pitkällä aikavälillä). (Dörnyei 2016: 150.)

4.3 Sanaston oppimisen käytännön strategiat

Uudet sanat tulevat opituksi paremmin, jos ja kun oppija on laajentanut mentaalista toimintaa (*effort*) tuntemattoman sanastoyksikön yhteydessä olevaan kontekstiin tai jo entuudestaan olemassa olevaan tietoon (Cook, Singleton 2014: 48).

Suomen kielessä, kuten muissakin maailman kielissä, jotkut sanat esiintyvät kirjoitetussa ja puhutussa muodossa useammin kuin toiset. Tällaisia useammin käytettäviä sanoja kutsutaan frekvenssisanoiksi. Kun puhutaan sanaston oppimisesta ja opettamisesta, on tärkeä huomioida opettavan sanaston frekvenssi. Käyttöpohjaisessa kielenoppimisen teoriassa sanan frekvenssi nähdään tärkeänä ominaisuutena, joka helpottaa kielen oppimista. Frekventtiset sanat kannattaa opettaa ja oppia mahdollisimman nopeasti ja hyvin, koska korkea frekvenssi helpottaa sanan oppimista ja sen palauttamista muistiin (Honko 2013: 29,30). Frekventtisanasto ansaitsee opettajan ja oppijan äärimmäisen huomion sanojen käyttökelpoisuuden ja hyödyllisyyden takia (Nation, 2005: 582).

Matalan frekvenssin sanaston eli harvakäyttöisten sanojen, joita on tuhansia jokaisessa kielessä, opettamiseen ei kannata käyttää aikaa, mutta niiden sanojen hiljattainen oppiminen on oppijan omin voimin kannattavaa. Tässä tapauksessa tehokkain tapa käsitellä uusia sanoja on jokaisen oppijan tekemä työ parhaiten toimivien sanaston oppimisen strategioiden tutkimiseen ja luomiseen.

Erikoissanastoon kuuluvat sanat, kuten tämän tutkielman tapauksessa yrittäjyyteen liittyvät termit ja sanonnat, eivät kuulu suomen kielen frekvenssi sanojen joukkoon. Siitä syystä suomenoppijalla lienee vaikeuksia erikoissanaston oppimisessa ja tuottamisessa.

On syytä huomata, että leksikaalinen oppiminen ei koskaan ole pelkästään sanayksikköjen ja niiden merkityksien oppimista (Cook 2016: 58). Onnistunut sanaston oppiminen on mahdollista silloin, kun sanat on järjestetty teemoittain ja sanaryhmittäin. Silloin oppija ymmärtää sanojen loogisia yhteyksiä ja suhteita sekä sanan merkityksen muiden sanojen ympäristössä.

Tuntemattoman sanan oppimisen nähdään tapahtuvan seuraavan mallin mukaan (Cook, Singleton 2014: 58):

1. Tuntemattoman sanan merkityksen arvaus,
2. Tuntemattoman sanan merkityksen tarkistus (esimerkiksi sanakirjasta),
3. Keskittyminen sanan muotoon ja sen analysointi suhteessa muihin tuttuihin sanoihin.

Tällainen kolmivaiheinen menetelmä ei vaadi sanan ulkoa muistamista, vaan lähinnä kiinnittää ylimääräistä oppijan huomiota sanaan.

Nation (2005) esittää neljä yleisintä sanaston oppimisen ja käsittelemisen strategiaa. Nämä ovat välttämättömiä siihen asti, kunnes oppija pystyy käyttämään sanaa helposti ja varmasti. Nation ehdottaa, että jokaisen strategian oppimisen kohdalla ajallinen panostus ja ponnistelu kannattavat, koska ne antavat mahdollisuuden oppijalle käsitellä ja oppia tuhansia matalan frekvenssin sanoja käyttäen samoja strategioita. Strategioiden oppiminen ja kehittäminen täytyy aloittaa jo siihen aikaan, kun oppija oppii frekvenssisanastoa. Vaikka yrittäjyyskielen sanasto ei kuulu frekvenssisanaston joukkoon, voisi olettaa, että frekvenssisanaston oppimisen strategiat kuitenkin soveltuvat myös erikoissanaston oppimiseen.

Seuraavaksi esitettävät Nationin strategiat voidaan sijoittaa Dörnyein kognitiivisiin ja metakognitiivisiin uuden tiedon oppimisen malleihin:

1. Arvaus kontekstista

Sanaston oppimisen tärkein strategia on sanan arvaaminen kontekstissa esiintyvien vihjeiden avulla. Samaa strategiaa nimitetään myös termillä *päätteleminen (inferring)* prosessin systemaattisuuden ja järjellisuuden takia. Nationin mukaan mukavin tapa kehittää tämän strategian osaamista on tekstien lukeminen. Jotta sanan arvaus kontekstista onnistuisi, lukijan täytyy kehittää lukemisen taitoja ja harjoittaa lukemista suurissa määrin. Jotta lukeminen sujuisi hyvin ja olisi hedelmällistä uusien sanojen oppimisen kannalta, yksi edellytyksistä pitäisi olla se, että suurin osa (jopa 98 %) tekstin sanoista pitäisi olla tuttuja lukijalle jo entuudestaan ja jokaista uutta sanaa kohden pitäisi olla keskimäärin 50 tuttua sanayksikköä.

Arvausstrategian harjoittamisen voi keskittää erilaisiin lingvistisiin vihjeisiin ja vinkkeihin, kuten tekstin tai puhevuoron osaan, jossa sana esiintyy, sen lähikontekstiin ja suurempaan

käyttöyhteyteen, sekä opiskelijan taustatietoihin. Hyvin harjoiteltu arvaamisen strategia ei häiritse juoksevaa lukemista.

Tämä oppimisstrategia voi olla todella hedelmällinen sanaston oppimisen näkökulmasta, koska konteksti tarjoaa lukijalle tai tämän tutkielman tapauksessa oppijalle enemmän tietoa sanan semanttisista ja syntaktisista ominaisuuksista, sekä mahdollisista kollokaatioista ja muista käyttöyhteyksistä (Barcroft 2015; 35).

2. Sanakortit

Ulkoa oppiminen on kauan ollut monien opettajien ja tutkijoiden kannustusta vailla huolimatta tämän strategian toimivuudesta ja kannattavuudesta. On tärkeää tukea uusien sanojen oppimista ulkoa käyttämällä sanoja konteksteissa ja kehittämällä sanojen käytösujuvuutta.

Oppiminen sanakorttien avulla tapahtuu seuraavalla tavalla: oppija käy läpi pinon valmiiksi tehtyjä kortteja, joissa on opittavat sanat käännoksineen, yksi kerrallaan ja yrittää hakea muististaan (*retrieve*) sanojen merkityksen katsomatta käännoispuolta. Sanakorttien käyttö on hyvin helppo ja toimiva tapa oppia uusia sanoja, kunhan oppija noudattaa strategian pääperiaatteita, kuten (Nation 2005: 590):

- Sanat kirjoitetaan kortin eri puolille: toiselle puolelle opittava sana, toiselle sen käännois oppijan ensikielelle;
- Oppija yrittää ensin muistaa sanan, ja vasta sitten katsoo sen käännoksen;
- Korttien järjestystä on vaihdettava, koska se estää sanojen sarjautumista ja vaatii silloin enemmän huomiota oppilaalta;
- Sana on sanottava ääneen – sillä tavalla sana pääsee helpommin pitkäkestoiseen muistiin;
- Vaikeita sanoja on opittava käsittelemällä niiden ääntämistä, morfologiaa ja lähimuotoja.
- Havainnollistava konteksti auttaa myös sanan oppimisessa;
- On vältettävä lähikäsitteiden ja samaan leksikaaliseen ryhmään kuuluvien sanojen tai esim. vastakohtien esiintymistä samassa erässä, sillä tämä saattaa aiheuttaa sanojen sekaantumista ja hankaloittaa prosessia;

- On tärkeä harjoitella sanojen produktiivista käyttöä, kun sana on tullut opittua reseptiivisesti.

Tämä strategia on tehokas tapa kasvattaa sanavarastoa nopeasti. Jotta prosessi käynnistyisi vielä paremmin, oppilaan kannattaa tehdä sanakortit itse, koska jo kirjoittamisvaiheessa tapahtuva uuden sanan kohtaaminen vaikuttaa myöhempään onnistuneeseen sanan hakemiseen muistista.

Sanakorttien avulla oppiminen on lähellä toista sanan ulkoa oppimisen strategiaa – oppimista käyttäen sanalistoja. Esimerkiksi Nation väittää sanakortti-strategian olevan suositumpaa/suositteluvampaa kuin sanalistojen tekeminen (Nation 2015: 591). Sanalistassa sanat esitetään valmiiksi käänöksineen, mikä estää sanan hakemista muistista sekä vähentää oppijan keskittymistä oppimisprosessiin. Tehdessään sanakortteja oppija prosessoi opittavaa sanastoa muutaman kerran ennen varsinaista opettelemista.

Sanalistoihin liittyen Mari Honko (2013) toteaa väitöskirjassaan, että sanastoa voidaan oppia käyttäen sitä strategiaa vain osittain. Hän myös huomauttaa, että sanat kontekstissaan ja ”sanojen muodostamat monisanaiset yksiköt” (multi-word prefabricated chunks) ovat välttämättömiä sanaston kokonaishallinnassa ja leksikaalisen tiedon täydellisessä omaksumisessa. (2013: 20) Sanalistojen merkitys voi olla melko suuri etenkin kielenoppimisen alussa, koska silloin oppijalle on tärkeää muodostaa sanamuoto-merkitysyhdistelmä. Kuitenkin sanojen syvälinen oppiminen on mahdollista vain silloin, kun oppija on suorittanut kognitiivista ponnistelua tietyn opittavan leksikkoyksikön suhteen. Mielenkiintoista on myös se, että Hongon mielestä sekä sanalistamuotoinen että kontekstisidonnainen oppimistapa voi olla niin tehokasta kuin vastaavasti tehotontakin.

3. Sanojen morfologia ja sanan osien hyödyntäminen

Pääperiaatteena tämän oppimisstrategian hyödyntämisessä on se, että sanan morfeemit tai lekseemit käytetään ikään kuin muistisääntönä eli sanojen oppimisen muistamisen apuvälineenä. Käytännössä uuden sanan merkitys saadaan sanan osien merkityksien summasta.

Jotta tämä strategia olisi tehokas, oppija oppii tietyn määrän morfeemeja, osaa tunnistaa niitä sanan sisällä ja käyttäen sanakirjaa pystyy sisäistämään osien merkityksen suhteessa sanan merkitykseen.

4. Sanakirjan käyttö

Sanakirja on hyvä apuväline ”arvaus kontekstista” -strategian käyttäjälle, koska siitä voi tarkistaa arvauksen olevan oikea tai väärä. Sanakirjan avulla voi myös oppia uusia sanoja, jos oppija nimenomaan pystyy käyttämään sanakirjassa esiintyvää runsasta tietoa hyödykseen. Usein kuitenkin tämä tieto jää käyttämättä, koska sanakirjan käyttäjä ei ole tietoinen siitä, miten hyödyntää annettua tietoa. Sanakirjan käytön harjoittelu voi olla hedelmällistä sekä reseptiiviseen että produktiiviseen kielenkäyttöön.

Edellä esitettyjen Nationin ehdottamien neljän strategian lisäksi Cook (2016: 77–78) ehdottaa myös seuraavia:

5. ”Sanaverkot” ja ”sanakartat”

Sanojen ja niiden merkityksien järjestäminen ryhmiin ja suhteisiin oppijan mielessä on erittäin tehokas ja tärkeä strategia. Ryhmiin jäsentämistä voi tehdä pelkästään ottamalla huomioon sanojen merkitykset tai muun muassa sanojen morfologian. Näin sanat, jotka kuuluvat samaan aiheeseen tai jollain toisella tavalla liittyvät toisiinsa, on helpompi muistaa yhteydessä toisiinsa.

6. Sanan yhdistäminen ”vanhaan” tietoon

Tämä strategia Cookin mukaan on yleisin tapa muistaa uutta sanastoa käyttämällä jo olemassa olevaa tietoa uuden tiedon muistamiseksi. Tämän strategian pääperiaatteena on linkittää uutta tietoa, eli uuden sanan merkitystä ja ulkomuotoa, sellaiseen tietoon, joka on ollut oppijan hallussa jo ennen käyttäen mielikuvitusta, miellelyhtymiä tai kenties logiikkaa. Silloin oppija voi yhdistää tuntemattoman sanan johonkin toiseen sanaan, kuvaan tai jopa ääniyhdistelmään, jonka muistaminen tuo esiin uuden opittavan yksikön. Tällainen tapa voi olla tehokas, mutta käytännössä sitä on vaikea käyttää juoksevassa puheessa tai keskustelutilanteessa. Myös tämä strategia keskittyy opittavan leksikaalisen yksikön vain yhteen merkitykseen ja rajoittaa pois sanan muita mahdollisia merkityksiä.

4.4 Toisen kielen sanaston oppimisen haasteita

Vaikutelma kielen oppimisesta yleensä ja tutkielmani tapauksessa sanaston oppimisesta on hyvin subjektiivista sekä henkilö- ja tapauskohtaista. Jollekin oppijalle sanaston oppiminen voi olla erittäin helppoa, toiselle vastaavasti erittäin hankalaa. Siihen, millaiselta oppiminen tuntuu, voivat vaikuttaa monet eri tekijät. Yksi niistä on niin sanottu sanaston *oppimiskuorma* tai *oppimiskasite* (*learning burden*), jota Barcroft (2015: 42) määrittää sanan oppimiseen tarvittavan ponnistelun määräksi (käännös: minun). Toisin sanoen, mitä enemmän oppijalla on ennakkotietoa liittyen opittavaan sanaan, sitä helpompaa on sanan oppimisprosessi ja sitä pienempi on oppimiskuorma. Oppimiskuormaa helpottava tieto voi olla peräisin sekä oppijan ensikielestä tai muista oppijan osaamista kielistä että oppijan aikaisemmasta tiedosta toiseen kieleen liittyen.

L2-oppija oppii toisen kielen sanastoa käyttäen jo olemassa olevaa tietoa liittyen ensikieleen. Toisin sanoen L2-oppijan ei tarvitse oppia uusia konsepteja, vaan hän soveltaa tietoja ja kokemuksia äidinkielestä toiseen kieleen. (Barcroft 2015: 40.) Oppiessa toisen kielen sanastoa oppijan on jätettävä tilaa mahdolliselle lisätiedolle, sillä samaan sanamuotoon voivat liittyä eri merkitykset ja konseptit, jotka tulevat tutuksi ajan myötä.

Kuten olen maininnut, toisen kielen sanaston oppimisen olennaisin ero ensikielen oppimiseen on siinä, että opittavan sanan takana oleva konsepti on oppijalle tuttu ensikielestä. Kuitenkin on tapauksia, joissa oppija joutuu oppimaan sekä sanan että itse konseptin, sillä se on täysin tuntematon tai jopa olematon ensikielessä. Usein nämä sanat kuuluvat tiettyihin semanttisiin ryhmiin, kuten esimerkiksi kasvien nimet, ruokanimikkeet sekä ammatti- tai tiedesanasto (lääketiede, kielitiede, verotussanasto) (Barcroft 2015: 42). Yrittäjyyteen liittyvä sanasto on nimenomaan sellainen semanttinen ryhmä, joka tuottaa haasteita oppimisprosessissa. Millaisia haasteita kokivat tutkimukseeni osallistuneet suomenoppijat, selvitetään luvussa neljä.

L1:n ja L2:n välillä voi olla osittaista semanttista tai muodollista päällekkäisyyttä, mitä toisen kielen oppija voi käyttää hyväkseen ja mikä saattaa helpottaa sanaston omaksumista (esim. suomen ”historia” ja englannin ”history”). Toisaalta sellaiset päällekkäisyydet tuottanevat vaikeuksia, koska usein sanamuodot, jotka muistuttavat toisen kielen sanamuotoa, eivät välttämättä tarkoita samaa asiaa (esim. suomen ”piimä” ja viron ”piim”). Henkilökohtaiset ominaispiirteet, kuten oppijan ikä ja ikään liittyvät oppimisominaisuudet saattavat olla

ratkaiseva tekijä onnistuneeseen sanaston oppimiseen. (Barcroft 2015: 41.) Toisin sanoen ensikielen sanaston oppiminen tapahtuu suurimmaksi osin lapsuudessa, kun taas toisen kielen oppiminen voi tapahtua sekä lapsuudessa että aikuisuudessa. Lapsen ja aikuisen mentaalisen toiminnan ja oppimiskykyjen erot ovat kuitenkin kiistämättömiä.

Käyttöpohjaisen teorian näkökulmasta toisen kielen oppiminen poikkeaa kielenkäyttötilanteiden ja kielenkäytön määrän ja kontekstien suhteen (Honko 2013: 30). Toisen kielen oppimistilanteiden määrä ja laatu voivat tuottaa haasteita toisen kielen oppimisprosessiin. Korkea, syntyperäisläheisen läheinen kielitaidon taso on saavutettavissa syötteen ja kielen käytön ollessa riittävät.

4.5 Erikoiskieli ja erikoisalan sanasto

Ihmisen jokapäiväinen vuorovaikutus tapahtuu suurimmaksi osaksi yleiskielen varassa. Hoitaakseen arkielämän viestintätilanteita ihmiset käyttävät yleiskielen normeja, rakenteita ja sanastoa. Kun viestintätilanne tapahtuu erikoisosaamisen alueella, siinä tarvitaan erikoiskieltä. Erikoiskielen rakenteelliset normit ovat samanlaisia kuin yleiskielessä, mutta erikoiskielen sanasto poikkeaa yleiskielisestä huomattavasti. (Suomalainen: 2002.)

Termillä nimitetään erikoisalaan kuuluvia käsitteitä. Erikoisalan termin tärkeimmät ominaisuudet ovat sen tarkkuus ja käyttöyhteyksien rajaus/rajallisuus (Suomalainen: 2002), kun taas yleiskielen sanoilla voi olla useampi merkitys, joka täsmentyy kontekstissa. Termien merkityksen tarkkuus palvelee sitä, että samalla alalla toimivat henkilöt ymmärtävät toisiaan vuorovaikutustilanteissa.

Hyvän termin kriteerit ovat ymmärrettävyys, täsmällisyys, yksiselitteisyys, loogisuus, selkeys (Iisa: 1992) ja mieluiten omakielisyys (Suomalainen: 2002). Olli Nykänen (1997: 5-6) esittää vielä muutaman kriteerin hyvälle termille. Termin on oltava lyhyt, muista erottuva (eli se ei saisi muistuttaa toista saman alan tai yleiskielen sanaa), produktiivinen tai helposti johdettava, helposti äännettävä, kirjoitettava ja taivutettava.

Globalisoituneessa maailmassa muut kielet, kuten esimerkiksi englanti, ovat vaikuttaneet paljon erikoisalojen terminologiaan. Englantia kuitenkin pyritään välttämään uusia termejä luodessa, mutta se ei aina onnistu, sillä käsitteen suomenkielinen vastine ei löydy helposti.

(Vihonen: 2005) Uudet suomenkieliset termit syntyvät silloin, kun taustalla olevan ilmiön nimitykseksi ei enää riitä suoraan lainattu vieraskielinen termi (ns. sitaattilaina), vaan käsitteen määrittelyyn tarvitaan paremmin sopiva, omakielinen vastine. Lisäksi omakielisen termin käyttö on kielenhuoltajien suosituksen mukaan lainasanaa parempi vaihtoehto. (Nykänen 1997: 4,6.)

Termien käyttöyhteyksien rajausta ja liiallinen tarkkuus voivat olla joskus haitallisia viestinnän sujuvan suorittamisessa. Liian tiivis tai tarpeettoman täsmällinen termi on myös huono yleiskielen näkökulmasta, sillä termin merkitys voi olla loppujen lopuksi vaikeasti hahmottavissa maallikolle (Iisa 1992). Erikoiskielen sanat voivat siirtyä erikoialalta yleiskieleen, mitä esimerkiksi on tapahtunut tietotekniikan kehittyessä ja tullessa osaksi arkielämää. Siirtyessään erikoissanasto usein menettää osan merkityksestään, ”hämärtyy” ja yksinkertaistuu (Suomalainen 2002), sekä saa uuden yleiskielisen merkityksen.

Kielenhuollon ja kielitieteen ammattilaiset ovat tehneet työtä erikoisalojen sanaston kehittämisen parissa monia vuosikymmeniä, mistä kertoo esimerkiksi Sanastokeskus TSK:n Erikoisalojen sanastojen ja sanakirjojen kokoelma ja Tieteen termipankki. Kokoelmasta löytyy muun muassa talous-, vero- ja viestintäsanastoa. Yrittäjyyteen liittyviä sanoja on jonkin verran löydettävissä TSK:n kokoelmista, mutta virallista sanastokeskuksen laatimaa yrittäjyys-sanastoa ei ole.

Yrittäjyyskieli voidaan luokitella ammattikieleksi, jonka käyttäjät ovat yrittäjyyttä harjoittavia henkilöitä ja jota käytetään liike-elämän yhteisön jäsenien kesken. Yrittäjän sanastoa selityksineen tarjoavat yrittäjäksi pyrkivän tai aiheesta kiinnostuneen tarpeisiin muun muassa Yritystulkki.fi -sivusto ja YVI – yrittäjyyskasvatushanke sivuillaan. Uusyrittäjäkeskus on laatinut yrittäjyys-sanaston myös selkokielellä. Tämä sanastokokoelma on ollut esimerkiksi käytössä Baana-hankkeen yrittäjyyskurssilla. (ks. Luku 5.2.).

5 Yrittäjyyskurssi tutkimuskohteena

5.1 Kurssin tavoitteet, toteuttamistapa ja rahoitus

Tutkielman aineiston keruu tapahtui vuonna 2017–2018 järjestetyn yrittäjyyskurssin yhteydessä. Yrittäjyyskurssin järjestäjinä olivat Baana-hake ja Nuori Yrittäjyys ry. Baana-hanke on Euroopan sosiaalirahaston rahoittama Turussa toimiva työtä, koulutusta ja tukea yrittäjyyteen tarjoava hanke, jonka pää toteuttajana on Turun Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Opetushallituksen vuonna 2007 antaman suosituksen mukaan (OPH 2007) maahanmuuttajille kuuluu järjestää koulutus, jossa opetetaan integroidusti suomen kieltä, arjen taitoja, elämänhallintaa, yhteiskunta- ja kulttuuritietoutta sekä työelämä- ja opiskeluvälmiuksia. Opetushallitus suosittelee kiinnittämään huomiota koulutuksen toiminnallisuuteen. Opetusmateriaalien olisi suositeltavaa olla autenttisia ja mahdollisimman helposti sovellettavia osallistujien arkielämään. Opetushallituksen suosituksen mukaan ryhmäkoko opetuksessa tulisi olla noin 8–12 opiskelijaa parhaimmassa tapauksessa. (OPH 2007.)

Vaikka Baanan järjestämä yrittäjyyskurssi oli lyhytaikainen koulutus, se vastasi Opetushallituksen antamia suosituksia melkein täysin. Yrittäjyyskoulutuksen osallistajat oppivat suomalaista yrittäjyyskulttuuria ja liike-elämän tapojen alkeita, tutustuivat suomalaisiin yrityksiin, saivat mahdollisuuden verkostoitua ja hankkia tarpeellisia työelämä- ja opiskelutaitoja sekä harjoittivat suomen kielen taitoaan. Koulutus antoi tarpeellista tietoa yrittäjyydestä kiinnostuneelle maahanmuuttajalle, mikä oli sovellettavissa jokaisen omaan elämäntilanteeseen ja -suunnitelmiin.

Yrittäjyyskurssi oli maksuton osallistujille. Kurssi oli tarkoitettu kaikille yrittäjyydestä kiinnostuneille yli 18-vuotiaille maahanmuuttajille kansalaisuudesta, koulutuksesta ja muista taustatekijöistä riippumatta. Pääedellytyksenä oli riittävä suomen kielen taito ja motivaatio yrittäjyyteen.

Kurssin toisen valmentajan Anna Pikalan (2019: 21-22) mukaan kurssin ensisijaisena tavoitteena oli antaa myös vähän heikompaan suomea osaaville maahanmuuttajille mahdollisuus osallistua yrittäjyyskurssille, koska usein maahanmuuttajille suunnatut

yrittäjyyskurssit tuntuvat olevan vain suomeksi ja painottuvan luennointiin. Tällaisilla kursseilla heikommin suomea osaavan on vaikea pysyä mukana. Pikalan mukaan yrityssanasto on haastavaa jopa suomalaiselle, joten suomen kieltä heikommin osaaville luennon nopea tahti, nopeasti vaihtuvat diat ja luennoitsijan samantyylinen puhuminen yrittäjyyskielellä tuottavat vielä enemmän haasteita.

Kurssi pyrittiin tekemään toiminnalliseksi, jolloin suomen kielen lisäksi puhuttaisiin myös englantia ja tarvittaessa elekieltä – ja ennen kaikkea opeteltaisiin toiminnallisesti eli tehtävien tekemisen kautta yritystoiminnan perustamiseen ja pyörittämiseen liittyvät asiat. Kurssin toisena tavoitteena oli antaa tukea yrittäjyydestä kiinnostuneelle, ja kurssin loputtua luoda jokaiselle liiketoimintasuunnitelma, jonka avulla voisi halutessaan vaikka heti perustaa yrityksen. Tätä liiketoimintasuunnitelmaa tehtiin koko kurssin ajan eri tehtävien avulla, eikä niin, että kerralla olisi pitänyt kirjoittaa koko pitkä lomake. (Pikala 2019: 21-22.)

Verkostoituminen ja kurssilaistentoisiltaan sekä vetäjiltä ja vierailijoilta saama vertaistuki oli myös yksi järjestäjien tavoitteista. Vierailijat olisivat jo yrittäjänä toimivia maahanmuuttajia kertomassa oman yrittäjätarinansa, ja näin osallistujat saisivat sekä uskoa oman yrityksen perustamiseen että ymmärrystä niistä realiteeteista, joita yrityksen pyörittäminen vaatii.

Kuten aiemmin esittelin, sosiaaliset verkostot ja kielenkäyttötilanteet vaikuttavat kielen emergoitumiseen ja kehitykseen. Mitä enemmän kielenkäyttötilanteita oppijalla on, sitä enemmän mahdollisuuksia kielen kehittymiseen. Pikala (2019: 15) huomioi, että maahanmuuttajayrittäjien olennainen ongelma on verkostojen ja sitä kautta kielenkäyttötilanteiden puute, minkä takia yhtenä kurssin tavoitteena oli antaa oppijalle mahdollisuus harjoittaa yrittäjän tärkeimpää taitoa/osaamista – puhumista muiden edessä jokaisen tapaamiskierroksen alussa. Järjestäjien mielestä oli tärkeä antaa jokaiselle osallistujalle mahdollisuus saada äänensä kuuluviin ja sitä harjoitettiin ainakin kerran joka kurssikerralla, kun tapaamisen alussa käytiin kuulumiskierros. Sen tavoitteena oli muun muassa harjoitella tärkeitä sosiaalisia taitoja, kuten esimerkiksi esittelemisen taitoa.

Minun lisäksi kurssin aloitti 20 maahanmuuttajataustaista henkilöä, joista kurssin loppuun saakka kävi 15. Monista eri syistä vain noin 12 henkilöä osallistui opetukseen säännöllisesti. Kyselyyn osallistuneita oli loppujen lopuksi kymmenen.

Kurssi pidettiin kerran viikossa yhteensä 12 tapaamiskerran ajan lokakuun 2017 ja tammikuun 2018 välisenä aikana. Yhden tapaamiskerran pituus oli noin kolme tuntia, joista ensimmäisellä tunnilla osallistujat kuuntelivat jotakin vierailijaa. Kahdella viimeisellä tunnilla keskusteltiin yrittäjyyteen liittyvistä aiheista sekä tehtiin tehtäviä.

Aiheita oli yhteensä kaksitoista:

1. Tutustuminen
2. Liikeideasta liikkeelle
3. Mitä asiakas tarvitsee
4. Oma tuotteeni tai palveluni
5. Tuotteistaminen
6. Hinnoittelu
7. Markkinointi ja myynti
8. Yrityksen talous ja laskelmat
9. Yritystoiminnan käynnistäminen ja yrittäjän verkosto
10. Liiketoimintasuunnitelmien sparrausta
11. Pitchaukset eli omat yritysesitykset
12. Purkukerta ja tulevat askelmerkit

Kurssin oppikirjana käytettiin *Luovuus ja liiketoiminta –työkirja* (Pikala, Ahola, Katajarinne, Parkkola 2014), sekä apumateriaalina *Selko-opas yrittäjyyteen –esitekirjaa* (Suomen Uusyrittäjäkeskukset ry/ SUK-Palvelu Oy 2017). Suurimmalla osalla osallistujista kirjat olivat suomenkielisiä, muutama suomea heikommin osaava osallistuja sai myös englanninkieliset versiot käyttöönsä. Kurssin varsinainen työkieli oli suomi, mutta englantia käytettiin myös tarpeiden mukaan. Kurssilla läpikäytävät asiat esitettiin käyttäen selkokieltä sekä piirtämistä, elekieltä ja lyhyitä tekstillisiä dioja. Joka kerta osallistuja sai henkilökohtaista palautetta valmentajilta jommallakummalla kielellä. Kurssin valmentajat pyrkivät myös antamaan tukea ja apua jokaisessa asiassa ja ongelmatilanteessa henkilökohtaisesti.

Kuten olen maininnut aikaisemmin, yrittäjyyskurssille pääsyn edellytyksenä oli riittävä suomen kielen taito. Käytännössä osallistujien suomen kielen osaaminen vaihteli laidasta laitaan: muutama puhui suomen kieltä lähellä natiivitasolla, osa osallistujista keskitasolla ja jotkut myös alkeistasolla (minkä takia tunnilla käytettiin englantia aina välillä). Ryhmä oli siis

melko heterogeeninen, mikä tekee myös sen mielenkiintoiseksi tutkimuskohteeksi. Ryhmän kielitason epätasaisuuden takia kurssilla pyrittiin käyttämään selkokieltä ja selittämään yrittäjyysaiheita helpolla suomen kielellä käyttäen helppoja rakenteita, oppijalle tutumpia ja tavallisempia sanoja sekä hidastamalla puhetta ja käyttämällä apuvälineinä eleitä, kuvia, piirtämistä sekä käännoä englantiin. Hankalampien aiheiden selittämiseen käytettiin suomea ja englantia vuorotellen, jotta osallistuja saisi selkeämmän kuvauksen aiheesta.

Pikalan (2019: 22) kurssin päätavoitteet onnistuttiin toteuttamaan ja kurssista saatiin positiivista palautetta. Vaikka järjestäjillä ei ole tietoa siitä, kuinka moni on aloittanut oikean yritystoiminnan, Pikala huomioi, että kurssipalautteen mukaan osallistujat olivat erittäin tyytyväisiä kurssiin. Valmentaja toteaa, että jopa se, että näin moni on käynyt maksuttoman kurssin loppuun, on merkittävä tulos, joka näyttää maahanmuuttajien positiivista asennetta yrittäjyyteen ja yrittämiseen ja motivaatiota sekä itsensä työllistämiseen että opiskeluun. Kurssin tavoitteet antaa mahdollisuus oppia yrittäjän tärkeitä sosiaalisia taitoja ja verkostoitua tulivat myös toteutuneeksi.

5.2 Aineiston esittely: kyselytutkimus ja sanastotehtävät

Laatiessani kyselyä jouduin miettimään, mitä ja miten kysyä, jotta kyselyyn vastaaminen sujuisi hyvin ja siihen pystyisi vastaamaan jopa sellainen oppija, jolla ei ole riittävästi kielitaitoa. Toisaalta kysymyksien ja erityisesti sanasto-osan tehtävien ei kannattaisi olla liian helppoa, koska sitten tuloksia olisi vaikea arvioida. Päätin, että kysymykset onärkevä muotoilla mahdollisimman yksinkertaisiksi ja helposti ymmärrettäviksi. Kysymysasetelmat ja vastauksien vaihtoehdot tein sillä tavalla, että niiden merkitykset olisivat selkeitä haastateltavalle, ja samalla antaisivat riittävästi tietoa tutkimuksen tuloksien analysointivaiheessa. Ennen kyselyn teettämistä pyysin kurssin valmentajaa Anna Pikalaa tutustumaan kysymyksiin ja ilmaisemaan mielipiteensä sanastotehtävien vaikeustasosta. Hänen mielestään tehtävät olivat sopivia kurssilaisten osaamistasolle, eikä niihin vastaamisen pitäisi tuottaa mitään vaikeuksia. Tehtävien päätarkoituksena oli saada suhteellisen karkea kuva osallistujien uuden sanaston oppimisesta ja hallinnasta, mikä näyttäisi ajankohtaisen tilanteen, mutta antaisi myös alustavan suuntauksen mahdolliselle tulevalle tutkimukselle.

Teettämäni kyselylomake koostuu kahdesta osasta, joissa oli yhteensä 33 kysymystä (ks. Liite 1). Osaan A kuuluu neljä alakohtaa, joista ensimmäisessä on kysymyksiä vastaajien taustatekijöihin liittyen, kuten ikä, ammatti, sukupuoli, äidinkieli ja muu kielitaito, kuinka kauan henkilö on asunut Suomessa ja kuinka kauan hän on opiskellut suomea (haastattelutilanteeseen mennessä). Lisäksi pyydän vastaajaa arvioimaan omaa suomen kielen taitoaan ja selvitän, missä ja kuinka kauan hän on opiskellut suomea. Kyselyssä on myös muutama kysymys kurssilaisten suomen kielen käyttömahdollisuuksista ja aktiivisista suomen kielen käyttötilanteista. Toisin sanoen kysyn, missä yhteydessä, missä elämäntilanteessa ja kuinka paljon hän käyttää suomea arkielämässään. Seuraavassa alakohdassa selvitän millaisia kokemuksia ja tunteita kurssilaisilla on suomen kielen opiskelusta ja erityisesti yritysalan sanaston oppimisesta, millaisia vaikeuksia hän kokee, missä tilanteissa, millä sanaston alueella, sekä paljonko uusia sanoja tulee hänelle vastaan kurssilla. A-osaan kuuluu myös Strategiat-osio, jossa selvitän millaisia oppimisstrategioita ja oppimistapoja oppija käyttää, ja mitä tarkoittaa sanan tunteminen hänen mielestään. Neljäs alakohta on omistettu oppijan motivaation selvittämiseksi, jossa kysyn, miksi hän on tullut yrittäjyyskurssille ja kuinka motivoitunut yrittäjyyteen hän on. Samalla yritän selvittää, millaisia kokemuksia ja mielipiteitä kurssilaisella on työnhaun ja työllistymistilanteen suhteen.

Osassa B esitin tehtäviä, jotka olen laatinut itse kurssilla käytettävien selkomateriaalien ja luentojen perusteella. Sanasto-osaan yritin valita sellaiset termit, jotka olivat käytössä koko kurssin aikana ja olisivat, mielestäni, tuttuja kaikille kyselyn vastaajille heidän valitsemastaan yritysalasta riippumatta. Sanasto-osaan kuuluvat sanat koottiin kirjoittajan henkilökohtaisen eli satunnaisen valinnan mukaan, eikä niiden frekvenssiä ole entuudestaan laskettu. Sitä, olivatko sanasto-osassa tarjotut sanat tuttuja vastaajille ennen yrittäjyyskurssia, ei kysytty. Uskoin silti/kuitenkin, että osa sanoista olisi voinut olla sellaisia, ja tarkoituksella laitoin tehtäviin muutaman mahdollisesti tutun sanan. Sanasto-osassa pyysin osallistujia vastaamaan liikealan sanastoon liittyviin tehtäviin. Sanasto-osaan kuuluu kolme tehtävää: ensimmäisessä tehtävässä täytyy kirjoittaa sopiva termi valmiiseen lauseeseen (kolme termiä), toisessa tehtävässä pyydetään yhdistämään käsite ja merkitys -parit (viisi paria), kolmannessa tehtävässä annetaan neljä termiä, joille vastaajan täytyy kirjoittaa määritelmä tai selitys omin sanoin.

5.3 Osallistujatiedot

Kyselyvastausten keruu tapahtui toiseksi viimeisen kurssikokouksen yhteydessä. Lomakkeita jaettiin yksitoista, mutta yksi osallistuja jätti vastaamisen kesken ja perusteli sitä tyytymättömyydellään kyselyn laatuun. Tätä vastaajaa siis en ota mukaan tutkimukseen. Kyselyyn vastasi siis 10 henkilöä, joista kaksi on miestä ja kahdeksan naista. Välttääkseni osallistujien henkilöllisyyden paljastamista ja helpottaakseni osallistujien nimeämistä olen päättänyt antaa jokaiselle osallistujalle henkilökohtaisen koodin, jossa ensimmäiset kaksi kirjainta on annettu henkilön äidinkielen mukaan ja niitä seuraava numero on juokseva järjestysluku. Koodauksessa käytin Ar-lyhennettä arabian kielen, Bo – bosnian, En – englannin, Pu – puolan, So – somalin, Ve – venäjän ja Vi – viron kielen lyhenteenä. Järjestysluvut annoin 1:stä 10:een.

Taulukkoon 2 on koottu kaikki koehenkilöiden taustaan liittyvä tieto, kuten:

1. Minun antamani henkilökoodi (ensimmäiset kaksi kirjainta tarkoittavat äidinkieltä ja numero on annettu järjestyksen mukaisesti),
2. Osallistujan ikä,
3. Osallistujan sukupuoli,
4. Osallistujan ammatti,
5. Osallistujan äidinkieli,
6. Osallistujan muut puhumat kielet,
7. Kuinka kauan osallistuja on asunut Suomessa,
8. Kuinka kauan osallistuja on opiskellut suomea.

TAULUKKO 2. Koehenkilöiden taustatiedot.

1. osallistujan numero/koodi	2. ikä	3. sukupuoli	4. ammatti	5. äidinkieli	6. muita kieliä	7. kuinka olet asunut Suomessa	8. kuinka olet opiskellut suomea
Ar1	43	M	"liikene mies" (liikemies)	arabia	vähän suomea, vähän englantia	8 v	1 v
Vi2	51	N	ompelija	viro	"venejä, suomea" vähän	4 v 8 kk	10 kk
En3	33	N	"teaching"	english	urdu, hindi, punjabi, little finnish	4 v	10 kk
Ve4	26	N	kieltenopettaja	venäjä	englanti, saksa, ruotsi	2 v 2 kk	11 kk
So5	27	M	opiskelija	somalia	suomi, englanti	25 v	yli 12 v
Ve6	55	N	sairaanhoitaja	venäjä	latvia, englanti, puola, ranska	7 v	7 v
Ve7	39	N	historikko, tutkija	venäjä	englanti, suomi, vähän ruotsia ja puolaa	5 v	3 v+
Bo8	26	N	hammashoitaja	bosnia	suomi, englanti	23 v	"päivä-kodista"
Pu9	29	N	myyjä	puola	englanti, suomi	9 v	1 v 8 kk
Vi10	43	N	palo-pelastusinsinööri	viro	englanti, suomi, venäjä	2,5 v	4 kk

Kokeeseen osallistuneiden ikäluokka on 26–55 vuotta. Osallistujien äidinkieliä on kirjava joukko – venäjä (3 henkilöä + kirjoittaja), viro (2 henkilöä), puola, bosnia, englanti, somali ja arabia. Kaikki osallistujat totesivat osaavansa vähintään kahta muuta kieltä äidinkieltensä lisäksi. Kymmenestä kahdeksan opiskelijaa merkkasivat englannin kielen ja kahdeksan

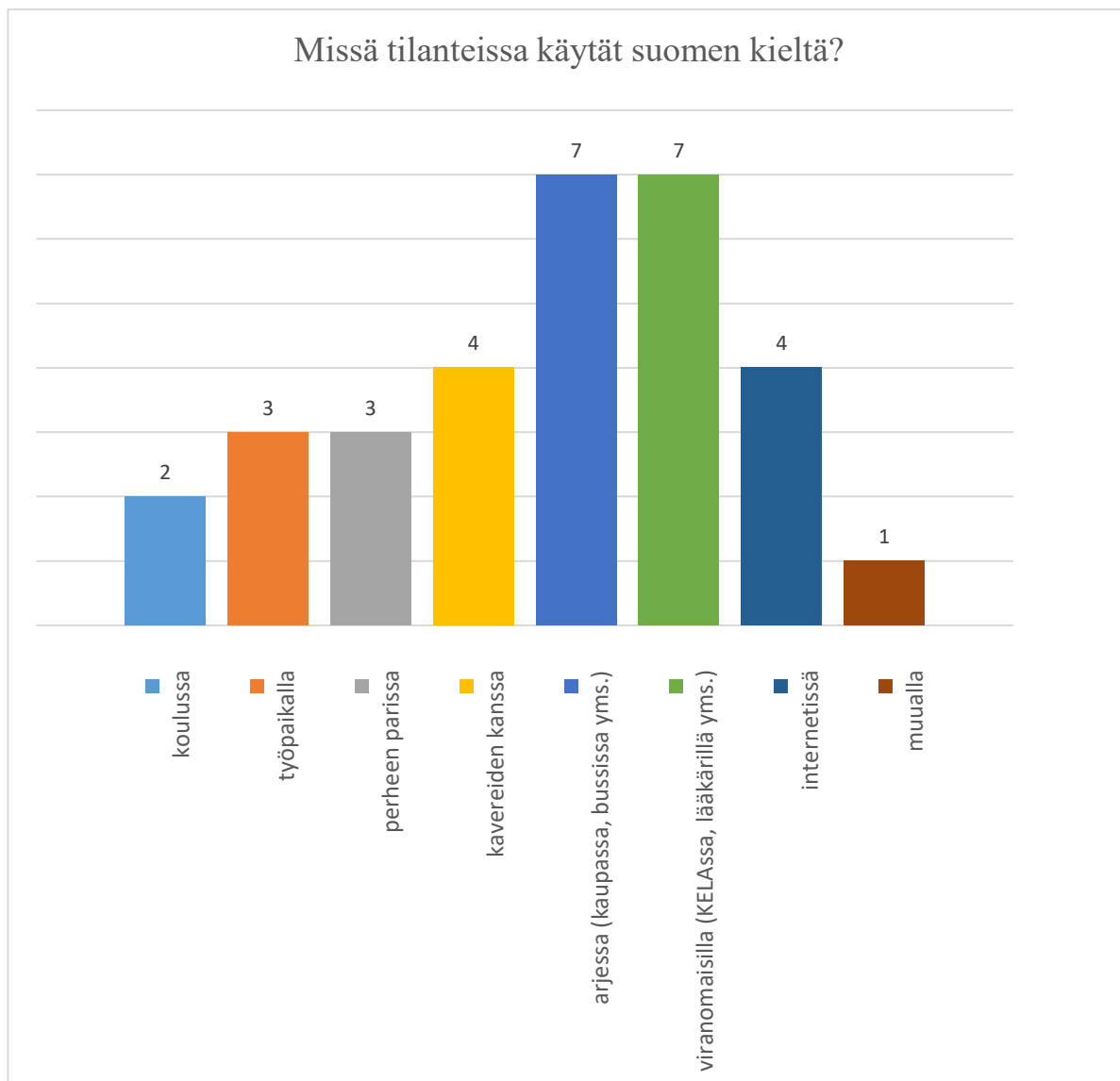
osallistujaa suomen. On mielenkiintoista, että toiseksi kielekseen äidinkielen jälkeen useimmat sijoittivat englannin, ja vain kaksi osallistujaa, jotka ovat asuneet Suomessa lapsuudestaan saakka, valitsivat suomen toiseksi äidinkielen jälkeen. Toinen merkittävä huomio on se, että kolme kyselyyn vastannutta on laittanut kohtaan ”Mitä muita kieliä puhut?” vastaukseksi ”vähän suomea”. Nämä henkilöt ovat oppineet suomea alle 12 kuukautta.

Taustatietoja kartuttaessa pyydettiin koehenkilöitä antamaan itsearviointia kielitaidostaan. Puolet vastanneista kokee oman kielitaitonsa hyväksi (Vi2, Ve6, Ve7, Pu9, Vi10), kaksi osallistujaa (So5, Bo8) erittäin hyväksi ja kolme osallistujaa (Ar1, En3, Ve4) kohtalaiseksi. Erittäin hyväksi omaa suomen kielen osaamistaan kokevat ovat asuneet Suomessa lapsuudesta asti (25 ja 23 vuotta) ja opiskelleet suomea yli 12 vuotta. Kohtalaiseksi osaamisensa kokevat ovat asuneet Suomessa melko kauan (8, 4 ja 2 vuotta) mutta opiskelleet suomea alle 12 kuukautta.

Osallistujaryhmää ei kuitenkaan pystytä käsittelemään yhtenäisenä, sillä jokaisen kielenoppiminen ja koulukäyntihistoria, koulutustaso, sosioekonominen asema, kulttuuritausta ja ikäluokka vaihtelevat. Taustatietoja kerättiin jonkin verran, mutta niitä ei loppujen lopuksi otettu kokonaan huomioon tulosten pohdintavaiheessa. Tärkein taustatekijä, jota sovelletaan tuloksiin, on äidinkieli ja muut puhuttavat kielet. Kielenoppimisen pituudella on myös vaikutusta kielioppimiseen, ja sitä pohditaan tuloksien kuvauksessa.

Kyselyn alkuosassa pyysin vastaajaa arvioimaan, kuinka paljon ja missä tilanteissa hän käyttää suomea arkielämässään. Vastauksien perusteella kurssilaisten suomen kielen käyttötilanteet, niiden määrä ja ajallinen suhde vaihtelevat aika paljon. Positiivista on se, että suurin osa vastaajista (6 henkilöä) myöntää käyttävänsä suomen kieltä joka päivä. Kolme vastaajaa (Ar1, So5, Ve6) joutuu vuorovaikutustilanteisiin ja sosiaalisiin kanssakäymisiin, joissa käyttää suomen kieltä ”joka päivä ympäri vuorokauden”. Kaksi osallistujaa (Bo8 ja Pu9) käyttävät suomea noin 5–8 tuntia joka päivä, Vi10 harjoittaa suomea noin 1–4 tuntia päivässä. Neljän henkilön kielenkäyttötilanteet ovat vähäisempiä. Ve4:n kielenkäyttötilanteet limittyvät 3–5 päivään viikossa, ja kolmella muulla henkilöllä on käyttötilanteita vain 1–2 kertaa viikossa (Vi2, En3, Ve7).

Vastatessaan kysymykseen kielenkäyttötilanteista oppija voisi valita usean vaihtoehdon. Kielenkäyttötilanteet sijoittuvat oppijoiden arkielämän joka puolelle: Yhteensä seitsemän henkilöä (En3, Ve4, So5, Ve7, Bo8, Pu9, Vi10) on valinnut kielenkäyttötilanteiksi arjen asiointitilanteet, kuten kauppakäynnit ja asiointi bussissa. Erilaisten viranomaisten kanssa suomea käyttävät myös seitsemän oppijaa (Ve4, So5, Ve6, Ve7, Bo8, Pu9, Vi10). Yhteensä puolet (Vi2, So5, Bo8, Pu9, Vi10) käyttää suomea vuorovaikutustilanteissa perheen tai kavereiden kanssa. Viidelle henkilölle (Ve4, So5, Ve7, Pu9, Vi10) internet antaa mahdollisuuden käyttää suomea. Työpaikka ei tullut niin suosituksi vaihtoehdoksi, minkä voi ajatella johtuvan kurssilaisten henkilökohtaisesta työllistymistilanteesta. Vastauksien mukaan vain kolme (So5, Ve6, Bo8) käyttää suomea työpaikalla, mikä voi tarkoittaa sitä, että joko vain kolme vastaajista on ollut työllistyneenä kurssin hetkellä, tai heidän suomen kielen taitonsa on ollut riittävä tai tarpeellinen työpaikalla asioimiseen. ”Koulussa” vaihtoehdon ovat valinneet vain kaksi osallistujaa – ryhmän heikommin suomea osannut Ar1 ja lähellä natiivitasoa suomea puhuva So5. Molemmat siis olivat kurssin ohella saamassa opetusta suomen kielellä jossain oppilaitoksessa.

KUVIO 2. Missä tilanteissa käytät suomen kieltä?

5.4 Osallistujien kokemukset yrittäjyysnäytelmästä

Kysymykseen ”Kuinka vaikealta tuntuu suomen kielen opiskelu sinusta?” puolelta kyselyyn vastanneista on vastannut, että suomen kielen opiskelu ei tunnu kovin vaikealta (Vi2, Ve4, So5, Pu9, Vi10), mikä on epäilemättä positiivinen merkki. Se, että opinnot sujuvat hyvin eivätkä vaikuta liian hankalilta, takaa oppimismotivaation säilymisen ja tuottaa osaamisen ja onnistumisen tunnetta. Neljän osallistujan mielestä suomen kielen opiskelu on ”aika vaikeaa”. Mielenkiintoista, että näistä kaksi vastaajaa (Ar1 ja En3) ovat opiskelleet suomea alle vuoden,

eli vaikeuden tunne lienee johtuvan esimerkiksi siitä, että suomen kieli kokonaisuudessaan vain eroaa muista aikaisemmin opituista kielistä, minkä takia se vaikuttaa ”vaikealta”. Kaksi muuta oppijaa, joiden mielestä suomen opiskelu on ”aika vaikeaa”, ovat päässeet vähän pidemmälle opinnoissaan (Ve7 yli 3 vuotta ja Ve6 7 vuotta), mutta opinnot eivät ole tulleet helpommaksi ajan myötä. Yhdistävä tekijä näiden oppijoiden välillä on heidän äidinkieltensä – venäjä. Tämän perusteella voidaan olettaa, että suomen ja venäjän kielen rakenteelliset, sanastolliset, fonologiset ja muut erot voivat vaikuttaa suomen kielen oppimiseen.

Vain yksi kymmenestä myönsi suomen kielen opiskelun olevan helppoa. Se oli Bo8, joka on asunut Suomessa yli 20 vuotta ja oppinut suomen kieltä toisena kielenä varhaislapsuudesta saakka, joten hänen suhtautumisensa kielenoppimiseen oli ihan erilaista.

Siihen, tuntuuko suomen kieli vaikealta tai helpolta, voi vaikuttaa oppijan muiden ominaisuuksien lisäksi muun muassa oppijan äidinkieli tai lähtökieli. Suomen sukukieliä äidinkielenä puhuville suomen kielen rakenne vartaloiden taivutussysteemeineen ja morfologisine muotoineen on tutumpi kuin muille. (Martin 1999, 168.)

Yrittäjyys-sanasto, kuten kaikki muutkin ammattialan sanastot, tuottavat vaikeuksia jopa suomenkielisille, mutta myös epäilemättä suomenoppijoille. Oletettiin, että yrittäjyyskurssin osallistujat kokevat haasteita yrittäjyys-sanaston oppimisessa. Vastaukset kysymykseen ”Kuinka vaikealta vaikuttaa yritysalan sanaston oppiminen?” ovat jakautuneet kahtia: viisi vastaajaa valitsi vastauksen ”ei kovin vaikealta” ja viisi ”aika vaikealta” tai ”erittäin vaikealta”. Erittäin vaikeaksi yrittäjyys-sanastoa kokee Ar1, joka on opiskellut suomea vain noin vuoden haastattelutilanteeseen menneessä.

Slaavilaiskielten puhujat (Ve4, Ve6, Ve7, Pu9) sekä arabian kielen puhuja (Ar1) kokevat yrittäjyys-sanastoa haastavammaksi kuin englanninkielinen En3 ja vironkieliset Vi2 ja Vi10. Kuten selvitettiin luvussa 1.8., erikoissanasto on usein peräisin esimerkiksi englannista, ranskasta tai latinasta, mikä voi olla avuksi kyseisten kielten puhujille (esim. En3). Vironkielisten oppijoiden äidinkieli taas saattaa auttaa suomen erikoiskielen oppimisessa. Vastakkaisesti puolan-, venäjän- ja arabiankielisten oppijoiden vaikeudet voivat johtua siitä, että uusi suomenkielinen sanasto on vaikeasti yhdistettävissä tai assosioitavissa oman äidinkielen tai muiden ennen suomea opittujen kielten sanoihin. So5 ja Bo8 eivät koe

sanastoa kovin vaikeaksi oletettavasti sen takia, että he ovat oppineet suomea toisena kielenä ja asuneet Suomessa paljon muita pidempään.

Liikealaan liittyvien sanastojen joukosta vaikeimmat oppijoiden vastauksien perusteella ovat verotussanasto ja taloussanasto. Verotukseen liittyvä sanasto tuottaa oppimishaasteita kuudelle kymmenestä vastaajasta (En3, Ve4, Ve7, Bo8, Pu9 ja Vi10). Rahoitukseen ja kirjanpitoon liittyvän sanaston vaikeudesta kärsivät Vi2, En3, Ve4, So5, Ve7 ja Vi10. Oikeustieteellinen sanasto on toiseksi vaikein ja sen valitsi neljä kymmenestä henkilöä (Ve7, Bo8, Pu9, Vi10).

Vain yksi vastaaja (En3) valitsi haasteellisten sanastoalueiden joukkoon mainonta- ja markkinointisanaston. Hän valitsi myös omiin vaihtoehtoihinsa kaikki edellä mainitut erikoissanaston alueet, mikä voi kertoa siitä, että hänen suomen kielen osaamisensa (suomen opiskelu 10 kk) ei välttämättä riittänyt erikoisanaston käsittelyyn ja omaksumiseen.

Yhteensä kolme henkilöä totesi, että liikeala yleensä ja kaikki yrittäjyyteen liittyvät sanastot ovat heille vaikeita. Nämä kolme ovat samat henkilöt (Ar1, Ve6 ja Ve7), jotka kokevat sekä suomen kielen että yrittäjyys-sanaston vaikeammaksi kuin muut.

Oman liikealan sanasto ei kyselyn tulosten mukaan tuota sen suurempia vaikeuksia oppijoille, sillä kukaan ei valinnut sitä vastaukseksi. Se voi johtua toisaalta siitä, että oppija on oman alansa ammattilainen ja on perehtynyt ammattisanastoon jo ennen kurssiin tuloa. Toinen mahdollinen syy siihen voi liittyä myös siihen, ettei kurssilainen ole vielä päättänyt omasta liikeideastaan ja alasta, jolla hän haluaisi toimia yrittäjänä, ja sen takia sen alan sanasto ei haastatteluhetkellä vaikuttanut haastavalta.

Yrittäjyysalan kieli tuottaa eniten oppimisesteitä vaikean sanaston takia. Seitsemän kymmenestä vastaajasta (Ar1, Vi2, En3, So5, Ve6, Ve7, Pu9) on valinnut tämän vastauksen kysymykseen ”Miksi yritysalan kieli tuottaa vaikeuksia sinulle?”. Vaikeat kieliopilliset konstruktiot ja yrittäjyyskielelle spesifit rakenteet hankaloittavat kolmen oppijan oppimista (Ar1, Ve6, Bo8). Kaksi alle vuoden suomea opiskellutta koehenkilöä (Ar1 ja Ve4) rehellisesti myönsivät oman kielitaitonsa riittämättömyyden olevan esteenä yrittäjyysalan kielen tuotteliaalle oppimiselle. Vi10 valitettavasti jätti kysymyksen vastauksetta/vastaamatta.

Uusien vastaantulevien sanojen määrä vaihtelee oppilaittain. Kysymykseen ”Paljonko uusia sanoja (mitä sinä et ole tavannut etkä/taikka käyttänyt aikaisemmin) tulee vastaan kurssin aikana?” neljä osallistujaa (Ar1, Ve4, Pu9 ja Vi10) vastasi, että uusia yrittäjyysalan sanoja tulee oikein paljon melkein joka kurssitapaamisella. Jonkin verran paljon uusia sanoja tapasivat kolme henkilöä Vi2, Ve6 ja Ve7. Bo8 ja En3 totesivat, että uusien sanojen määrä koko kurssin aikana ei ole ollut kovin suuri (muutama kymmenen sanaa koko kurssin aikana). Ryhmän vahvinta suomen kielen taitoa taitava/edustava So5 tapasi vastauksensa mukaan todella vähän uusia sanoja kurssin aikana.

Mielestäni mielenkiintoinen on seuraava tapaus: Vi10 vastasi aiempiin kysymyksiin sen, etteivät opinnot vaikuta vaikeilta, eikä hän koe suurempia vaikeuksia yrittäjyysalan kanssa, mutta vastatessaan kysymykseen ”Paljonko uusia sanoja (mitä sinä et ole tavannut etkä/taikka käyttänyt aikaisemmin) tulee vastaan kurssin aikana?”, hän myönsi kohdanneensa oikein paljon uusia sanoja. On positiivista, että hänen tapaamansa uudet yrittäjyysalan termit eivät ilmeisesti tuota kuitenkaan turhautumista eikä oppimishaasteita. Käytännön osaamista tarkastellaan myöhemmin, mutta jo tässä vaiheessa voin kertoa, että positiivisesta asenteesta huolimatta kyselyn sanasto-osan tehtävien tulokset eivät olleet niin hyvät (kuin saattoi toivoa?).

Viimeisenä tässä osassa esitin kysymyksen ”Koetko enemmän vaikeuksia sanaston kanssa luokkatilanteessa vai kotona tehdessäsi kotitehtäviä?”. Luokkatilanteessa oppimisen haasteellisemmaksi kokevia oli yhteensä kuusi (Ar1, Vi2, En3, Ve6, Ve7, Vi10), kun taas kotona uusien sanojen käsittely ja oppiminen oli haastavampaa neljän henkilön mielestä (Ve4, Ve7, Bo8, Pu9). Ve7 on kokenut siis haasteita uusien sanojen oppimisessa sekä kurssin aikana syntyvissä oppimistilanteissa että kotona itseopiskelussa. So5 jätti tämän kysymyksen ilman vastausta, mitä voidaan tulkita sillä, ettei oppijalle synny vaikeuksia kummassakaan tilanteessa hänen korkean suomen kielen tasonsa vuoksi.

5.5 Yrittäjyysalan oppimisen strategiat

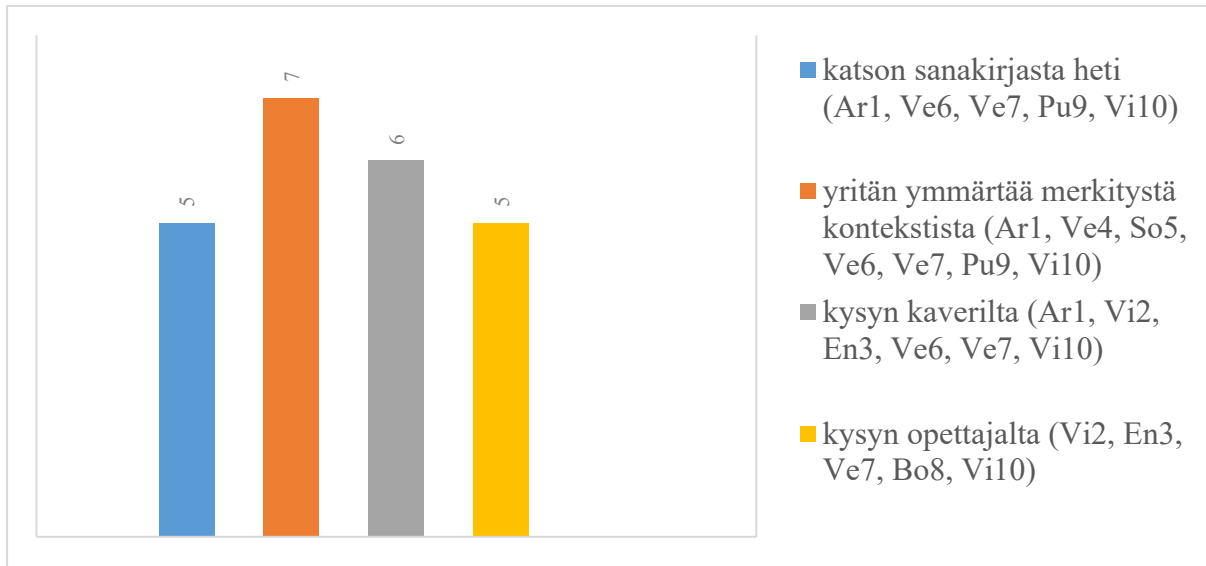
Oppimisstrategioiden käyttäjien ja käyttötapojen välillä on olemassa huomattavaa vaihtelua (Dörneyi 2016: 151). Ekologisen näkökulman mukaan oppijoiden ja kieliympäristön välille syntyvät suhteet eli tarjoumat, joiden joukosta erityisesti nousevat esiin esimerkiksi aktiivinen

toiminta kurssilla, kotitehtävät, opettaja-oppilas-vuorovaikutustilanteet, puhe, eleet ja nauru. Nämä suhteet toimivat resursseina oppijoiden oppimiseen. Kukin oppija hyödyntää suhteita oppimistarpeisiin käyttäen erilaisia itselleen sopivimpia oppimisstrategioita.

Tutkimuskyselyssä yritettiin selvittää sanaston oppimisen strategioita kahdesta eri vaiheesta. Toisaalta on mielenkiintoista nähdä, toimivatko koehenkilöt teesini mukaisesti, eli käyttävätkö he oppimisympäristöönsä ja siinä vastaan tulevia tarjoumia uuden tiedon hankkimiseen sanan oppimisprosessin alussa. Toisaalta taas ajatuksena oli saada myös kuva siitä, millä tavalla tai millaisten strategioiden avulla oppija käsittelee juuri saatua tietoa sekä muokkaa sitä ja prosessoi vasta hankittua sanastoa.

Dörnyein typologian mukaan erotetaan neljä syötöksen prosessoinnin tyyppiä: kognitiiviset, metakognitiiviset, sosiaaliset ja affektiiviset. Niistä kyselytutkimuksen vastauksien mukaan suosituimmat tavat yksittäisen tuntemattoman sanan merkityksen selvittämiseksi ovat sosiaaliset ja metakognitiiviset prosessoinnin tyypit. Suurin osa haastatelluista on valinnut vastaukseksi kysymykseen ”Mistä selvität tuntemattoman sanan merkityksen?” vastauksen ”kysyn opettajalta” (Vi2, En3, Ve7, Bo8, Vi10) tai ”kysyn kaverilta”(Ar1, Vi2, En3, Ve6, Ve7, Vi10). Yhteensä seitsemän kymmenestä vastanneesta on valinnut jommankumman sosiaalisen strategian (”kysyn opettajalta”, ”kysyn kaverilta”). Kaverilta tuntemattomasta sanasta kysyminen on hieman suositumpi tapa, mikä lienee johtuvan matalammasta kynnyksestä hakeutua vuorovaikutukseen penkkikaverin kanssa kuin kiinnittää opettajan huomio ja kysyä koko ryhmän edessä.

Yhtä suosittu keino uuden tiedon selvittämiseksi, jonka valitsi seitsemän haastateltua (Ar1, Ve4, So5, Ve6, Ve7, Pu9, Vi10), on ”yritän ymmärtää merkitystä kontekstista” eli Nationin klassifikaation mukaan ”arvaus kontekstissa”. Näin voi päätellä, että metakognitiivinen manipulaatio, joka sisältää kontekstin tarkkailua ja analysointia, on hyvin tärkeä ja helposti toteutettava tapa sanan merkityksen selvittämiseksi. (ks. Kuvio 3.)

KUVIO 3. Mistä selvität tuntemattoman sanan merkityksen?

Näiden strategioiden suosio kertoo nimittäin siitä, että oppija tuntee itsensä osalliseksi oppimistilanteeseen ja hakee tietoa ympäristöstään. Oppija käyttää oppimisympäristöä oppimistarpeisiin, sekä ympäristö muokkautuu oppijan tarpeiden mukaisesti. Valmentajan rooli on oppimisympäristössä tärkeä, sillä oppijat käyttävät sitä tiedon lähteenä sekä yksittäisen tuntemattoman sanan että uuden konseptin tai aihepiirin selvittämiseksi. Varsinaisen kurssitapaamisen aikana seitsemän oppijaa on valmis kysymään opettajalta aiheesta, mikäli se jää epäselväksi (Vi2, En3, So5, Ve6, Ve7, Bo8, Vi10). Ymmärtääkseen kurssitapaamisen aiheen ja mitä ilmeisimmin saadakseen siitä lisää tietoa viisi oppijaa keskustele asiasta luokkakaverin kanssa tauolla (Ar1, Ve6, Ve7, Bo8, Vo10).

Saadakseen selville uuden aiheen sisällön ja ymmärtääkseen vierasta tai tuntematonta konseptia luokkahuonetilanteessa tai muussa kurssin aikana tapahtuvassa vuorovaikutustilanteessa (ks.Liite 1: osa III. Strategiat, kysymys.3) jopa puolet oppilaista käyttää apunaan ympäristön tarjoamia vihjeitä, kuten opettajan eleitä ja mimiikkaa. Nämä oppijat (Ar1, En3, Ve4, Ve7, Vi10) ovat kielitaidoltaan matalammalla taitotasolla kuin muut, minkä takia he yrittävät käyttää kaikki saatavilla olevat ympäristön tarjoumat.

Uuden aihepiirin tai yksittäisen sanan selvittämiseksi yhteensä viisi oppijaa kääntyy sanakirjan puoleen ja tiedonhakuun aiheesta esimerkiksi kuvamateriaalien avulla (Ve7: ”ymmärrän, jos näen kuvia aiheesta”). Kolme vastaajaa tarvitsee käännoästä äidinkielelle (Vi2,

Ve6, Pu9), kun taas kaksi oppilasta tyytyvät siihen (Ve4, Ve7), että saavat tuntemattoman sanan käännöksen englanniksi.

Luokkahuoneen ulkopuolella tapahtuvien itsesäädelyjen sanaston oppimisen ja omaksumisen strategioiden joukosta suosituimpi on jälleen kontekstipohjainen oppimisstrategia. Yhdeksän henkilöä kymmenestä (Ar1, Vi2, En3, Ve4, So5, Ve6, Ve7, Pu9, Vi10) on valinnut tämän vastaukseksi kysymykseen ”Miten opit uusia sanoja? Onko sinulla oma tapa oppia uusia sanoja?” ainoana strategiana (Pu9) tai muiden strategioiden lisäksi. (ks. Taulukko 3.) Oletetaan, että sanan oppiminen kontekstissaan voi tarkoittaa kuitenkin jokaiselle oppijalle omaa tapaa, koska tarjottu vaihtoehto on tarkoituksellisesti laaja merkitykseltään, eikä vastaajaa pyydetty täsmentämään valittua vastaustaan.

Esimerkiksi neljä kontekstioppimisstrategian valitsijoista (En3, Ve4, Ve7, Vi10) yrittää käyttää opittavaa sanaa puheessaan mahdollisimman paljon, mikä vahvistaa ekologisuuden näkökulmaa, jossa kielenoppija nähdään aktiivisena ja osallisena oppimiseen sekä itse hakeutuvan kielikäyttötilanteisiin. Kaksi oppijaa (Ve7 ja Vi10) toteaa, että he yrittävät löytää tekstejä, joissa voi kohdata opittavan sanan, ja lukevat niitä oppiakseen uuden sanan.

Vain neljä oppijaa (Ar1, En3, Ve6, Vi10) oppii uutta ammattisanastoa käännöksen avulla. Niistä kolmen oppijan (Ar1, En3, Vi10) suomen kielen taso on suhteellisen alhainen (opintoja alle vuoden), ja sen takia voidaan olettaa, että sanaston oppiminen ammattikielisessä kontekstissa voi olla melko haasteellista pienen sanavaraston ja huonomman kieliopin tuntemuksen takia. Neljäs sanoja ulkoa oppiva oppilas on Ve6, joka on opiskellut suomea jo noin 7 vuotta. Näin pitkälle suomen opinnoissa edenneellä oppilaalla on varmasti vain vähän vaikeuksia kontekstipohjaisen oppimisen kanssa, mutta on myös ihan mahdollista, että sanan oppiminen käännöksineen -strategia on tullut suosituimmaksi tai toimivammaksi oppimiskeinoksi opintojen alusta saakka.

Kolme koehenkilöä (Ar1, Ve7, Vi10) laatii omaa sanalistaa ja oppii erikoisalan sanastoa sen avulla. Näillä henkilöillä on ryhmän heikompi kielitaito, minkä takia sanaston oppiminen käyttäen tätä strategiaa saattaa toimia paremmin.

Muut uuden sanaston oppimiseen käytettävät strategiat ovat esimerkiksi Ar1:n, Vi2:n ja Ve7:n käyttämät assosiativiset strategiat (Ar1: ”teen mielikarttoja”, Vi2 ja Ve7: ”yritän keksiä assosiaation johonkin tuttuun sanaan”), oppiminen ihmisen aistisysteemin avulla

(”muistan sanan, jos näen sen kuvan”, ”katson videoita aiheesta”, ”äänikirjan kuunteleminen”), jota hyödyntävät En3, Ve6 ja Ve7.

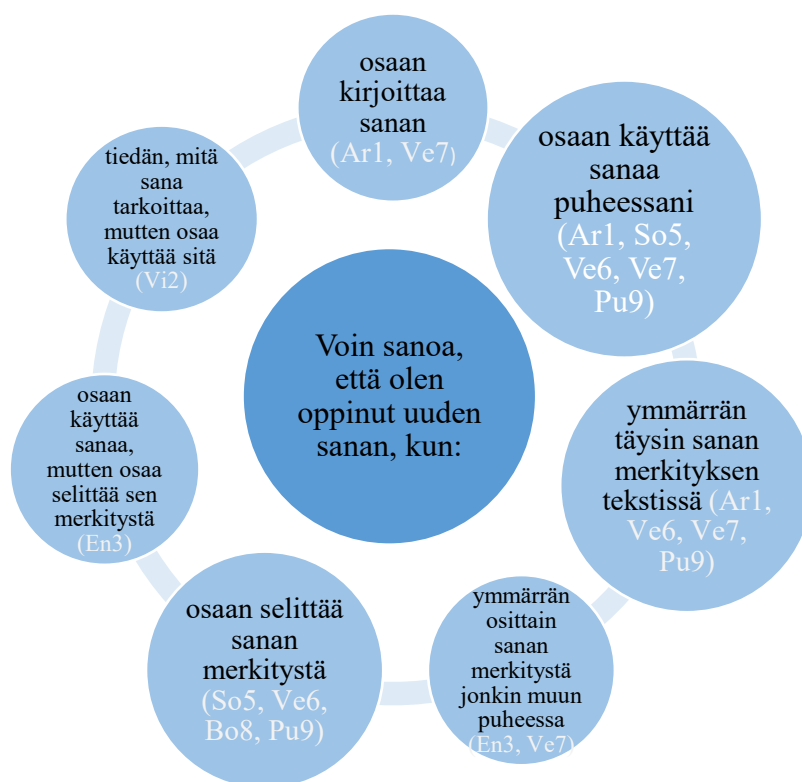
Ulkoa oppiminen ei vetänyt puoleensa yhtäkään oppijaa. Kaikki muut vastausvaihtoehdot tulivat valituksi vähintään yhden kerran. Ve7 on valinnut kaikkien eniten vaihtoehtoja omissa vastauksissaan eli yhteensä viisi strategiaa ehdotetuista strategiavaihtoehdoista sekä yhden omansa. En3 ja Vi10 valitsivat viisi strategiaa ja Ar1 neljä. Vi2, Ve4, So5 ja Ve6 valitsevat oppimistavoiksi kaksi tai kolme strategiaa. Se, mikä näistä strategioista on kullekin yleisin, suosituin tai tehokkain, ei tarkennu vastauksissa. Pu9:n vastauksen perusteella ainoa hänen käyttämänsä tapa oppia uusia sanoja on kontekstipohjainen oppiminen.

TAULUKKO 3: Yrittäjyyskurssin osallistujien vastaukset kysymykseen ”Miten opit uusia sanoja? Onko sinulla oma tapa oppia uusia sanoja?” (ks. Liite 1. Kysymyslomake, osa III. Strategiat.)

	Ar1	Vi2	En3	Ve4	So5	Ve6	Ve7	Bo8	Pu9	Vi10
Opin ulkoa suomenkielisen sanan ilman käännöstä										
Opin ulkoa suomenkielisen sanan ja sen käännöksen äidinkieleksi/englanniksi	X		X			X				X
Teen mielikarttoja	X									
Yritän keksiä assosiaation johonkin tuttuun sanaan		X					X			
Kirjoitan ulos omaan sanalistaan	X						X			X
Opin sanan kontekstissa (lauseessa)	X	X	X	X	X	X	X		X	X
Yritän etsiä tekstejä, joista voin tavata sanan, ja lukea niitä							X			X
Muistan sanan, jos näen sen kuvan			X			X				
Katson videoita aiheesta			X							
Yritän käyttää sanaa mahdollisimman paljon puheessani			X	X			X			X
En opi uusia sanoja								X		
Joku muu, mikä?							X			

Vain yksi koehenkilö rehellisesti myönsi sen, että ”en opi uusia sanoja”. Bo8 on asunut Suomessa yli 20 vuotta, minkä takia hänen suomen kielen taitonsa on lähellä natiivitasoa, ja sanaston oppimisen prosessit toiminevat S1-kaltaisesti. Bo8 vastasi myös, että hän ei koe suurempia vaikeuksia erikoissanaston oppimisessa, eikä suomen kielen oppiminen ole vaikea. Hän kohtasi vain muutaman kymmenen uutta sanaa kurssin aikana, ja uuden sanan merkityksen selvittämiseksi hän suosii sosiaalista strategiaa. Hänen vastauksiensa perusteella voi päätellä, että hänen sanan tuntemisensa perustuu vain reseptiiviseen tietoon (”Voin sanoa, että olen oppinut uuden sanan, kun osa(a)n selittää sanan merkitystä”). Produktiivinen tieto jää kuitenkin toissijaiseksi, mistä kertoo hänen suhteellisesti heikompi suorituksensa kyselyn tehtäväosassa (ks. Luku 4.6.).

Viimeisessä tämän osion kysymyksessä pyrittiin selvittämään, mistä oppija ymmärtää oppineensa uuden sanan. Oppijat sisältävät sanan tuntemisen eri osa-alueet (ks. Kuvio 4.).

KUVIO 4: Sanan tunteminen yrittäjäyryskurssin osallistujien silmin.

Yhteensä viisi kymmenestä väittää oppineensa sanan, kun osaa käyttää sitä puheessaan (Ar1, So5, Ve6, Ve7, Pu9). Ar1:n ja Ve7:n mielestä sanan tuntemiseen riittää, että oppija osaa

kirjoittaa sanan eli tuntee sen ulkomuodon. Sanan merkityksen täysi tai osittainen ymmärtäminen on edellytys sanan tuntemiselle yhteensä seitsemän oppijan mielestä (Ar1, Ve6, Ve7, Pu9: ”ymmärrän täysin sanan merkitystä” ja En3, Ve7: ”ymmärrän osittain sanan merkitystä jonkun muun puheessa”, So5, Ve6, Bo8, Pu9: ”osan selittää sanan merkitystä). Vi2:n sanan tunteminen limittyy sanan muodolliseen tai merkitykselliseen osaamiseen ilman käytännön osaamista (”tiedän mitä sana tarkoittaa, mutten osa käyttää sitä”). Samalla tavalla En3 mielestä sana on opittu, kun hän osaa sitä käyttää, muttei osaa selittää sen merkitystä. Suurin osa vastaajista valitsee kuitenkin muutaman vaihtoehdon vastatessaan tähän kysymykseen, minkä takia voidaan ajatella heidän olevan tietoisia sanan tuntemisen monimuotoisuudesta ja moniulottuvuudesta.

5.6 Suomenoppijoiden motivaatio, haasteet ja kokemukset työelämästä

Kyselytutkimuksessa kysyttiin kaksi yrittämismotivaatioon liittyvää kysymystä, mutta motivaation syistä eikä toiveista kysytty sen tarkemmin.

Kysymykseen ”Miksi tulit yrittäjäykurssille?” kaikki kymmenen koehenkilöä vastasi, että ”hän halua tulla yrittäjäksi tai aloittaa uuden yrityksen”. Kurssin valmentaja Pikala on myös huomannut kurssilaisten korkean motivaatiotason yrittäjäykurssilla, koska hänen mielestään harva käy ilmaiset kurssit loppuun asti, jos ei oikeastaan ole kiinnostunut asiasta.(Yrittäjäykurssi 2017–2018, kurssitapaaminen 12.) Kaksi oppijaa (En3 ja Pu9) ovat myöntäneet vastauksissaan, etteivät ole kuitenkaan varmoja oman yrityksensä perustamisesta, mutta yrittäjäysoiminta heitä kuitenkin kiinnostaa (”haluan tietää, miten yrittäjäy toimii, mutten ole varma omasta yrityksestä”).

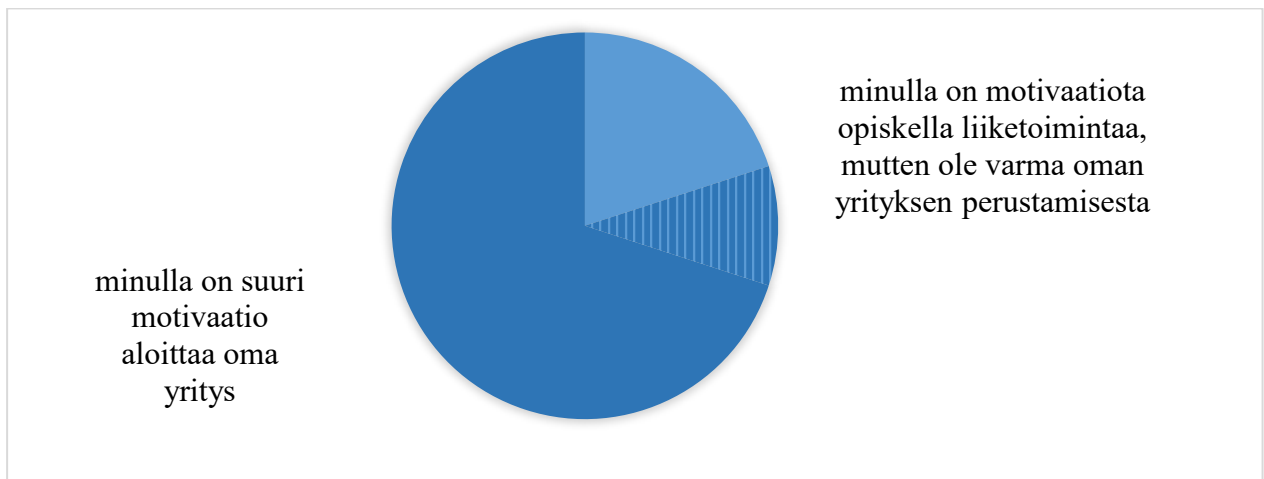
Uuden tiedon hankkiminen (”haluan oppia jotain uutta”) on motivaatiotekijä tulla kurssille neljälle osallistujalle (Ar1, Vi2, En3, Vi10). Suomen kielen taidon parantaminen on myös neljän henkilön yrittäjäykurssiin osallistumisen syynä (Ar1, Vi2, Ve7, Vi10). Nämä henkilöt ovat aikaisemmin myöntäneen kokevansa paljon haasteita sekä ylipäänsä suomen kielen että yrittäjäyssanaston kanssa, ja sen takia mahdollisuus käyttää yrittäjäykurssia suomen kielen oppimisen resurssina on erittäin hyvä motivaation peruste.

Kolmelle vastaajalle (Ar1, Vi2, So5) yrittäjäykurssi on selkeä vaihtoehto palkkatyölle, koska heidän kurssille tulemisen motivaation syynä on itsensä työllistäminen (”haluan työllistyä

itse”). Vastauksien perusteella Ar1 on myös valmis ottamaan vastuuta muista ihmisistä työllistämällä heitä oman yrityksensä kautta (”haluan työllistää muita ihmisiä”). Mielenkiintoista, että vain Ar1 kymmenestä kurssin osallistujasta on valinnut motivaatiosyiksi verkostoitumisen (”haluan tutustua uusiin ihmisiin”). Verkostoituminen ja hyödyllisten ihmissuhteiden luominen oli yksi yrittäjyyskurssin järjestäjien tavoitteista, koska verkostot ovat tärkeä tekijä maahanmuuttajan sosialisoinnissa ja menestyneessä kotoutumisessa.

Motivaatiotaso yrittäjyyskurssin osallistujien keskuudessa on ollut kyselyvastauksien mukaan aika korkea (ks. Kuvio 5). Koehenkilöt näyttävät tuntevansa itsensä aktiiviseksi oman elämänsä toimijaksi. Itseluottamus ja itsevarmuus ovat aika korkealla kyselyyn vastanneiden kesken.

KUVIO 5. Kuinka iso motivaatio yrittäjyyteen ja liiketoiminnan oppimiseen sinulla on tällä hetkellä?

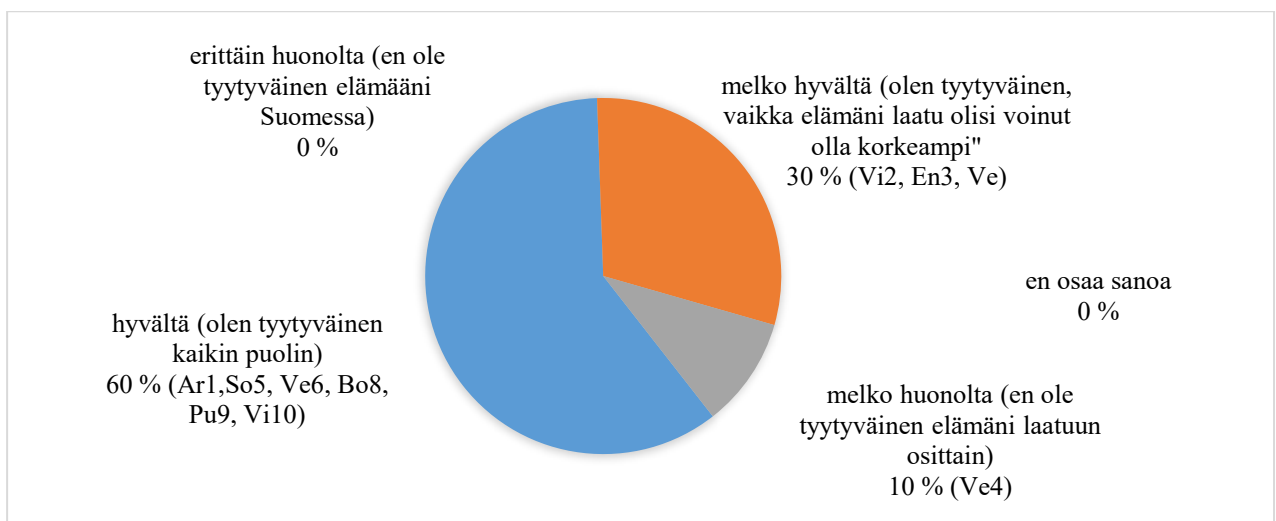
Kysymykseen ”Kuinka iso motivaatio yrittäjyyteen ja liiketoiminnan oppimiseen sinulla on tällä hetkellä?” seitsemän henkilöä myönsi, että heillä on iso motivaatio aloittaa oma yritys (Ar1, Vi2, En3, Ve4, So5, Ve7, Bo8). Kahdella osallistujalla (Ve6 ja Pu9) on motivaatio opiskella liiketoimintaa, mutta he eivät ole varmoja oman yrityksensä perustamisesta. Vi10 valitsi molemmat edellä esitetyt vaihtoehdot, mikä voi kertoa siitä, että vastaaja on hiukan epävarma omista suunnitelmistaan.

Kurssi kokonaisuudessaan jätti positiivisen vaikutelman kurssilaisiin, mistä kertovat vastaukset kysymykseen ”Mitä mieltä olet yrittäjyyskurssista?”. Tähän kysymykseen kahdeksan osallistujaa (Ar1, Vi2, Ve4, So5, Ve6, Ve7, Pu9, Vi10) vastasi myönteisesti (”olen

erittäin tyytyväinen kurssin tuloksiin, koska...”). Vastatessa viisi kurssilaista lisäsi, että he ovat tyytyväisiä, koska he oppivat uutta ja saivat tietoa yrityksen aloittamisesta (esim. Ve6: ”saanut info yrityksen startti”, Pu9: ”sain aika paljon uuta tietoja”, Ve7: ”minun yritysidea on kehittönyt yritysкурсilla”). Bo8 on ”tyytyväinen kurssiin”, mutta on myöntänyt odottaneensa ”enemmän käytäntöä esim. verotuksen liittyen”. En3:lla oli myös muita odotuksia kurssilta, mutta hän ei tarkentanut vastauksessaan millaisia.

Maahanmuuttaja katsotaan usein työvoimana tai väestöongelmien ratkaisuna, etenkin työikäisen kantaväestön vähetessä. Kuitenkin maahanmuuttajilla, kuten kaikilla muillakin, on omia odotuksia ja toiveita elämästään. Taloudellinen, fyysinen ja mielenterveydellinen hyvinvointi sekä läheiset ihmissuhteet ja tasa-arvo ovat luonnollisia osia ihmisen elämää.

Maahanmuuttajien elinolot -tutkimuksen mukaan (Alitolppa-Niitamo, Söderling, Fågel 2005: 48) maahanmuuttajat ovat pääasiassa tyytyväisiä esimerkiksi omiin asuinolosuhteisiinsa ja palkkaansa, vaikka asumisen laatu sekä palkkataso eroavat huomattavasti kantaväestöstä. Se johtuu ”positiivisesta kaksoisviitekehys” -ilmiöstä, kun maahanmuuttajat vertailevat nykyisiä sosioekonomisia olosuhteitaan sellaisiin, jotka ovat yleensä huonommat maahanmuuttajan lähtömaassa. Sama ilmiö on huomattavissa minun tutkimukseni tuloksissa. Vastatessa kysymykseen ”Miltä sinun elämäsi Suomessa tuntuu tällä hetkellä?” suurin osa tutkimukseni osallistujista totesi olevansa tyytyväisiä täysin (Ar1, So5, Ve6, Bo8, Pu9, Vi10) tai osittain (Vi2, En3, Ve7?). Vain yksi kymmenestä (Ve4) myöntää olevansa tyytymätön elämänsä laatuun tällä hetkellä ” (ks. Kuvio 6).

KUVIO 6. Miltä sinun elämäsi Suomessa tuntuu tällä hetkellä?

Tutkimukseni tulokset näyttävät/esittävät myös sellaista näkökulmaa, että maahanmuuttajien työllistyminen voi olla hankalaa eri syistä. Vastatessa kysymykseen ”Mitä mieltä olet työllistymisestä ja työmahdollisuuksista Suomessa?” kyselyni osallistujien joukosta useat ovat myöntäneet, että työllistyminen Suomessa on vaikeaa. Esimerkiksi Ve7 kertoo: "minusta nyt työllistyminen ja työmahdollisuus suomessa ovat tosi vaikea". Samaa toteavat myös Ar1 ja Ve4. Ve4:n mielestä ”monet koulutetut ja motivoituneet työnhakijat eivät voi löytää työtä liian hankalan byrokratian takia” (käännös minun).

Hankalan työmarkkinatilanteen lisäksi toinen tekijä, joka tuottaa vaikeuksia menestyneelle työllistymiselle, on heikko tai puuttuva kielitaito. Kielitaidottomuudesta johtuva työttömyys voi olla siis iso haaste maahanmuuttajan sosialisoitumiselle ja menestyneelle kotoutumiselle. Kieliosaaminen ja hyvä kielitaito mahdollistavat myös yhteisöllisyyden tunteen. Esimerkiksi vastatessa kysymykseen ”Mitä vaikeuksia työllistymisessä sinulla on ollut asuessasi Suomessa?” Ve4 kertoo, että hänellä on ollut vaikeuksia työllistymisessä riittämättömän kielitaidon takia. Ve4 on asunut Suomessa vähän yli kaksi vuotta ja on käynyt kotoutumiskursseilla 11 kuukautta kyselytilanteeseen menneessä. Hänen mielestään kotoutumiskurssit ”vievät paljon aikaa mutta eivät anna paljoa hyödyllistä tietoa” (käännös minun). Hän myöntää kuitenkin, että ”täytyy puhua suomea hyvin, jos haluaa integroitua ja viettää usean vuoden Suomessa” (käännös minun). Pu9 on samaa mieltä ja kertoo, että vastaan tulee haasteita, kun hänen sanavarastonsa riittämättömyyden takia on vaikea selittää kaikkea, mitä haluaisi selittää.

Kielitaito ei kuitenkaan takaa työllistymistä tai yhteisöjäseneksi pääsyä. Suomessa 25 vuotta asunut somalialaistaustainen nuori mies kertoo, että hän on kokenut ennakkoluuloja haastattelutilanteessa maahanmuuttajataustastaan johtuen, vaikka hän puhuu suomea natiivitasolla ja on täysin kotiutunut Suomeen.

Ve7 nimeää vielä yhden tärkeän syyn, miksi työllistyminen on vaikeaa. Hänen mielestään Suomessa ei ole mahdollista saada hänen ammattitasolleen sopivaa vakituista työpaikkaa. Kuten edellä selvitettiin, maahanmuuttajat usein työllistyvät matalamman tason työtehtäviin tai omalle ammattialalle kuulumattomiin työpaikkoihin (esim. Joronen 2012, Kyhä 2011).

Muutama osallistuja suhtautuu työllistymistilanteeseen positiivisemmin ja on sitä mieltä, että työllistymistilanne Suomessa ”riippuu” (Ve6), koska ”jossain aloilla on paljon työtä, jossain

ei ole” (Bo8). Pu9 katsoo työmarkkinoita myös positiivisesta näkökulmasta. Hän uskoo, että Suomessa on paljon työmahdollisuuksia, ja yrityksen perustaminen on hyvä työllistymisvaihtoehto, vaikka se voi olla vaikeaa. Vi2 on kiinnostunut oman yrityksen perustamisesta, koska oman alan työpaikan löytäminen on ollut vaikeaa. Yrittäjänä hän saa itse tehdä omaa työtä (“...nyt saan etse tehtä oma työtä”). Kahdella kyselyni vastanneella (Ve6, Bo8) ei ollut juurikaan mitään vaikeuksia työllistymisessä.

Viimeinen kysymys tässä osiossa liittyi kieliopintoihin. Avoimeen kysymykseen ”Mitä mieltä olet kieliopintojen tärkeydestä? Tarvitsetko suomea arkielämässä vai pärjäätkö ilman suomea?” saatiin samantyyppisiä vastauksia, joissa kurssilaiset toteavat sen, että suomen kieli on tärkeä tekijä heidän arjessaan (Ar1, Ve4, Ve6, Bo8, Pu9). Kielitaito ja erityisesti suomen kielen osaaminen ovat osoittautuneet olevan hyvin tärkeitä osallistujien mielestä. Ar1, Ve6 ja Pu9 tarvitsevat suomea joka päivää arjessaan. Ve7 toteaa, että ”suomessa on mahdollista asua ilman suomea”, mutta hänen selkeä tavoitteensa on sujuva suomen puhuminen. So5 on taas sitä mieltä, että Suomessa on hankalaa pärjätä vain englannilla, mitä Ve4 kannattaa omalla vastauksellaan: ”on tarpeellista puhua suomea hyvin, jos haluaa integroitua ja viettää useamman vuoden Suomessa” (käännös minun). Vi2, En3 ja Vi10 jättivät kysymyksen vastaamatta, mahdollisesti kysymyksen vaikeuden tai muun kieliosaamiseen liittyvän syyn takia.

5.7 Sanastotehtävien tulokset: Suomenoppijoiden yrittäjyysosanaston osaaminen

Tehtäväosassa tarkasteltiin osallistujien yrittäjyysosanaston osaamista lyhyiden ja yksinkertaisten tehtävien kanssa (ks. Liite 1). Jokaisessa tehtävässä esiintyi kolmesta viiteen yrittäjyysalaan liittyvää sanaa, joista oppija saa yhden pisteen oikeaa vastausta kohden. Termejä on yhteensä kaksitoista, eli maksimipistemäärä, jonka voi saada kolmesta tehtävästä, on kaksitoista.

Ensimmäisen tehtävän tehtävänannossa pyydettiin kirjoittamaan sopiva sana tyhjään tilaan. Kuusi kymmenestä vastaajasta (Ar1, Vi2, En3, Ve4, Ve7, Vi10) ei pystynyt suorittamaan tehtävää, eli jokaiseen kolmen lauseen tyhjään tilaan oli joko kirjoitettu väärä tai sopimaton sana, tai se oli jätetty tyhjäksi. So5, Ve6, Bo8 ja Pu6 saivat kaksi kolmesta sanasta vastattua oikein. Täyttä suoritusta tästä tehtävästä ei saanut kukaan.

Toisen tehtävän tehtävänannon mukaan oppijan piti yhdistää viisi käsitettä ja niiden merkitykset. Puolella ryhmän osallistujista suoritus tässä tehtävässä oli odotettua heikompi. Ar1 ja Ve4 eivät saaneet yhtäkään paria yhteen eli eivät päässeet tehtävästä läpi. Vi2 ja Vi10 saivat viidestä parista vain yhden oikein. En3 suoriutui kahdella oikealla parilla viidestä. Puolet ryhmästä taas sai paremmat lukemat: Ve7 – kolme paria viidestä, ja So5, Ve6, Bo8 ja Pu9 – täydet viisi paria.

Viimeisen tehtävän tulokset, missä oppijan piti kirjoittaa omin sanoin neljän yrittäjäyysalaan kuuluvan sanan määritelmät, näyttävät melkein samaa tulosta onnistuneiden ja vähemmän onnistuneiden vastauksien suhteen. Viisi oppijaa on tässäkin tehtävässä saanut heikompia lukemia: neljä henkilöä (Ar1, Vi2, Ve4, Vi10) ei pystynyt saamaan yhtäkään termiä oikein ja Ve7 kirjoitti oikean määritelmän vain yhdelle termille. Viiden henkilön ratkaisut ovat kuitenkin suhteellisen hyviä: kaksi oppijaa (Ve6 ja Bo8) saivat kaksi neljästä määritelmästä oikein, En3 ja Pu9 ratkaisivat kolme neljästä, ja So5 sai kaikki täydet pisteet tästä tehtävästä.

Tarkastellessa tehtävien tulokset kokonaisuudessaan, saadaan seuraava kuvaus kurssilaisten yrittäjäyysanaston osaamisesta. Kaksi heikompaa suomen kielen tasoa omaavaa oppijaa (Ar1 ja Ve4) eivät pystyneet ratkaisemaan yhtäkään tehtäväosiota tarjotuista, minkä takia heidän tuloksiensa kokonaisarvo on 0/12, jossa ensimmäinen luku tarkoittaa oikein saatujen vastauksien määrää (piste per sana) ja toinen kolmessa tehtävässä esiintyneiden termien kokonaisuudessa. Vi2 ja Vi10 ovat saaneet pisteikseen 1/12. En3 ja Vi7 saivat 5/12 ja 6/12 vastaavasti. Ve6:n ja Bo8:n loppulukemat 9/12 näyttävät jo pikkuisen positiivisemmalta. Pu9 sai 10/12 oikein ja So5 sai ryhmän korkeimmat lukemat 11/12. (ks. Taulukko 4)

TAULUKKO 4. Sanastotehtävien ratkaisujen pisteet yhteen koottuna.

Henk. koodi	Tehtävä 1 (oikeiden vastausten määrä/max. pisteitä)	Tehtävä 2 (oikeiden vastausten määrä/max. pisteitä)	Tehtävä 3 (oikeiden vastausten määrä/max. pisteitä)	Yhteensä suoritus (yhteissumma/max. pisteitä)	Muu kommentti kyselyyn/tehtäviin
Ar1	0/3	0/5	0/4	0/12	"on vaikea mulle"
Vi2	0/3	1/5	0/4	1/12	
En3	0/3	2/5	3/4	5/12	
Ve4	0/3	0/5	0/4	0/12	
So5	2/3	5/5	4/4	11/12	
Ve6	2/3	5/5	2/4	9/12	"Toiminimi on yrityksen nimi"
Ve7	2/3	3/5	¼	6/12	"Toiminimi on yrityksen nimi"
Bo8	2/3	5/5	2/4	9/12	"Toiminimi on yrityksen nimi"
Pu9	2/3	5/5	3/4	10/12	"Toiminimi on yrityksen nimi, kauppanimi"
Vi10	0/3	1/5	0/4	1/12	

Tuloksien yhteydessä on tärkeä huomata muutama lisäasia. Esimerkiksi Ar1 on luovuttanut tehtävien vastaamisessa alusta lähtien ja kirjoitti tehtävien sivulle ”on vaikea mulle”, mikä voi kertoa hänen tietoisuudestaan omasta kielitaidostaan. En3 ja Ve4 ovat suorittaneet sanastotehtävät englanniksi sekä pyysivät tehtävien ja tehtävissä esiintyvien yrittäjyyssanojen käännöstä englannin kielelle, mikä voi lopulta olla syy siihen, että ainakin En3 sai loppujen lopuksi viisi pistettä tehtävistä. Käännös englannin kielelle ei kuitenkaan auttanut vastaajia saamaan korkeampia lukemia.

Mielestäni mielenkiintoisin sanastotehtävien tulos on kolmen vahvemman kielitason hallitsevan ja kahden heikomman oppijan sanastotehtävien suorituksessa esiintyvä lause. Se lause voidaan ajatella määritelmäksi, jonka vastaaja kirjoitti ”toiminimi”-termin viereen. Ve2, Ve6, Ve7 ja Bo8 kirjoittivat ”toiminimi on yrityksen nimi” ja Pu9 ”toiminimi on yrityksen nimi, kauppanimi”. Huolimatta siitä, että toiminimi – termi oli käytössä jokaisella kurssitapaamisella, esiintyi melkein jokaisella kurssilla käytettävän kirjan sivulla, jokaisen

kurssiosallistujan puheessa, ei reilu puolet koeryhmästä pystynyt antamaan oikeaa määritelmää termille. Näin tärkeä yrittäjäyysana jäi siis oppimatta tai ehkä jopa ymmärtämättä kahdentoista kurssitapaamisen jälkeen. So5 oli ainoa, joka osasi kirjoittaa määritelmän tälle termille oikein.

6 Tuloksien tulkintaa ja pohdintaa

Päätelmiä tehdessäni otan kyselyvastauksien lisäksi huomioon omia ”kenttähuomioitani”, joita tein kurssin aikana. Osallistujat ovat olleet aktiivisia erimuotoisissa vuorovaikutustilanteissa, osallistuneet keskustelutilanteisiin ja esimerkiksi tehneet esityksiä käyttäen yrittäjyys-sanastoa melko taitavasti. Olin vakuuttunut, että osallistujien reseptiiviset taidot ovat aika korkealla tasolla, sillä osallistujat vaikuttivat ymmärtävänsä kurssin materiaaleja ja opetettavaa aihetta melko hyvin kukin oman suomen kielen tasonsa mukaisesti. Välttääkseen väärinymmärryksiä ja helpottaakseen aiheen ymmärtämistä kurssilla käytettiin englannin kieltä suomen lisäksi, minkä oletin helpottaneen oppijoiden yrittäjyys-sanaston oppimista ja omaksumista. Kysymyksiä esitettiin välillä, mikä kertoo myös osallistujien aktiivisesta osallistumisesta opetukseen sekä uuden tiedon omaksumisen valmiudesta. Huomioideni perusteella oletin myös saavani kurssiin osallistuvien ammattikielen reseptiivisen osaamisen ja yrittäjyyskielen produktiivisen hallinnan kehityksen todistuksia kyselytutkimuksen tuloksista.

Valitettavasti kurssin aikana osoitetusta aktiivisuudesta huolimatta sanastotehtävien tuloksien perusteella melkein kaikkien suomenoppijoiden sanaston käytännön osaamisen taso vaikuttaa olevan aika matala. Heikompaa yleisen suomen kielen kielitaitoa hallitsevien henkilöiden yrittäjyys-sanaston osaaminen on myös heikompaa. Korkeampaa tasoa osaavilla ja jopa lähellä natiivitasoa suomea puhuvilla on ollut myös haasteita yrittäjyys-sanaston oppimisessa ja sen osaamisen osoittamisessa sanastotehtävien ratkaisuisissa.

Saamieni kyselyvastauksien perusteella voidaan vahvistaa tutkimukseni teesi siitä, että suomenoppijat käyttävät strategioita sanaston oppimiseen. Erilaisia strategioita käytetään ensin uuden vastaan tulevan sanan merkityksen selvittämiseen sekä sen oppimiseen jälkeenpäin. Kaikki oppijat myönsivät käyttävänsä sanaston oppimiseen strategioita.

Suosituimpia sanan merkityksen selvittämisen strategioita ovat sosiaaliset ja metakognitiiviset strategiat. Oppijat suosivat vuorovaikutusta opettajan tai kurssikaverin kanssa, jonka myötä he saavat arvattua ja opittua uuden sanan merkityksen. Esimerkiksi Bo8, joka on asunut Suomessa yli 25 vuotta, valitsee ainoana käyttämänään strategiana uuden sanan merkityksen selvittämiseksi ”kysyn opettajalta”, mikä lienee johtuvan siitä, että lähellä natiivitasoa suomea puhuvana ja suomea toisena kielenä jo varhaislapsuudesta lähtien oppineena henkilönä hän ei

ole oppinut käyttämään mitään ”apuvälineitä” oppimisen tukena, kuten esimerkiksi sanakirjaa tai kuvahakua kielenoppimistilanteissa. Toinen syy, miksi hän valitsi tämän vaihtoehdon, on ehkä se, että opettaja (kurssiviitekehäyksessä valmentaja) nähdään oppimistilanteessa lähellä olevana, pätevimpänä haettavan tiedon lähteenä. Voidaan myös spekuloida, että oppija ei välttämättä vain jaksaa tai osaa hankkia tietoa muualta, kun sen voi saada heti helpommin ja nopeammin kysymällä opettajalta.

Voidaan olettaa, että kontekstipohjaiset strategiat eivät tuota tavoiteltua tulosta heikomman suomen kielen taidon hallitseville/taitaville oppijoille, koska juoksevassa yrittäjäyhsalan tekstissä tai puheessa tuntemattoman sanan oppiminen voi olla todella hankalaa. Heikommat oppijat kääntyvät silloin tavallisimpiin kognitiivisiin sanan selvittämisen strategioihin: sanakirjan käyttöön ja tiedonhakuun aiheesta esimerkiksi kuvamateriaalien avulla (”ymmärrän, jos näen kuvia aiheesta”).

Kun sana on tullut tutuksi, sen oppimiseksi oppijat käyttävät mielellään kontekstipohjaista oppimisstrategiaa, mikä vahvistaa tutkielman teoreettista näkökulmaa oppimisen ekologisuudesta. Omaa oppimistaan kuvailee yhdeksän kymmenestä koehenkilöstä ”opin sanan kontekstissään, lauseessaan”. Se, kuinka hyvin tämä oppimismalli toimii loppujen lopuksi ja millaisia tuloksia se antaa, voidaan päätellä tehtäväosan ratkaisujen perusteella. Toisaalta päättely on suhteellista, koska sanaston osaamisen tarkastelun aineisto tässä tutkielmassa on kuitenkin aika suppea.

Kontekstipohjaisen oppimisstrategian lisäksi oppijat valitsevat myös muita strategioita. Assosiativinen oppimisstrategia ei saanut paljoa suosiota (vain kaksi vastausta). Kuitenkin voidaan olettaa, että oppijat eivät ole tietoisia siitä, että he käyttävät tätä strategiaa. Kuten selvitin luvussa yksi, uusi tieto tai tässä tapauksessa uusi sanasto prosessoidaan aina jo olemassa olevan tiedon avulla tai sen pohjalta.

Tämän kyselyn sisällä ei selvitetty, mikä strategia sijoittuisi kunkin oppijan suosituimmaksi, tai mitä strategiaa oppija käyttää muita useammin. Kysymykseen, onko kontekstipohjainen oppiminen aina prioriteettina vai yrittääkö oppija ensin oppia sanastoa käyttäen sanalistoja tai esimerkiksi miellekarttoja, on mahdotonta vastata saamieni tuloksien perusteella. Tämä kysymys voi toimia muiden tulevien tutkimuksien yhtenä tutkimuskysymyksenä.

Tutkielmani alussa esittämäni hypoteesi siitä, että suomenoppija kokee enemmän haasteita yrittäjyysosanaston kanssa itseoppimistilanteissa (esimerkiksi kotona tehdessään kotitehtäviä), ei saanut oletettua kannatusta. Vastauksien perusteella kotona oppiminen oli haastavampaa kuin luokkahuoneessa kurssitapaamisen aikana tapahtuva oppiminen.

Suomenoppijoiden käyttämät strategiat eivät toimi kyselyn tuloksien perusteella niin hyvin kuin oppijat ajattelevat niiden toimivan. Käytännön tehtäväosan ratkaisujen taso on tuloksien mukaan aika matala. Sanastotehtävät, joissa tietyt sanat on esitetty irrallisina yksiköinä, ovat osoittautuneet olevan erityisen haastavia suomenoppijoille. Voidaan olettaa, että sanojen hallinnan osoittaminen olisi mahdollista laajemman kontekstin yhteydessä.

Vain kaksi oppijaa sai kiitettävät ja kaksi tyydyttävät tulokset sanastotehtävien ratkaisuisista. Vaikka oppijat ovat todenneet yrittäjyysosanaston olevan haastavaa, he myönsivät myös, ettei niiden oppimisen kanssa ole suurempia vaikeuksia. Kuitenkin se on merkittävää, että yrittäjyysosanaston yleisimmät ja koko kurssin aikana käytetyt termit (esimerkiksi toiminimi, budjetti) tuottivat hankaluuksia jopa hyvän suomen kielen tason osaavalle. Tämä tulos vahvistaa tutkielmani teesiä siitä, että oppijat kokevat haasteita yrittäjyyskielen oppimisessa, ja erityisesti sanaston osalta.

Kyselyvastauksien perusteella voidaan päätellä, että eniten vaikeuksia yrittäjyysosanaston kanssa voivat kokea sellaiset oppijat, joiden äidinkieli on kauempana suomesta kielisukupuussa. Melkein kaikki kokeessa käytetyt sanat ovat suomennettuja tai alkuperäisesti suomenkielisiä termejä (vironkielisille kielisukulaisuudesta ei ollut helpotusta, Vi2 ja Vi10 saivat 1/12). Eli kahdestatoista sanasta erottui vain ”budjetti”, joka muistuttaa muodoltaan englantia ja voi olla sen takia enemmän tuttu oppijoille kuin muut sanat.

Seuraavaksi esitän muita kyselytutkimuksen avulla saamiani tuloksia. Työllistyminen on maahanmuuttajille vastauksien mukaan haastavaa monista eri syistä: puutteellinen kielitaito (Ve4, Ve6), työnantajien ennakkoluulot (So5), riittämätön koulutus tai ammattitaito (Ve7). Maahanmuuttajien työllistyminen on haastavaa ja kilpailu työmarkkinoilla Suomessa on kova (esim. Kyhä 2011), mikä tulee esille myös tutkimukseni tuloksissa. Kielitaito on osoittautunut tuloksien perusteella olevan tärkeää työnhaussa ja yrittäjyydessä. Kielitaidottomuus on siis ollut haasteena työllistymiselle.

Työllistyminen antaa maahanmuuttajalle mahdollisuuksia taloudelliseen hyvinvointiin, verkostoitumiseen ja vuorovaikutukseen perheen ulkopuolella. Työ edesauttaa maahanmuuttajan kotoutumista, sillä työllistymisen myötä maahanmuuttaja tutustuu suomalaiseen työkuulttuuriin, elämäntapoihin, arvoihin ja yhteiskunnallisiin normeihin. Työ, tulot ja opiskelu ovat kotoutumisen mittareita (Alitolppa-Niitamo, Söderling, Fågel 2005: 39). Kyselytutkimuksen vastauksien perusteella voidaan olettaa, että suomenoppijat kokevat yrittäjyyden ja itsensä työllistämisen auttavan paremman taloudellisen tilanteen saamisessa. Yrittäjyys on myös monelle mahdollisuus toteuttaa itseään omalla alallaan. Yrittäjyyskurssille osallistuminen on yksi polku, johon maahanmuuttajat suuntautuvat parantaakseen taloudellista tilannetta ja kokeillakseen omia voimia yrittäjyydessä.

Vastauksien mukaan maahanmuuttajien työllistyminen voi olla epävakaa ja haasteellista. Työllistyneet maahanmuuttajat ovat useammin määräaikaissa tai ”muuten epätyypillisissä” työsuhteissa, sekä maahanmuuttajien keskitulot ovat kantaväestöä alhaisemmat kaikilla toimialoilla. (Fornaro 2018: 15.) Työttömyydestä ja taloudellisesta epävarmuudesta johtunevat maahanmuuttajien negatiiviset tunteet omasta elämäntilanteestaan ja elämänhallinnastaan. Taloudellisesta tilanteestaan huolimatta tutkimukseen osallistuneet maahanmuuttajat ovat suurin osin tyytyväisiä omaan elämäänsä tällä hetkellä. Osallistujien motivaatiotaso opiskeluun, kielenoppimiseen, työllistymiseen ja yrittäjyyteen on aika korkea. Osallistujat katsovat tulevaisuuteen positiivisesti huolimatta heidän kokemistaan vaikeuksista työnhaussa, kielenoppimisessa ja kotoutumisessa.

Viimeiseksi voidaan tehdä päätelmä, että yrittäjyyskurssin tavoitteet on myös osittain saavutettu. Kyselytutkimuksen sekä kurssin valmentajan saamien kurssipalautteiden perusteella on saatu positiivinen ote yrittämiseen ja aktiiviseen toimintaan. Kaikki kurssille osallistuneet yrittäjyydestä kiinnostuneet maahanmuuttajat ovat saaneet neuvontaa ja tarvittavaa tietoa yrittäjyydestä helpolla suomen kielellä tai tarvittaessa englannin kielellä. Valitettavasti kurssin järjestäjillä ei ole tietoa, moniko kurssin osallistujista on saanut oman yrityksensä pystyyn kurssin päätyttyä, mutta useat ovat jatkaneet toisella yrittäjyyskurssilla.

7 Lopuksi

Tarkoitukseni oli selvittää suomenoppijoiden kokemuksia yrittäjyys-sanastosta ja vastata tutkimuskysymyksiini, joita olivat: Kokevatko suomenoppijat haasteita erikoissanaston oppimisessa? Miten suomenoppijat oppivat yrittäjyyteen liittyvää sanastoa? Käyttävätkö oppijat strategioita oppimiseen, ja onko ammattiin valmentavasta koulutuksesta hyötyä suomenoppijalle kielen oppimisen kannalta? Tarkempia tuloksia voi tarkastella luvussa 5, mutta esittelen lyhyesti tuloksia seuraavissa lauseissa: Suomenoppijat kokevat haasteita yrittäjyys-sanaston oppimisessa ja omien vastauksiensa mukaan käyttävät strategioita sanaston oppimiseen. Strategioiden käytön tehokkuus on näyttänyt olevan kyseenalaista, koska suomenoppijoiden yrittäjyys-sanaston osaaminen ammattikurssin päättyessä on ollut aika heikko.

Olenaisimpana tutkielman tuloksena pidän sitä, että suomenoppijoiden kokemista haasteista huolimatta koehenkilöt ovat säilyttäneet motivaation opiskeluun ja itsensä kehittämiseen. He ovat myös saaneet hyödyllisiä kokemuksia ja taitoja ammattiin valmentavasta koulutuksesta sekä päässeet kehittämään omaa osaamistaan yrittäjyyskurssin avulla.

Ammatillinen kielitaito on tärkeä tekijä, joka mahdollistaa onnistunutta kotoutumista työllistymisen kautta. Liike-elämän työtehtävissä sekä yrittäjän työssä suomen kielen taitotason vaatimukset ovat korkeita ja suomen kielen osaaminen on välttämätön vaatimus suomalaisten asiakkaiden kanssa asioimiseksi (Komppa, Jappinen, Hämäläinen 2014: 14). Tutkimustulokseni perusteella voidaan olettaa, että suomenoppijalla on riittävästi motivaatiota, oppimistaitoja ja muuta kompetenssia ammattikielen oppimiseen, mutta sen käytännöllinen oppimisprosessi ei suju niin hyvin kuin sen pitäisi tai kuin suomenoppija sen luulee tapahtuvan. Yrittäjyyskielen kehittämisen tueksi voisi olla tarjolla esimerkiksi erillinen kielikurssi ammattikurssin sisällä tai ohella, mikä antaisi tuleville yrittäjille kielellisiä kompetensseja eli käytännön tietoja yrittäjyyskielen erikoisuuksista, kuten alan sanastosta, kielirakenteista, alalla käytettävästä puherekisteristä ja mahdollisista tulevalle yrittäjälle vastaan tulevista sosiaalisista tilanteista, joissa hän joutuu käyttämään ammattikielitaitoaan. Tämän tyyppisiä kursseja tarjotaan esimerkiksi rakennus-, metalli- ja siivousalan ammattilaiselle, mutta yrittäjille suunnattuja kielikursseja ei ole. Maahanmuuttajille ja maahanmuuttajataustaisille kohdennettua yrittäjyyskoulutusta tulisi tarjota enemmän, koska

maahanmuuttajien mahdollisuudet hakeutua menestyksekkäästi suomenkielisille tarkoitettuun koulutukseen ovat selkeästi rajoitettuja. (Hiltunen 2012: 15) Toisena keinoa parantaa ammattikielitaitoa tai ylläpitää yrittäjäyryskurssilla opittuja tietoja on niiden käyttö oikeassa liiketoiminnassa, eli mitä enemmän sanastoa yrittäjä tulee käyttämään omassa toiminnassaan, sitä paremmaksi hänen ammattikielitaitonsa luultavasti kehittyy. CLIL¹-menetelmien soveltaminen lyhytaikaisiin ammattikoulutuksiin sekä esimerkiksi työharjoitteluun suomenkielisessä ympäristössä antaisi aloittelevalle yrittäjälle hyödyllisiä resursseja oman ammattikielitaitonsa kehittämiseen.

Saatuani tutkielmani päätökseen huomaan, mitä olisin voinut tehdä toisin laatiessani ja suorittaessani kyselytutkimusta. Tutkimuskyselyn pilottiversio sekä varsinainen aineiston keruu olivat haaste, koska siinä vaiheessa käsitykseni tutkielmani tavoitteista sekä oppimisen strategioista olivat vasta muotoutumassa. Kyselyn sisällön osalta löytyy kehitettävää sekä taustatietojen kartuttamisessa että sanasto-osan tehtävistä. Taustatietolomakkeeseen voisi olla hyödyllistä lisätä kysymykset koehenkilön saamasta koulutuksesta ja sen tasosta, koska aiempi oppimiskoulutus ja sen kautta hankittu oppimisen kokemus vaikuttanevat oppimistaitojen hallintaan, niiden kehitykseen ja esimerkiksi itsesääätelyyn. Oletetaan, että aiemman koulutuskokemuksen kautta kerätyt oppimistavat ja -strategiat edesauttavat kielen oppimista ja sanaston omaksumista.

Käyttötapoja ja oppimisstrategioita on jokaisella oppijalla omanlaisia, ja niiden välillä on olemassa huomattavaa vaihtelua. Aineiston ja tutkimuskysymyksien rajoittuneisuuden takia strategioiden vaihtelua ei ollut mahdollista tutkia ottaen huomioon esimerkiksi sellaisia tekijöitä kuin kulttuuri, sukupuoli tai koulutustaso. Olisi mielenkiintoista selvittää, käyttävätkö naiset ja miehet oppimisstrategioita jotenkin eri tavoin, tai miten esimerkiksi Venäjältä tulevien oppijoiden oppimistyyli eroaa Lähi-idästä tai arabimaista kotoisin olevien strategioista. Koulutustaso ja koulutuksen myötä entuudestaan opitut oppimistaidot ovat myös sellaisia tekijöitä, joilla saattaa olla vaikutusta oppimiseen ja erityisesti sanaston oppimisen strategioihin. Oppijan ikää ja ikään liittyvän oppimistaidon laatua ei myöskään ole sisällytetty tähän tutkimukseen. Mielenkiintoista on, että useat toteavat, ettei yrittäjäyryssanaston kanssa ole ongelmia, mutta heidän suoritukset ovat silti heikkoja.

---

¹ CLIL eli Content and Language Integrated Learning on toisin sanoen vieraskielinen opetus (Opetushallinnon sanasto); se on menetelmä, jossa asiasisältöjä opetetaan ja opiskellaan vieraalla kielellä.

Kyselytutkimuksen kysymykset strategioista olisi voinut jäsentää toisella tavalla, joka helpottaisi vastaamisprosessia ja vastauksien käsittelyä. Avoimet kysymykset strategioiden käytöstä olisivat voineet tuoda esiin myös muitakin strategioita minun ehdottamieni lisäksi.

Tutkimuskyselyssä en ole selvittänyt koehenkilöiden yrittäjäksi hakeutumisen syitä. Tämä tieto olisi kuitenkin voinut kertoa enemmän oppijan motivaatiosta oppimiseen, joka vuoroltaan vaikuttanee esimerkiksi oppijan oppimistahtiin ja oppimistapoihin. Motivaatiotaso, henkilökohtainen taloudellinen tilanne sekä sellaiset tekijät kuin kulttuuri, luonteenpiirteet ja jopa terveydentila saattavat vaikuttaa oppijan tavoitteiden asetteluun, joita ovat esimerkiksi nopeasti yrittäjäksi tuleminen tai yrittäjäyksen ammattikielen osaaminen.

Käytännön osassa tarjosin oppijoiden ratkaistavaksi aika samantyyppisiä sanastotehtäviä, joita kurssinkin aikana on tehty, ja joiden päätarkoituksena oli selvittää tiettyjen termien osaamista. Sanojen otanta oli kuitenkin satunnaista, mistä johtuu se, että päätelmät koko yrittäjäyksen sanaston osaamisesta tietyn kahdentoista sanan tunnistamisen perusteella ovat melko ehdollisia. Erityyppiset sanastotehtävät, joissa reseptiiviset ja produktiiviset taidot ovat paremmin hahmotettavissa, voisivat tuoda enemmän tuloksia, mutta laajentaisivat tutkimusaineistoa ja monimutkaistaisivat aineiston käsittelyä. Laajemman kyselyn teettäminen olisi voinut olla haastavaa, koska se veisi ajallisesti enemmän oppijan aikaa sekä olisi vaarana, että oppija suorasanaisesti tylsistyisi vastaamiseen.

Saadakseni tietoa oppijoiden kielen kehityksestä olisin voinut suorittaa kielitaidon kartuttamisen kurssin alussa ja lopussa. Esimerkiksi olisi voinut tarjota samat sanastotehtävät oppijoiden ratkaistavaksi kurssin alussa ja lopussa, ja niistä saatuja tuloksia voitaisiin verrata toisiinsa. Tämän avulla voitaisiin tehdä päätelmiä oppijoiden yrittäjäyksen kielen osaamisesta ja sen kehityksestä kahdentoista viikon aikana. Se lienee rehellisempi tapa tehdä päätöksiä kielitaidon kehityksestä, mutta uskon, että minun teettämäni päättökoe antaa kuitenkin näyttävää kuvausta ammattikurssin suorittaneiden suomenoppijoiden ammattikielitaidosta ja sen suhteellisen heikosta kehityksestä kurssin aikana. Kuitenkin ajatus gradun aiheesta tuli vasta kurssin alettua, minkä takia osallistujien kielitaidon alkukartoitus oli mahdotonta.

Verrokkiryhmän saaminen oli myös alun perin tutkielmani suunnitelmissa. Tavoitteena oli teettää samanlainen kysely toisella maahanmuuttajaryhmällä toisen yrittäjäyksen koulutuksen yhteydessä helmi-toukokuussa 2018, mutta osallistujien kielitaidon riittämättömyyden takia

tämän kurssin työkieli oli suurimmaksi osaksi englanti, minkä takia suomen kielen sanastoon liittyvän kokeen suorittaminen oli irrelevanttia.

Tutkimuksen pätevyuden ja luotettavuuden suhteen täytyy huomata, että päätelmät oppijoiden kielitaidosta ja sen kehityksestä on tehty kyselytutkimuksen tuloksien ja omien huomioideni perusteella. Tuloksia tutkiessani ja pohtiessani olen pyrkinyt toiminaan kriittisesti, vaikka jotkut päätelmät saattavat vaikuttaa subjektiivisilta. Olen kuitenkin ollut kenttätutkijana kurssin aikana, mistä syystä oma henkilökohtainen näkemykseni on vahvasti aistittavissa päätelmissä. Tutkielmani luonne on lähinnä kvantitatiivinen, ja sen tavoitteena oli kuvata tietyn oppijaryhmän yrittäjyysosanaston osaamista, minkä takia tutkimuksen tuloksia voidaan pitää valideina ja relevantteina vain tämän tutkimustapauksen osalta.

Usean osallistujan kielitaidon osittainen puute on ollut haasteena tutkimusaineiston tuottamisvaiheessa. Kysymysasetelmat olivat osalle vaikeita, minkä voin päätellä omien huomioideni ja osallistujien palautteen perusteella. Yritin asettaa kysymyksiä mahdollisimman ymmärrettävällä tavalla helpottaakseni vastausprosessia heikompaan suomen kieltä osaaville. Ennen kyselyn varsinaista teettämistä näytin kyselyversion kurssin valmentajalle varmistaakseni sen sopivuuden. Kyselyn suorittamishetkellä ja lomakkeiden keräämisen jälkeen ymmärsin, että jotkut kysymykset tai tehtävät olivat kuitenkin vaikeita osallistujille, mikä näkyy sittenkin vastauksissa. Välttääkseni kysymyksien ja tehtävien väärinymmärryksiä olisin voinut muotoilla kyselyn jollain toisella tavalla tai jopa käyttää toista metodologiaa, esimerkiksi suullista haastattelua kirjallisen sijaan. Tämä olisi tietysti vienyt enemmän resursseja molemmilta puolilta.

Tutkimuksessa selvisi, että maahanmuuttajien yrittäjyyskielen osaamisen kehittyminen tapahtuu hitaammassa tahdissa kuin on oletettu. Se, että kurssin aikana jouduttiin käyttämään englantia aina välillä, on saattanut hidastaa ja vaikeuttaa suomenoppijoiden sanaston omaksumista. Motivaatio ja asenteet suomen kieltä kohtaan vaikuttavat väistämättä oppimiseen. Tässä yhteydessä voidaan olettaa, että pärjätäkseen yrittäjyysalalla suomenoppija ei koe voimakasta tarvetta yrittäjyysalan erikoissanaston osaamiselle. Motivaation yrittämiselle ja itsensä kehittämiseksi on todettu kuitenkin olevan koholla. Positiivisena tutkimuksen tuloksena voidaan myös pitää sitä, että maahanmuuttajat toimivat aktiivisina oppijoina jokaisessa kielenkäyttötilanteessa ja käyttivät ympäristön tarjoamia affordansseja oppimistarpeisiinsa välittömästi.

Tässä tutkimuksessa seurattiin yhden yrittäjyyskurssin osallistujien ammattikielen kehitystä ja yritettiin saada kuvausta ammattisanaston oppimisen haasteista. Tutkimuksen tuloksia voidaan katsoa pikemminkin suuntaa antavina, sillä koeryhmän koko oli suhteellisen pieni ja tutkimuksen sisältö melko suppea. Tutkimuksen tuloksia voidaan kuitenkin soveltaa mahdollisten tulevien tutkimuksien tarjoamiin suurempiin viitekehyksiin. Tutkimusta tehdessäni minulle on noussut kiinnostus jatkotutkimukseen, joka sisältäisi suomenoppijoiden ammattikielen osaamiseen ja sen kehitykseen liittyviä kysymyksiä laajemmassa skaalassa. Erityisen kiinnostavaa olisi laajentaa tutkimusta tietyn ammattiryhmän tai ammattialueen ulkopuolelle ja vertailla esimerkiksi ammattisanaston oppimista ja kehitystä eri työympäristössä pidemmällä aikavälillä. Avoimia kysymyksiä sanaston oppimisen strategioista on siis vielä paljon muita tulevia tutkimuksia varten.

Lähteet

- Alitolppa-Niitamo, Anne – Söderling, Ismo – Fågel, Stina (toim.) 2005: *Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin*, Väestötutkimuslaitos ja Kotipuu, [Viitattu 8.2.2019.] Saatavissa: <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/e32c63353b7551c1d269c5729eccf212/1548755637/application/pdf/490819/Olemmemuuttaneet.pdf>.
- Barcroft, Joe 2015: *Lexical input processing and vocabulary learning*, John Benjamins Publishing Company, [Viitattu 8.2.2019.] Saatavissa: <https://login.ezproxy.utu.fi/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&scope=site&db=nlebk&AN=1105832>.
- Cook, Vivian 2016: *Second language learning and language teaching: fifth edition*, [Viitattu 8.2.2019.] Saatavissa: <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.utu.fi/ehost/ebookviewer/ebook/bmxlYmtfXzEyMzM5MTFfX0FO0?sid=b3393f4a-206c-455d-b63a-0c1fc361cfa4@sessionmgr101&vid=0&format=EK&lpid=nnavpoint-12&rid=0>.
- Cook, Vivian – Singleton, David 2014: *Key Topics in Second Language Acquisition*, Channel View Publications, [Viitattu 8.2.2019.] Saatavissa: <http://kutu.eblib.com/patron/FullRecord.aspx?p=1664048>.
- Dörnyei, Zoltan – Ryan, Stephen 2015: *The psychology of the language learner revisited*, Routledge, [Viitattu 8.2.2019.] Saatavissa: <https://login.ezproxy.utu.fi/login?url=https://www.taylorfrancis.com/books/9781317699828>.
- EVK = Eurooppalainen viitekehys 2003: *Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys*, WSOY, Helsinki.
- Fornaro, Paolo 2018 : *Immigrant Entrepreneurship in Finland*, ETLA Report No 83, [Viitattu 2.4.2019.] Saatavissa: <https://pub.etla.fi/ETLARaportit-Reports-83.pdf>.
- Hiltunen, Saara 2012: *Monikulttuurisuus Euroopan reunamailla*, Teoksessa: Havi, Minna, Lätti, Mervi, Westman, Anna Liisa, Hiltunen, Saara, (toim.) *Maahanmuuttajan matka suomalaiseen yhteiskuntaan*. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu.

- Honko, Mari 2013: *Alakouluikäisten leksikaalinen tieto ja taito. Toisen sukupolven suomi ja SI-verrokki*, Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print Tampere, 2013, [Viitattu 8.2.2019.] Saatavissa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/94544/978-951-44-9251-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Iisa, Katariina 1992: *Pitäiskö kaikesta puhua termein?* Kielikello 3/1992; KSK, 1992; [Viitattu 20.3.2019.] Saatavissa: <https://www.kielikello.fi/-/pitaako-kaikesta-puhua-termein-> .
- Joronen, Tuula 2012: *Maahanmuuttajien yrittäjyys Suomessa*, Tutkimuksia 2012:2, Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Komppa, Johanna – Jäppinen, Tuula – Herva, Marja – Hämäläinen, Taija 2014: *Korkeakoulutuksen ammatilliset suomi toisena kielenä –viitekehykset*, Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja, Aatos-artikkelit 16, [Viitattu 15.3.2019] Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/128057/AATOS_16.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Kyhä, Henna 2011: *Koulutetut maahanmuuttajat työmarkkinoilla. Tutkimus korkeakoulututkinnon suorittaneiden maahanmuuttajien työllistymisestä ja työurien alusta Suomessa*. Turun yliopiston julkaisuja, Turun yliopisto.
- Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, [Viitattu 8.2.2019] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>.
- Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 493/1999, [Viitattu 8.2.2019] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990493>.
- Martin, Maisa 1999: *Suomi toisena ja vieraana kielenä*. Teoksessa : Kari Sajavaara – Arja Piirainen–Marsh (toim.), *Kielenoppimisen kysymyksiä*, Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, soveltavan kielentutkimuksen keskus, 157- 178.
- Mustonen, Sanna 2015: *Käytössä kehittyvä kieli : paikat ja tilat suomi toisena kielenä -oppijoiden teksteissä*, Jyväskylä studies in humanities.
- Nation, Paul 2005: *Teaching and Learning Vocabulary*, Teoksessa : Hinkel, Eli (toim.) *Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning*, Routledge, New York and London.

- Nykänen, Olli 1997: *Mitä TSK sanoo hyvistä ja huonoista termeistä — ja milloin?* Terminfo-lehti, nro.1/97, s. 3-6, Oy EDITA Ab, Helsinki, 1997; [Viitattu 8.4.2019] Saatavissa : <http://www.terminfo.fi/tiedostot/terminfo/pdf-arkisto/TI1997-1.pdf#page=3>.
- OPH = Opetushallitus 2007: *Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus. Suositus opetussuunnitelmaksi*, Edita Prima Oy, Helsinki.
- 2011 : *Maahanmuuttajien koulutus Suomessa – tilannekatsaus, Raportit ja selvitykset 2011 :3*, [Viitattu 08.4.2019] Saatavissa : http://www.oph.fi/download/131381_Maahanmuuttajien_koulutus_Suomessa_tilannekatsaus.pdf.
- Palvelualan työhön, maahanmuuttajalle (nro 685043), [Viitattu 22.3.2019.] Saatavissa: <https://koulutukset.te-palvelut.fi/kt/685043?searchPhrase=kieli&announced=0&sort=1>.
- Pikala, Anna – Ahola, Helinä – Katajarinne, Petri – Parkkola, Timo 2014: *Luovuus ja liiketoiminta –työkirja*, Humanistinen ammattikorkeakoulu, [Viitattu 8.2.2019] Saatavissa: https://issuu.com/humak/docs/humak_ll_tyokirja_22x22cm_netti.
- Pikala, Anna 2019: *Asiakkaana maahanmuuttaja. Vinkkejä yritysneuvontaan*, Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja 76, Turku.
- Sisäministeriö 2018a: Sisäministeriön tiedote 6/2018 ; Hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma tähtää työvoiman maahanmuuton vahvistamiseen ; [Viitattu 10.4.2019] Saatavissa : https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/hallituksen-maahanmuuttopoliittinen-ohjelma-tahtaa-tyovoiman-maahanmuuton-vahvistamiseen?_101_INSTANCE_3wyslLo1Z0ni_groupId=10616.
- 2018b: *Töihin Suomeen – Hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma työperäisen maahanmuuton vahvistamiseksi* ; Sisäministeriö, Helsinki, [Viitattu 18.3.2019] Saatavissa : <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160444/1%202018%20SM%20T%C3%B6ihin%20Suomeen.pdf?sequence=4&isAllowed=y>.
- Skinnari, Kristiina 2012: *Tässä ryhmässä olen aika hyvä. Ekologinen näkökulma kielenoppijaidentiteetteihin peruskoulun viidennen ja kuudennen luokan englannin opetuksessa* ; Jyväskylä studies in humanities 188, Jyväskylän yliopisto.

- Suomalainen, Johanna 2002: *Erikoiskielestä yleiskieleen – termeistä sanoiksi*, Kielikello 1/2002, KSK, [Viitattu 18.3.2019] Saatavissa : <https://www.kielikello.fi/-/erikoiskielista-yleiskieleen-termeista-sanoiksi>.
- Suomen Uusyrityskeskukset ry/ SUK-Palvelu Oy, 2017: *Selko-opas yrittäjyyteen*, , [Viitattu 23.3.2019] Saatavissa: https://www.uusyrityskeskus.fi/wp-content/uploads/2017/06/SUK_selko_opas_verkkoon.pdf.
- Tomasello, Michael 2008: *The usage-based theory of language acquisition*, Teoksessa : Bavin, Edith L. (toim.) *The Cambridge Handbook of Child Language*, Cambridge University Press, 69 – 88.
- Väestöntutkimuslaitos 2019 : [Viitattu 08.4.2019] Saatavissa : http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/maahanmuuttajien-maara/.
- van Lier, Leo 2004: *The Ecology and Semiotics of Language Learning. A Sociocultural Perspective*. Educational Linguistics vol.3, Kluwer Academic Publisher, Boston.
- Vihonen, Inkaliisa 2005: *Taloutta vai ekonomiaa? Talouden kielestä kustantajan näkökulmasta*, Kielikello 4/2005, KSK, [Viitattu 22.3.2019] Saatavissa <https://www.kielikello.fi/-/taloutta-vai-ekonomiaa-talouden-kielesta-kustantajan-nakokulmasta>.
- Virtanen, Aija 2013: *Minä sairaanhoitajana: Tulevaisuuden minuudet motivaatiota muokkamaassa*, Lähivertailuja - Lähivördlusi 23, 403–427.
- 2017: *Toimijuutta toisella kielellä : kansainvälisten sairaanhoitajaopiskelijoiden ammatillinen suomen kielen taito ja sen kehittyminen työharjoittelussa*, Jyväskylä studies in humanities, Jyväskylän yliopisto, väitöskirja. [Viitattu 08.4.2019] Saatavissa : https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/53539/Virtanen_Aija_screen.pdf?sequence=3&isAllowed=y.

Sanakirjat ja muut tiedelähteet:

- Erikoisalojen sanaston ja sanakirjojen kokoelma [Viitattu 8.2.2019] Saatavissa: <http://www.tsk.fi/tepa/fi/>.
- Opetushallinnon sanasto [Viitattu 25.3.2019] Saatavissa: http://www03.oph.fi/sanasto/listaakaikki_s.asp.

- Tieteen termipankki [Viitattu 8.02.2019] Saatavissa :
<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede>.
- Yritystulkki ry:n yrittäjän sanasto [Viitattu 8.02.2019] Saatavissa:
<https://www.yritystulkki.fi/fi/alue/oulu/toimiva-yrittaja/sanasto/>.
- YVI-hankkeen yrittäjyysanakirja [Viitattu 8.02.2019] Saatavissa:
<http://www.yvi.fi/sanakirja>.

Liitteet

LIITE 1. Kyselylomake

Hei!

Olen Iana Kubyshkina, Turun yliopiston suomen ja sen sukukielten maisteriohjelman opiskelija. Minä kirjoitan tutkimusta suomen oppijoiden kielen kehityksestä. Pää tavoitteeni on selvittää, miltä tuntuu suomen kielen liikealan sanaston oppiminen ja mikä tekee oppimisprosessista helpompaa.

Kaikki antamasi tieto käsitellään nimettömänä, eikä sitä käytetä muuhun kuin tutkimustarkoituksiin.

Pyydän sinua vastaamaan rehellisesti. Voit käyttää vastaamiseen niin paljon aikaa, kuin tarvitset. Muista, että tässä kyselyssä ei ole oikeita tai vääriä vastauksia. Jos jokin kysymys on epäselvä sinulle, voit aina kysyä minulta.

Kiitos vastauksista! Niistä on suuri apu tutkimukseeni.

.....

Antamiani tietoja saa käsitellä nimettömänä ja käyttää tutkimustarpeisiin:

Allekirjoitus _____

OSA A.

I. TAUSTATIETOLOMAKE

1. Nimi: _____
2. Ikä: _____
3. Sukupuoli: Nainen Mies Muu
4. Ammatti _____
5. Mikä on äidinkieleni? _____
6. Mitä muita kieliä puhut? _____
7. Kuinka kauan olet asunut Suomessa? _____
8. Kuinka kauan olet opiskellut suomea? _____ vuotta _____ kuukautta

9. Kuinka hyvä suomen kielen taitosi mielestäsi on? Rastita (X).
 Erittäin hyvä (ei suuria vaikeuksia millään osa-alueella)

- Hyvä (tulen toimeen suomen kielellä)
- Kohtalainen (tulen toimeen suomen kielellä vain tietyntilanteissa)
- Välttävä (en tule toimeen suomen kielellä)
- En osaa sanoa

10. Missä olet opiskellut suomen kieltä? Rastilla (X)

- koulussa (peruskoulu ja/tai lukio)
- ammattikoulussa tai -opistossa
- yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa
- kielikurssilla (jos valitset tämän, kuinka pitkä kurssi? _____)
- kotona (perheen kanssa)
- kavereiden avulla
- työpaikalla
- muualla, missä? _____
- en ole koskaan opiskellut suomen kieltä

11. Kuinka paljon käytät suomen kieltä arkkielämässäsi?

- joka päivä ympäri vuorokauden
- joka päivä 5-8 tuntia
- joka päivä 1-4 tuntia
- 3-5 päivää viikossa
- 1-2 kertaa viikossa

12. Missä tilanteissa käytät suomen kieltä?

- koulussa
- työpaikalla
- perheen parissa
- kavereiden kanssa
- arjessa (kaupassa, torilla, bussissa yms.)
- viranomaisilla (KELAssa, verotoimistolla, lääkärillä yms.)
- internetissä
- jossain muualla, missä? _____

II. SANASTO

1. Kuinka vaikealta tuntuu suomen kielen opiskelu sinulle?

- erittäin vaikealta
- aika vaikealta
- ei kovin vaikealta
- helpolta

2. Kuinka vaikealta vaikuttaa yritysalan sanaston oppiminen?

- erittäin vaikealta
- aika vaikealta
- ei kovin vaikealta
- helpolta

3. Mikä yritysalan sanaston osa on sinulle vaikein? (voit valita useamman vaihtoehdon)

- liikeala yleensä
- verotukseen liittyvä sanasto
- lainsäädäntöön liittyvä sanasto
- mainonta- ja markkinointisanasto
- rahoitukseen ja kirjanpitoon liittyvä sanasto
- oman liikealan sanasto, mikä? _____
- muu, mikä? _____

4. Miksi yritysalan kieli tuottaa vaikeuksia sinulle?

- vaikea sanasto
- vaikeat kielikonstruktiot
- oma kieliosaaminen on vielä heikko
- en ymmärrä opettajan kieltä
- olen huono muistamaan uusia sanoja
- minulla ei ole motivaatiota opiskella
- en osaa vastata
- joku muu syy, mikä? _____

5. Paljonko uusia sanoja (mitä sinä et tavannut etkä/taikka käyttänyt aikaisemmin) tulee vastaan kurssin aikana?
- oikein paljon (melkein joka kurssitapaamisella)
  - paljon (aina välillä tulee uusia sanoja)
  - ei kovin paljoa (muutama kymmenen sanaa koko kurssin aikana)
  - todella vähän (kaikki sanat ovat olleet tuttuja)
6. Koetko enemmän vaikeuksia sanaston kanssa luokkatilanteessa vai kotona tehdessäsi kotitehtäviä?
- koen enemmän vaikeuksia luokkatilanteessa
  - koen enemmän vaikeuksia kotona

III. STRATEGIAT

1. Jos ja kun tapaat uuden tuntemattoman yritysalan sanan, yritätkö selvittää sen merkitystä?
- kyllä
  - en
2. Mistä selvität tuntemattoman sanan merkityksen?
- katson sanakirjasta heti
  - yritän ymmärtää merkitystä kontekstista (lauseesta, tekstistä)
  - kysyn kaverilta
  - kysyn opettajalta
  - en selvitä merkitystä
3. Mikä auttaa sinua ymmärtämään kurssitapaamisen aihetta (jos se on vaikea)?
- tarvitsen sanan käännöstä suomesta äidinkieleen
  - käännös suomesta englantiin yleensä auttaa minua
  - kysyn opettajalta, jos jotain jää epäselväksi
  - katson opettajan eleitä ja mimiikkaa
  - puhun luokkakaverin/penkkinaapurin kanssa asiasta tauolla
  - ymmärrän, jos näen kuvia aiheesta (tarvittaessa etsin sanaa kuvahaulla)
  - joku muu apuväline? Mikä? _____

4. Miten opit uusia sanoja? Onko sinulla oma tapa oppia uusia sanoja?

- Opin ulkoa suomenkielisen sanan ilman käännöstä
- Opin ulkoa suomenkielisen sanan ja sen käännöksen äidinkieleksi/englanniksi (valitse)
- teen mielikarttoja
- yritän keksiä assosiaation johonkin tuttuun sanaan
- kirjoitan ulos omaan sanalistaan
- opin sanan kontekstissa (lauseessa)
- yritän etsiä tekstejä, joista voin tavata sanan, ja lukea niitä
- muistan sanan, jos näen sen kuvan
- katson videoita aiheesta
- yritän käyttää sanaa mahdollisimman paljon puheessani
- en opi uusia sanoja
- joku muu, mikä? _____

5. Voin sanoa, että olen oppinut uuden sanan, kun:

- osaan kirjoittaa sanan
- osaan käyttää sanaa puheessani
- ymmärrän täysin sanan merkitystä tekstissä
- ymmärrän osittain sanan merkitystä jonkun muun puheessa
- osaan selittää sanan merkitystä
- osaan käyttää sanaa, mutten osaa selittää sen merkitystä
- tiedän, mitä sana tarkoittaa, mutten osaa käyttää sitä

IV. MOTIVAATIO

1. Miksi tulit yrittäjyyskursseille?

- haluan tulla yrittäjäksi / aloittaa uusi yritys
- haluan tietää, miten yrittäjyys toimii, mutten ole varmaa omasta yrityksestä
- haluan oppia jotain uutta
- haluan työllistyä itse
- haluan työllistää muita ihmisiä
- haluan tutustua uusiin ihmisiin

haluan oppia suomen kieltä paremmin

joku muu syy _____

2. Mitä mieltä olet yrittäjäkursseista?

olen erittäin tyytyväinen kurssin tuloksiin, koska _____

olen tyytyväinen kurssiin, mutta olen odottanut muuta, mitä? _____

olen jonkin verran tyytymätön kurssiin, koska _____

olen erittäin tyytymätön, koska _____

en osaa sanoa

3. Kuinka iso motivaatio yrittäjyyteen ja liiketoiminnan oppimiseen on sinulla tällä hetkellä?

minulla on suuri motivaatio aloittaa oman yrityksen

minulla on motivaatio opiskella liiketoimintaa, mutten ole varmaa oman yrityksen perustamisesta

minulla ei ole suurta motivaatiota liiketoimintaan

minulla on heikko motivaatio

en osaa sanoa

4. Mitä mieltä olet työllistymisestä ja työmahdollisuuksista Suomessa?

_____

5. Mitä vaikeuksia työllistymisessä sinulla on ollut asuessasi Suomessa?

_____

6. Mitä mieltä olet kieliopinnotien tärkeydestä? Tarvitsetko suomea arkielämässäsi vai pärjäätkö ilman suomea?

_____

7. Miltä sinun elämäsi Suomessa tuntuu tällä hetkellä?

- hyvältä (olen tyytyväinen kaikin puolin)
- melko hyvältä (olen tyytyväinen, vaikka elämäni laatu olisi voinut olla korkeampi)
- melko huonolta (en ole tyytyväinen elämäni laatuun osittain)
- erittäin huonolta (en ole tyytyväinen elämääni Suomessa)
- en osaa sanoa

OSA B.

Tässä osassa pyydän sinua vastamaan liikealan sanastoon liittyviin tehtäviin. Toivon, että löydät vastauksen helposti. Kaikki tässä osassa tulevat sanat on otettu kurssilla käytetyistä materiaaleista. (Selko-opas yrittäjyyteen)

1. Kirjoita sopiva sana tyhjään tilaan:

- Se on kulutusvero, jonka yrittäjä lisää tuotteen myyntihintaan. _____
- Yritystoiminnan aloittamiseen tarvittava rahaa, mikä voi olla yrittäjän omaa rahaa, lainaa tai julkista tukea, on _____
- Henkilö, joka yksin tai yhdessä muiden henkilöiden kanssa harjoittaa yrityksen kautta liiketoimintaa, on _____

2. Yhdistä käsite ja sopiva merkitys

Starttiraha	Ovat esim. toiminimi, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö ja osuuskunta
Yritysmuoto	On tilillä käytettävissä olevaa rahavaraa.
Liiketoimintasuunnitelma	On hankinnanvarainen tuki päätoimiselle uudelle yrittäjälle
Kate	Saadaan, kun liikevaihdosta vähennetään kaikki kulut ja poistot. Se on liiketoiminnan tulos ennen voitonjakoa.
Voitto	On kirjallinen suunnitelma siitä, miten liikeidea toteutetaan käytännössä

3. Kirjoita omin sanoin, mitä seuraavat sanat tarkoittavat:

Toiminimi _____

_____

Budjetti _____

_____

Alihankinta _____

_____

Kohderyhmä _____

_____

LIITE 2. Kyselyvastaukset koottuna

Osio I. 1.Henkilökoodi	2. ikä	3. sukupuoli	4. ammatti	5. äidinkieli	6. muita kieliä	7. kuinka kauan olet asunut Suomessa	8. kuinka kauan olet opiskellut suomea
Ar1	43	mies	"tiikene mies" (tiikemies)	arabia	vähän suomea, vähän englantia	8 v	1 v
V12	51	nainen	ompeijia	viro	"venejä, vähän suomea"	4 v 8 kk	10 kk
En3	33	nainen	"teaching"	english	urdu, hindi, puujabi, little finnish	4 v	10 kk
Ve4	26	nainen	kielenopettaja	venäjä	englanti, saksa, ruotsi	2 v 2 kk	11 kk
So5	27	mies	opiskelija	somalia	suomi, englantia	25 v	yli 12 v
Ve6	55	nainen	sairaanhoitaja	venäjä	latvia, englantia, puola, ranska	7 v	7 v
Ve7	39	nainen	historikko, tutkija	venäjä	englanti, suomi, vähän ruotsia ja puola	5 v	3 v+
Bo8	26	nainen	hammashoitaja	bosnia	suomi, englantia	23 v	"päiväkodista"
Pu9	29	nainen	myyjä	puola	englanti, suomi	9 v	1 v 8 kk
V110	43	nainen	palo-pelastus insinööri	viro	englanti, suomi, venäjä	2,5 v	4 kk

Henkkoodi	9. Kuinka hyvä kielitaitosi mielestäsi on?	10. Missä olet opiskellut suomen kieltä?	11. Kuinka paljon käytät suomen kieltä arkkielämässäsi?	12. Missä tilanteissa käytät suomen kieltä?
Ar1	kohtalainen (tulen toimeen suomen kielellä vain tietynlaisissa tilanteissa)	kielikurssilla, kavereiden avulla	joka päivä ympäri vuorokauden	koulussa
V12	hyvä (tulen toimeen suomen kielellä)	kielikurssilla (10 kk)	1-2 kertaa viikossa	perheen parissa, kavereiden kanssa
En3	kohtalainen (tulen toimeen suomen kielellä vain tietynlaisissa tilanteissa)	koulussa (peruskoulu ja /tai luki o)	1-2 kertaa viikossa	arjessa (kaupassa, torilla, bussissa yms.)
Ve4	kohtalainen (tulen toimeen suomen kielellä vain tietynlaisissa tilanteissa)	muualla: kotoutumiskoulutus maahanmuuttajille	3-5 päivää viikossa	arjessa (kaupassa, torilla, bussissa yms.); viranomaisilla /Kelassa, verotoimistolla, lääkärillä yms.); internetissä
So5	erittäin hyvä (ei suuria vaikeuksia millään osa-alueella)	koulussa (peruskoulu ja /tai luki o)	joka päivä ympäri vuorokauden	koulussa, työpaikalla, perheen parissa, kavereiden kanssa, arjessa, viranomaisilla, internetissä

Henk.koodi	9. Kuinka hyvä kielitaitosi mielestäsi on?	10. Missä olet opiskellut suomen kieltä?	11. Kuinka paljon käytät suomen kieltä arkielämässäsi?	12. Missä tilanteissa käytät suomen kieltä?
Ve6	hyvä (tulen toimeen suomen kielellä)	kielikurssilla (3 vuotta), työpaikalla	joka päivä ympäri vuorokauden	työpaikalla, viranomaisilla
Ve7	hyvä (tulen toimeen suomen kielellä)	kielikurssilla, opiskelun itse	1-2 kertaa viikossa, (vaikea sanoa, puhun suomea kaikilla, mutta työtää ja kotona puhun venäjää ja englantia)	arjessa, viranomaisilla, internetissä
Bo8	erittäin hyvä (ei suuria vaikeuksia millään osa-alueella)	koulussa (peruskoulu ja /tai lukio)	joka päivä 5-8 tuntia	työpaikalla, perheen parissa, arjessa, viranomaisilla
Pu9	hyvä (tulen toimeen suomen kielellä)	kielikurssilla (2 krt x 8kk); työpaikalla ("kurssin jälkeen pääsin töihin, silloin opiskelin enemmän")	joka päivä 5-8 tuntia (töissä); joka päivä 1-4 tuntia ("äityslomalla")	kaverien kanssa, arjessa, viranomaisilla, internetissä
Vi10	hyvä (tulen toimeen suomen kielellä)	kielikurssilla (3 kk)	joka päivä 1-4 tuntia	kaverien kanssa, arjessa, viranomaisilla; internetissä; päiväkodissa

Osio II. Sanasto (Henk.koodi)	1. Kuinka vaikealta tuntuu suomen kielen opiskelu sinulle?	2. Kuinka vaikealta vaikuttaa yritysalan sanaston oppiminen?	3. Mikä yritysalan sanaston osa on sinulle vaikein?	4. Miksi yritysalan kieli tuottaa vaikeuksia sinulle?	5. Paljonko uusia sanoja (mitä sinä et tavannut etkä/taikka käyttänyt aikaisemmin) tulee vastaan kurssin aikana?	6. Koetko enemmän vaikeuksia sanaston kanssa luokkatilanteessa vai kotona tehdesäsi kotitehtäviä?
Ar1	aika vaikealta	erittäin vaikealta	kaikki	vaikea sanasto, vaikeat kielikonstruktiot, oma kieliosaaminen on vielä heikko	oikein paljon (melkein joka kirssitapaamisella)	luokkatilanteessa
Vi2	ei kovin vaikealta	ei kovin vaikealta	verotukseen liittyvä sanast, rahoituksen ja kirjanpitoon liittyvä sanasto	vaikea sanasto	paljon (aina välillä tulee uusia sanoja)	luokkatilanteessa
En3	aika vaikealta	ei kovin vaikealta	verotukseen liittyvä sanasto, mainonta- ja markkinointisanasto, rahoituksen ja kirjanpitoon liittyvä sanasto	vaikea sanasto	ei kovin paljoa (muutama kymmenen sanaa koko kurssin aikana)	luokkatilanteessa
Ve4	ei kovin vaikealta	aika vaikealta	verotukseen liittyvä sanasto, rahoituksen ja kirjanpitoon liittyvä sanasto	oma kieliosaaminen on vielä heikko	oikein paljon (melkein joka kirssitapaamisella)	kotona
So5	ei kovin vaikealta	ei kovin vaikealta	rahoitukseen ja kirjanpitoon liittyvä sanasto	vaikea sanasto	todella vähän (kaikki sanat ovat olleet tuttuja)	(ei vastausta)

Osio II. Sanasto (Henk.koodi)	1. Kuinka vaikealta tuntuu suomen kielen opiskelu sinulle?	2. Kuinka vaikealta vaikuttaa yritysalan sanaston oppiminen?	3. Mikä yritysalan sanaston osa on sinulle vaikein?	4. Miksi yritysalan kieli tuottaa vaikeuksia sinulle?	5. Paljonko uusia sanoja (mitä sinä et tavannut eikä/taikka käyttänyt aikaisemmin) tulee vastaan kurssin aikana?	6. Koetko enemmän vaikeuksia sanaston kanssa luokkatilanteessa vai kotona tehdessäsi kotitehtäviä?
Ve6	aika vaikealta	aika vaikealta	liikeala yleensä	vaikea sanasto, vaikeat kielikonstruktiot	paljon (aina välillä tulee uusia sanoja)	luokkatilanteessa
Ve7	aika vaikealta	aika vaikealta	liikeala yleensä, veroitukseen liittyvä sanasto, lainsäädäntöön liittyvä sanasto, rahoitukseen ja kirjantapioon liittyvä sanasto; muu: "noin kaikkien"	vaikea sanasto	paljon (aina välillä tulee uusia sanoja)	luokkatilanteessa ja kotona
Bo8	helpolta	ei kovin vaikealta	verotukseen liittyvä sanasto; lainsäädäntöön liittyvä sanasto	vaikeat kielikonstruktiot	ei kovin paljon (muutama kymmenen sanaa koko kurssin aikana)	kotona
Pu9	ei kovin vaikealta	aika vaikealta	verotukseen liittyvä sanasto; lainsäädäntöön liittyvä sanasto	vaikea sanasto	oikein paljon (melkein joka kirssitapaamisella)	kotona
Vii0	ei kovin vaikealta	ei kovin vaikealta	verotukseen liittyvä sanasto; lainsäädäntöön liittyvä sanasto; rahoituksen ja kirjantapioon liittyvä sanasto	(ei vastausta)	oikein paljon (melkein joka kirssitapaamisella)	luokkatilanteessa

Osio

III.

Strategiat
(Henk.koodi)
sanan,
yriätkö
selvittää sen
merkitystä?

1. Jos ja kun tapaavat uuden tuntemattoman yritysalan sanan, yriätkö selvittää sen merkitystä?
2. Mistä selvität tuntemattoman sanan merkityksen?
3. Mikä auttaa sinua ymmärtämään kurssitapaamisen aiheita (jos se on vaikea)?
4. Miten opit uusia sanoja? Onko sinulla oma tapa oppia uusia sanoja?
5. Voin sanoa, että olen oppinut uuden sanan, kun:

Ar1	Kyllä	katson sanakirjasta, yritän ymmärtää merkitystä kontekstista (lauseesta, tekstistä), kysyn kaverilta	katson opettajan eleitä ja mimmiikkaa, puhun luokkakaverin/penkinaapurin kanssa asiasta tauolla	opin ulkoa suomenkielisen sanan ja sen käänkösen äidinkielen/englanniksi, teen mielikarttoja, kirjoitan ulos omaan sanalistaan, opin sanan kontekstissa (lauseessa)	osan kirjoittaa sanan, osan käyttää sanaa puheessani, ymmärtän täysin sanan merkitystä tekstistä
Vi2	(ei vastausta)	kysyn kaverilta, kysyn opettajalta	tarvitsen sanan käänköstä suomenstä äidinkielen, kysyn opettajalta, jos jotain jää epäselväksi	yritän keksiä assosiaation johonkin tuttuun sanaan, opin sanan kontekstissa (lauseessa)	tiedän, mitä sana tarkoittaa, mutten osa käyttää sitä
En3	(ei vastausta)	kysyn kaverilta, kysyn opettajalta	kysyn opettajalta, jos jotain jää epäselväksi, katsen opettajan eleitä ja mimmiikkaa	opin ulkoa suomenkielisen sanan ja sen käänkösen äidinkielen/englanniksi, opin sanan kontekstissa (lauseessa), muistan sanan, jos näen sen kuvan, katsen videoita aiheesta, yritän käyttää sanaa mahdollisimman paljon puheessani	ymmärtän osittain sanan merkitystä jonkin muun puheessa, osan käyttää sanaa, mutten osa selittää sen merkitystä
Ve4	Kyllä	yritän ymmärtää merkitystä kontekstista (lauseesta, tekstistä)	käänkösuomenstä englantiin yleensä auttaa minua: katsen opettajan eleitä ja mimmiikkaa	opin sanan kontekstissa (lauseessa); yritän käyttää sanaa mahdollisimman paljon puheessani	osan selittää sanan merkitystä

Osio III. Strategiat (Henk.koodi)	1. Jos ja kun tapaavat uuden tuntemattoman sanan yritysalan sanan, yritätkö selvittää sen merkitystä?	2. Mistä selvität tuntemattoman sanan merkityksen?	3. Mikä auttaa sinua ymmärtämään kurssitapaamisen aiheetta (jos se on vaikea)?	4. Miten opit uusia sanoja? Onko sinulla oma tapa oppia uusia sanoja?	5. Voin sanoa, että olen oppinut uuden sanan, kun:
So5	Kyllä	yritän ymmärtää merkitystä kontekstista (lauseesta, tekstistä)	kysyn opettajalta, jos jotain jää epäselväksi	opin sanan kontekstissa (lauseessa); muu: kysyn aina kun kohtaen uuden sanan	osan käyttäessä sanaa puheessani
Ve6	Kyllä	katson sanakirjasta, yritän ymmärtää merkitystä kontekstista (lauseesta, tekstistä), kysyn kaverilta	tarvitsen sanan käännoistä suomesta äidinkielen, käännos suomesta englantiin yleensä auttaa minua: kysyn opettajalta, jos jotain jää epäselväksi; puhun luokkakaverini/penkkiinaapuriin kanssa asiasta tauolla	opin ulkoa suomenkielisen sanan ja sen käännoksen äidinkielen tai englanniksi; opin sanan kontekstissa; muistan sanan, jos näen sen kuvan	osan käyttäessä sanaa puheessani; ymmärtän täysin sanan merkitystä tekstissä; osan selittää sanan merkitystä: tiedän, mitä sana tarkoittaa, mutten osa käyttää sitä
Ve7	Kyllä	katson sanakirjasta, yritän ymmärtää merkitystä kontekstista (lauseesta, tekstistä), kysyn kaverilta, kysyn opettajalta	(1) käännos suomesta englantiin yleensä auttaa minua; kysyn opettajalta, jos jotain jää epäselväksi; katson opettajan eläitä ja minniikkaa; puhun luokkakaverini/penkkiinaapuriin kanssa asiasta tauolla; ymmärtän, jos näen kuvia aiheesta	yritän keksiä assosiaation johonkin tuttuun sanaan; kirjoitan ulos omaan sanalistaani; opin sanan kontekstissa (lauseessa); yritän etsiä tekstejä, joista voin tavata sanan, ja lukea niitä; yritän käyttää sanaa mahdollisimman paljon puheessani; "Kuuntelen oppikirjan audio monta kertaa ja luen samassa atkassa samaa tekstiä"	osan kirjoittaa sanan, osan käyttäessä sanaa puheessani, ymmärtän täysin sanan merkitystä tekstistä; ymmärtän osittain sanan merkitystä jonkun muun puheessa

Oso III. Strategiat (Henk.koodi)	1. Jos ja kun tapahtuuden tuntematon an yritysalan sanan, yritätkö selvittää sen merkitystä?	2. Mistä selvität tuntemattoman sanan merkityksen?	3. Mikä auttaa sinua ymmärtämään kurssitapaamisen aiheita (jos se on vaikea)?	4. Miten opit uusia sanoja? Onko sinulla oma tapa oppia uusia sanoja?	5. Voin sanoa, että olen oppinut uuden sanan, kun:
B08	kyllä	kysyn opettajalta	kysyn opettajalta, puhun luokkakaverin/penkkinaapurin kanssa asiasta tauolla	en opi uusia sanoja	osan selittää sanan merkitystä
Pu9	kyllä	katsen sanakirjasta, yritän ymmärtää merkitystä kontekstista (lauseesta, tekstistä)	tarvitsen sanan käännöstä suomenstä äidinkielen suomenstä äidinkielen	opin sanan kontekstissa (lauseessa)	osan käyttää sanaa puheessani; ymmärtän täysin sanan merkitystä tekstissä; osan selittää sanan merkitystä
Vii0	kyllä	katsen sanakirjasta heti, yritän ymmärtää merkitystä kontekstista (lauseesta, tekstistä); kysyn kaverilta, kysyn opettajalta	tarvitsen sanan käännöstä suomenstä äidinkielen; kysyn opettajalta, jos jotta jää epäselväksi; katsen opettajan eläitä ja minniikkaa; puhun luokkakaverin/penkkinaapurin kanssa asiasta tauolla; ymmärtän, josa näen kuvia aiheesta	opin ulkoa suomenkielisen sanan ja sen käännöksen äidinkielen; kirjoitan ulos omaan sanalistaan; opin sanan kontekstissa (lauseessa); yritän etsiä tekstejä, joista voin tavata sanan, ja lukea niitä; yritän käyttää sanaa mahdollisimman paljon puheessani	(ei vastausta)

Osio IV. Motivaatio. (Henk.koodi)	1. Miksi tulit yrittäjyyskurssille?	2. Mitä mieltä olet yrittäjyyskurssista?	3. Kuinka iso motivaatio yrittäjyyteen ja liiketoiminnan oppimiseen on sinulla tällä hetkellä?	4. Mitä mieltä olet työllistymisestä ja työmahdollisuudesta Suomessa?	5. Mitä vaikeuksia työllistymisessä sinulla on ollut asuessasi Suomessa?	6. Mitä mieltä olet kielitopintojen tärkeydestä? Tarvitsetko suomea arkielämässäsi?	7. Mitä sinun elämäsi Suomessa tuntuu tällä hetkellä?
Ar1	haluan tulla yrittäjäksi, haluan oppia jotain uutta, haluan työllistyä itse, haluan työllistää muita ihmisiä, haluan tutustua uusiin ihmisiin, haluan oppia suomen kieltä paremmin	olen erittäin tyytyväinen kurssiin, koska "open uutta"	minulla on suuri motivaatio aloittaa oman yrityksen	"työmahdollisuus on vaikea"	"työ elämäni on ollut vaikea"	"joo joka päivä"	Hyvältä (olen tyytyväinen kaikkiin puolin)
Vi2	haluan tulla yrittäjäksi, haluan oppia jotain uutta, haluan työllistyä itse, haluan oppia suomen kieltä paremmin	olen erittäin tyytyväinen kurssiin, koska "haluan tehdä oman yrityksen"; olen erittäin tyytyväinen, koska "saan nyyt tehdä itse oma työtä"	minulla on suuri motivaatio aloittaa oman yrityksen	"olen kiinnostunut että saan tehdä iman yritystä ja saan tehdä oman erilaista työtä"	"minulla on ollut vaikea löydä oma erilaista työtä, nyyt saan itse tehdä imaa työtä"	(ei vastausta)	melko hyvältä (olen tyytyväinen, vaikka elämäni laatu olisi voinnut olla korkeampi"

Osio IV. Motivaatio. (Henkkoodi)	1. Miksi tulit yrittäjyyskursseille?	2. Mitä mieltä olet yrittäjyyskursista?	3. Kuinka iso motivaatio yrittäjäyteen ja liiketoiminnan oppimiseen on sinulla tällä hetkellä?	4. Mitä mieltä olet työllistymisestä ja työmahdollisuusk sista Suomessa?	5. Mitä vaikeuksia työllistymises sä sinulla on ollut asuessasi Suomessa?	6. Mitä mieltä olet kielipintojen tärkeydessä? Tarvitsetko suomea arki-elämässäsi vai pärjäätkö ilman suomea?	7. Mitä sinun elämäsi Suomessa tuntuu tällä hetkellä?
En3	haluan tulla yrittäjäksi; haluan tietää, miten yrittäjyys toimii, mutten ole varmaa omasta yrityksestä; haluan oppia jotain uutta	olen tyytyväinen kurssin, mutta olen odottanut muuta, mitä (ei vastusta)	minulla on suuri motivaatio aloittaa oman yrityksen	(ei vastausta)	(ei vastausta)	(ei vastausta)	melko hyvältä (olen tyytyväinen, vaikka elämäni laatu olisi voinut olla korkeampi"
Ve4	haluan tulla yrittäjäksi/alottaa uusi yritys	olen erittäin tyytyväinen, koska "information is taught well"	minulla on suuri motivaatio aloittaa oman yrityksen	"Most of educated and motivated workers cannot get a job because og too complicated bureaucracy"	"Not enough Finnish language for getting a job, the integration course takes a lot of time but does not give much usefui information"	"It is necessary to speak Finnish well if you want to integrate and spend a few years in Finland"	melko huonolta (en ole tyytyväinen elämäni laatun osittain)

Osio IV. Motivaatio. (Henk.koodi)	1. Miksi tulit yrittäjyyskursseille?	2. Mitä mieltä olet yrittäjyyskursista a?	3. Kuinka iso motivaatio yrittäjäyteen ja liiketoiminnan oppimiseen on sinulla tällä hetkellä?	4. Mitä mieltä olet työllistymisestä ja työmahdollisuuk sista Suomessa?	5. Mitä vaikeuksia työllistymises sä sinulla on Suomessa?	6. Mitä mieltä olet kielipintojen tärkeydestä? Tarvitsetko suomea arki-elämässäsi vai pärjäätkö ilman suomea?	7. Mitä sinun elämäsi Suomessa tuntuu tällä hetkellä?
Sos5	haluan tulla yrittäjäksi/aloittaa uusi yritys; haluan työllistyä itse	olen erittäin tyytyväinen kurssiin, koska "opin uutta"	minulla on suuri motivaatio aloittaa oman yrityksen	"Oma alan työllistymisen näyttää hyvältä"	"Ennakkoluul ot haastattelu tilanteessa"	"Suomessa hankala pärjätä vain Englannilla"	hyvältä (olen tyytyväinen kaikein puolin)
Ve6	haluan tulla yrittäjäksi/aloittaa uusi yritys	olen erittäin tyytyväinen kurssiin, koska "saanut info yrityksen startti"	minulla on motivaatio opiskella liiketoimintaa, mutten ole varma oman yrityksen perustamisesta	"riippuu"	"ei mitään vaikeuksia"	"minun mieltä kielipinto on tärkeä. Suomen kieli tarvitse joka päivä"	hyvältä (olen tyytyväinen kaikein puolin)
Ve7	haluan tulla yrittäjäksi/aloittaa uusi yritys, haluan oppia suomen kieltä paremmin	olen erittäin tyytyväinen kurssiin, koska "minun yritysi-dea on kehittänyt yrityskursilla "	minulla on suuri motivaatio aloittaa oman yrityksen	"minusta nyt työllistyminen ja työmahdollisuus suomessa ovat tosi vaikea"	"ei ole mahdollista saada vakutusta työpaikkaa joka sopii minun amattitasolle"	"suomessa on mahdollista asua ilman suomes, mutta minun tavoite on suomea sujuva puheleminen"	melko hyvältä (olen tyytyväinen, vaikeaa elämäni laatu olisi voinnut olla korkeampi"

Osio IV. Motivaatio. (Henk.koodi)	1. Miksi tulit yrittäjyyskursseille?	2. Mitä mieltä olet yrittäjyyskursista a?	3. Kuinka iso motivaatio yrittäjyyteen ja liiketoiminnan oppimiseen on sinulla tällä hetkellä?	4. Mitä mieltä olet työllistymisestä ja työmahdollisuuk sista Suomessa?	5. Mitä vaikenuksia työllistymises sä sinulla on ollut asuessasi Suomessa?	6. Mitä mieltä olet kieliopintojen tärkeudesta? Tarvitsetko suomea arkeilamässäsi vai pärjäätkö ilman suomea?	7. Mitä sinun elämäsi Suomessa tunntu tällä hetkellä?
B08	haluan tulla yrittäjäksi/aloittaa uusi yritys	olen tyytyväinen kurssin, mutta olen odottanut muuta, mitä? " enemmän käytännöä esim. verohukseen liittyen"	minulla on suuri motivaatio aloittaa oman yrityksen	"riippuu ammatti alasta, joissain aloilla on paljon työtä jossain ei ole"	"ei mitään vaikenuksia"	"kieliopinnot ovat kyvin tärkeitä, pärjään arkeilamässä suomen kielen taidollani"	hyvältä (olen tyytyväinen kaikin puolin)
Pu9	haluan tulla yrittäjäksi; haluan tietää, miten yrittäjyys toimii, mutten ole varmaa omasta yrityksestä	olen erittäin tyytyväinen kurssiin, koska "sain aika paljon uutta tietoja "	minulla on motivaatio opiskella liiketoimintaa, mutten ole varma oman yrityksen perustamisesta	"uskon, että Suomessa on aika paljon työmahdollisuuksia ja yrityksen perustaminen on ehkä vaikea mutta onnistuu"	"ielen vaikenuksia, kun sanastoa puutuu, sanoja on vaikea selittää kaikkeaa mitä haluaisin"	"Kyllä tarvitsen suomea joka päivä, työpaikalla, päiväkodissa ja vaikkapa kaupassa"	hyvältä (olen tyytyväinen kaikin puolin)
V10	haluan tulla yrittäjäksi/aloittaa uusi yritys; haluan oppia jotain uutta; haluan oppia suomen kieltä paremmin	olen erittäin tyytyväinen kurssiin, koska "- "	minulla on suuri motivaatio aloittaa oman yrityksen; minulla on motivaatio opiskella liiketoimintaa, mutten ole varma oman yrityksen perustamisesta	(ei vastaus)	(ei vastaus)	(ei vastaus)	hyvältä (olen tyytyväinen kaikin puolin)

Osa B. Henk.koodi	Tehtävä 1: (oikeiden vastausten määrä/max.pisteitä)	Tehtävä 2: (oikeiden vastausten määrä/max.pisteitä)	Tehtävä 3: (oikeiden vastausten määrä/max.pisteitä)	Yhteensä suoritussuoritus (yhteissumma/max.pisteitä): 0-3 h aikko, 4-6 vältävä, 7 - 9 tydyttävä, 10 - 12 kiitettävä/hyvä.	Muu kommentti kyselyyn/tehtäviin
Ar1	0 / 3	0 / 5	0 / 4	0 / 12	"on vaikea minulle"
Vi2	0 / 3	1 / 5	0 / 4	1 / 12	"Toinninimi on oman yrityksen nimesi"
En3	0 / 3	2 / 5	3 / 4	5 / 12	suoritettu englannin kielellä ja tarvitsi kysymyksien käännöksen
Ve4	0 / 3	0 / 5	0 / 4	0 / 12	suoritettu englannin kielellä ja tarvitsi kysymyksien käännöksen (vaikka suomen kielen taito on riittävän hyvä)
So5	2 / 3	5 / 5	4 / 4	11 / 12	
Ve6	2 / 3	5 / 5	2 / 4	9 / 12	"Toinninimi on yrityksen nimi"
Ve7	2 / 3	3 / 5	1 / 4	6 / 12	"Toinninimi on yrityksen nimi"
Bo8	2 / 3	5 / 5	2 / 4	9 / 12	"Toinninimi on yrityksen nimi"
Pu9	2 / 3	5 / 5	3 / 4	10 / 12	"Toinninimi on yrityksen nimi, kauppanimi"
Vi10	0 / 3	1 / 5	0 / 4	1 / 12	

LIITE 3. Lista taulukkoista

Taulukko 1. Nationin sanan tuntemisen aspektien taulukko. (s.26 – 27)

Taulukko 2. Koehenkilöiden taustatiedot. (s.43)

Taulukko 3. Yrittäjyyskurssin osallistujien vastaukset kysymykseen ”Miten opit uusia sanoja? Onko sinulla oma tapa oppia uusia sanoja?” (s.54)

Taulukko 4. Sanastotehtävien ratkaisujen pisteet yhteen koottuna. (s.62)

LIITE 4. Lista kuvioista

Kuvio 1. Suosituimmat liiketoiminnan alat maahanmuuttajayrittäjien määrässä mitatuna vuonna 2014. (s.16)

Kuvio 2. Missä tilanteissa käytät suomen kieltä? (s.46)

Kuvio 3. Mistä selvität tuntemattoman sanan merkityksen? (s.51)

Kuvio 4. Sanan tunteminen yrittäjyyskurssin osallistujien silmin. (s.55)

Kuvio 5. Kuinka iso motivaatio yrittäjyyteen ja liiketoiminnan oppimiseen sinulla on tällä hetkellä? (s.57)

Kuvio 6. Miltä sinun elämäsi Suomessa tuntuu tällä hetkellä? (s.58)